

Pravni fakultet

Poslijediplomski specijalistički studij iz kaznenopravnih znanosti

Marlena Jukić

**KAZNENO DJELO DAVANJA MITA U SVJETLU KONVENCIJE ORGANIZACIJE
ZA EKONOMSKU SURADNJU I RAZVOJ (OECD) O BORBI PROTIV
PODMIĆIVANJA STRANIH JAVNIH SLUŽBENIKA U MEĐUNARODNIM
POSLOVNIM TRANSAKCIJAMA**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marta Dragičević Prtenjača

Zagreb, studeni 2025.

O MENTORICI:

Marta Dragičević Prtenjača diplomirala je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2004. godine. Nakon toga, 2005. godine, kao odvjetnička vježbenica zapošljava se u odvjetničkom uredu Ljubice Jukić Radnić te iste godine upisuje doktorski studij iz Kaznenopravnih znanosti. 2007. godine zapošljava se na Pravnom fakultetu u Zagrebu kao znanstvena novakinja na projektu “Kaznenopravno sprječavanje korupcije i organiziranog kriminaliteta“. Doktorirala je 2014. godine na matičnom fakultetu na temu “Kaznenopravni aspekti pasivnog podmićivanja u hrvatskom pravnom sustavu. 2016. godine postala je docentica na Katedri za kazneno pravo, Pravnog fakulteta u zagrebu, a od 2021. godine, obnaša dužnosti, izvanredne profesorice na istoj Katedri matičnog Sveučilišta. Predstojnicom zavoda za kaznene znanosti, kriminologiju i viktimologiju, postaje 2023. godine. Nositeljica je raznih kolegija na svim razinama studija Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Njeno je uže područje interesa sprječavanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, zbog čega je i kao neovisna stručnjakinja bila imenovana savjetnicom Ministarstva pravosuđa i uprave za pristupanje Konvenciji OECD-a o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama (od listopada 2022. do ožujka 2023. godine). Osim sprječavanjem korupcije, izv. prof. dr. sc. Dragičević Prtenjača, posljednjih se godina, u svom akademskom radu, bavi zaštitom prava djece i maloljetnika.

SAŽETAK

U radu se obrađuje problematika kaznenopravnog aspekta aktivnog podmićivanja u javnom sektoru primjenom kombinirane normativno-deskriptivne, komparativne (međunarodnih instrumenta) i povijesno-pravne metode. Rad će kroz povijesno pravnu metodu dati prikaz strukturnog i sadržajnog razvitka ovog kaznenog djela počevši od kaznenog zakonodavstva bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije do kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske. Nadalje kroz kombiniranu normativno-deskriptivnu metodu i komparativnu metodu temeljenu na proučavanju sličnosti i razlika između bitnih obilježja inkriminacije aktivnog podmićivanja u javnom sektoru, rad će prikazati na koji su način instrumenti međunarodnog kaznenog prava, kao i njihovi evaluacijski mehanizmi, utjecali na važeći kaznenopravni sadržaj kaznenog djela davanja mita u pozitivnom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu.

Poseban naglasak u radu stavljen je na one aspekte inkriminacije aktivnog podmićivanja u javnom sektoru, koji nisu u velikoj mjeri zastupljeni u domaćoj literaturi, primjerice poput mogućnosti konstrukcije pokušaja ovisno o modalitetu 'davanja' mita, subjektivnog odnosa počinitelja prema djelu kod konstrukcije tzv. lanca korupcije između glavnog počinitelja i posrednika u davanju mita, kao i pojavnim oblicima posredovanja koje prepoznaje relevantno konvencijsko pravo. U radu je razmatrana i kaznenopravna reakcija na tzv. neskrivljeno davanje mita, kao i konstrukcija davanja mita za korist treće osobe i pretpostavke kaznene odgovornosti trećega za primljeno mito. Doseg kaznenog djela kroz objekt njegova počinjenja, prikazan je komparativnom metodom kroz analizu međunarodnopravnih instrumenta kaznenog prava, s posebnim naglaskom na značenje izraza stranog javnog službenika kako ga propisuje Konvencija Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama (dalje: Konvencija OECD-a). Prilikom istraživanja za potrebe rada analizirane su presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske i Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske, kao i pojedinih prvostupanjskih sudova stvarno i mjesno nadležnih za odlučivanje u predmetima kaznenog djela davanja mita, koje su poslužile kao prikaz sudskog tumačenja bitnih obilježja i pojava oblika ovog kaznenog djela.

U radu je obrađena i poredbeno pravna analiza prikaza normativnih rješenja aktivnog podmićivanja u javnom sektoru u Republici Sloveniji i Republici Austriji.

Ključne riječi: mito, davanje mita, posredovanje u davanju mita, službena osoba, strani javni službenik.

SADRŽAJ:

1. UVODNA RAZMATRANJA.....	1
2. PREGLED KAZNENOG DJELA DAVANJA MITA I NJEGOV RAZVOJ U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	3
2.1. Krivični zakon Socijalističke Republike Hrvatske i Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1976. godine.....	3
2.2. Krivični zakon Republike Hrvatske.....	6
2.3. Kazneni zakon od 01. siječnja 1998.....	8
3. MEĐUNARODNI MEHANIZMI SUZBIJANJA AKTIVNOG PODMIĆIVANJA.....	14
3.1. Ujedinjeni narodi.....	14
3.1.1. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije.....	14
3.1.1.1. Preventivni antikorupcijski mehanizmi.....	14
3.1.1.2. Inkriminacija i djelatnost organa unutarnjih poslova.....	16
3.1.1.3. Aktivno podmićivanje domaćih državnih službenika.....	16
3.1.1.4. Klasifikacijski kriteriji za određenje izraza državnog službenika.....	17
3.1.1.5. Nepripadna korist kao sredstvo počinjenja.....	18
3.1.1.6. Namjera kao subjektivni element kaznenog djela.....	18
3.1.1.7. Klasifikacijski kriteriji za određenje izraza stranog državnog službenika i službenika međunarodnih javnih organizacija.....	18
3.1.1.8. Aktivno podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija.....	19
3.1.1.9. Specifični koruptivni cilj počinjenja.....	20
3.2. Vijeće Europe.....	21
3.2.1. Kaznenopravna konvencija o korupciji.....	21
3.2.1.1. Aktivno podmićivanje državnih službenika.....	21
3.2.1.2. Klasifikacijski kriteriji za određenje izraza državnog službenika.....	22
3.2.1.3. Definicija pravne osobe.....	23
3.2.1.4. Radnje počinjenja.....	23
3.2.1.5. Nepripadna korist kao sredstvo počinjenja.....	24
3.2.1.6. Podmićivanje članova tuzemnih državnih tijela.....	24

3.2.1.7. Kaznena djela aktivnog podmićivanja s elementom inozemnosti.....	25
3.2.1.8. Podmićivanje inozemnih državnih službenika.....	25
3.2.1.9. Definicija inozemnog državnog službenika.....	26
3.2.1.10. Podmićivanje članova inozemnih državnih tijela.....	26
3.2.1.11. Podmićivanje službenika međunarodnih organizacija.....	27
3.2.1.11.1. Službenik međunarodne organizacije.....	27
3.2.1.12. Podmićivanje članova međunarodnih parlamentarnih tijela.....	28
3.2.13. Podmićivanje sudaca i službenika međunarodnih sudova.....	29
3.2.2. Dodatni Protokol uz kaznenopravnu konvenciju o korupciji.....	30
3.2.2.1. Aktivno podmićivanje domaćih arbitara.....	30
3.2.2.1.1. Značenje izraza arbitar.....	31
3.2.2.1.2. Specifični koruptivni cilj	31
3.2.2.2. Podmićivanje stranih arbitara.....	32
3.2.2.3. Podmićivanje domaćih sudaca porotnika.....	33
3.2.2.3.1. Značenje izraza sudac porotnik.....	33
3.2.2.4. Podmićivanje stranih sudaca porotnika.....	33
3.2.3. Građanskopravna konvencija o korupciji.....	34
3.2.3.1. Materijalne pretpostavke odgovornosti za naknadu štete.....	36
3.2.3.2. Odgovornost države za štetu.....	37
3.2.3.3. Rokovi zastare.....	37
3.2.4. Skupina država protiv korupcije (GRECO).....	38
4. MEHANIZMI EUROPSKOG KAZNENOG PRAVA	43
4.1. Europska unija.....	43
4.1.1. Konvencija sastavljena na temelju članaka K3 Ugovora o Europskoj uniji o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica i njeni Protokoli.....	43
4.1.2. Prvi protokol.....	45
4.1.2.1. Definicija službenika.....	47
4.1.3. Konvencija sastavljena na temelju članka K3 stavka 2. točke (c) Ugovora o Europskoj uniji o borbi protiv korupcije u kojoj sudjeluju službenici Europskih zajednica ili službenici država članica Europske unije.....	48

4.1.4. Pristupanje Republike Hrvatske Konvenciji EU-a.....	50
4.1.5. Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevара počinjenih protiv finansijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima.....	51
4.1.5.1. Kazneno djelo davanja mita prema Direktivi PIF.....	52
4.1.5.2. Značenje izraza javnog službenika.....	53
4.1.6. Buduće europsko kazneno zakonodavstvo u borbi protiv korupcije.....	55
4.1.7. Izvješće o vladavini prava kao mehanizam praćenja suzbijanja korupcije na razini država članica.....	55
5. ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SURADNJU I RAZVOJ (OECD).....	57
5.1. Konvencija o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama.....	58
5.1.1. Postupak pristupanja Republike Hrvatske Konvenciji OECD-a.....	59
5.1.2. Bitna obilježja podmićivanja stranih javnih službenika.....	61
5.1.2.1. Subjektivni element kaznenog djela.....	61
5.1.2.2. Radnje počinjenja.....	63
5.1.2.3. Mito kao nepripadna novčana ili druga korist stranom javnom službeniku....	64
5.1.2.4. Davanje mita izravno ili putem posrednika.....	65
5.1.2.5. Davanje mita stranom javnom službeniku ili trećoj osobi.....	69
5.1.2.6. Specifičan koruptivni cilj.....	69
5.1.2.7. Supočiniteljstvo i pokušaj u stranom podmićivanju.....	71
5.1.2.8. Definicija stranog javnog službenika.....	73
6. POZITIVNOPRAVNO UREĐENJE KAZNENOG DJELA DAVANJA MITA IZ ČLANKA 294. KAZNENOG ZAKONA.....	77
6.1. Kratak prikaz izvoza i stranih ulaganja Republike Hrvatske.....	77
6.2. Kazneno djelo protiv službene dužnosti davanjem mita.....	79
6.2.1 Definicija mita.....	81
6.2.2. Počinitelj kaznenog djela.....	84
6.2.3. Pravo aktivno podmićivanje.....	84
6.2.4. Nepravo aktivno podmićivanje.....	86

6.2.5. Tzv. neskrivljeno davanje mita.....	87
6.2.6. Subjektivni odnos počinitelja prema djelu u predmetima posredovanja u davanju mita.....	91
6.2.7. Radnje počinjenja.....	93
6.2.8. Objekt počinjenja-definicija službene osobe, odgovorne osobe i stranog javnog službenika.....	95
6.2.9. Davanje mita za korist treće osobe.....	99
7.USPOREDNI PRIKAZ.....	101
7.1.Republika Slovenija.....	101
7.2. Republika Austrija.....	103
8.DVIJE POSTAVLJENE TEZE	106
9.ZAKLJUČNARAZMATRANJA.....	113
10.LITERATURA.....	116
11. SUDSKE ODLUKE.....	121

1. UVODNA RAZMATRANJA

Kazneni zakon¹ ne poznaje definiciju korupcije. Nju čini niz kaznenih djela, a jedno od takvih središnjih djela, kada je u pitanju korupcija u javnom sektoru je kazneno djelo davanja mita iz članka 294. KZ/11. Razlozi pisanja ovoga specijalističkog rada usmjereni su na analizu predmetnog kaznenog djela, njegov sadržaj i strukturu u međunarodnom i europskom kaznenom pravu, koji pitanja aktivnog podmićivanja reguliraju u tolikoj mjeri, da ih opravdano možemo smatrati i glavnim izvorom međunarodnog kaznenog materijalnog prava.

U radu se istražuje kazneno djelo davanja mita iz članka 294. KZ/11, s posebnim naglaskom na utjecaj međunarodnih konvencijskih instrumenata, a osobito Konvencije OECD-a² na njegov zakonodavni razvoj i normativnu strukturu. Rad ima za cilj istražiti pravnu i sadržajnu transformaciju kaznenog djela davanja mita od njegovih početaka do današnje inkriminacije u KZ/11, kao i prikazati na koji su način međunarodni i europski kaznenopravni standardi oblikovali njegove ključne elemente – objekt, radnju, subjekt i pravne posljedice.

U radu biti će korištene kombinirane normativno-deskriptivne, komparativne (međunarodnih instrumenta) i povijesno-pravne metode.

Prvenstveno će se koristiti normativno-deskriptivna metoda, kojom su analizirani pozitivno pravni propisi relevantni za kazneno djelo davanja mita, uključujući Kazneni zakon,³ KZ/11 te ranije kazneno zakonodavstvo i njegove izmjene. S obzirom na komparativnu dimenziju rada, komparativna pravna metoda koristit će se pri analizi sličnosti i razlika između domaćeg zakonodavstva i odredaba relevantnih međunarodnih kaznenopravnih instrumenata: Konvencije OECD-a, Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije,⁴ Kaznenopravne konvencije Vijeća Europe protiv korupcije⁵ i njenog Dodatnog protokola,⁶ Građansko pravne

¹ „Narodne novine“, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15-Ispravak, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23 i 36/24. U daljnjem tekstu: KZ/11.

² „Narodne novine“, Međunarodni ugovori, broj:10/23. U daljnjem tekstu: Konvencija OECD-a protiv podmićivanja.

³ „Narodne novine“ broj: 110/97, 27/98 - ispravak, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07 i 152/08. U daljnjem tekstu: KZ/97

⁴ „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj: 2/2005. U daljnjem tekstu: Merida konvencija.

⁵ „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj: 11/2000. U daljnjem tekstu: Kaznenopravna konvencija.

⁶ „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj:3/2005. U daljnjem tekstu: Dodatni protokol.

konvencije Vijeća Europe o korupciji⁷ i sekundarnih izvora prava Europske unije, kojima je regulirano aktivno podmićivanje službenika Unije i službenika država članica.

Osim navedenog, korištenje povijesno-pravnog pristupa u ovom radu, omogućit će davanje prikaza evolucija kaznenog djela davanja mita, od početnog statusa sudjelovanja (poticanja na primanje mita) u federalnom kaznenom zakonodavstvu, do kasnijeg samostalnog inkriminiranja.

Predmetom analize biti će i razlika između pravog i nepravog aktivnog podmićivanja, kao i konstrukcija posredovanja, subjektivni odnos počinitelja prema djelu, normativna opravdanost razlikovanja kaznenih sankcija za pravno i nepravo davanje mita te pitanje oslobođenja od kazne. U radu je prikazana i sudska praksa i kaznenopravna teorija u vezi s ovim kaznenim djelom, osobito u pogledu tumačenja „nepripadne koristi“, „službene osobe“ i „odgovorne osobe“ prema domaćem, međunarodnom i europskom kaznenom pravu. U tom smislu, komparativnom metodom, analizirati će se i razmatrati klasifikacijski kriteriji javnog službenika, s posebnim naglaskom na stranog javnog službenika.

Rezultati provedenih istraživanja, biti će utemeljeni na multidisciplinarnom pristupu koji će kombinirati teorijsku i praktičnu obradu teme, s ciljem pružanja sustavne analize jednog od ključnih kaznenih djela u borbi protiv korupcije – davanja mita – i njegovog međunarodnog konteksta i utjecaja, dati će odgovor na dva istraživačka pitanja i to:

1. Kako su međunarodni kaznenopravni mehanizmi utjecali na normativni razvoj kaznenog djela davanja mita u Republici Hrvatskoj?
2. Koje su sličnosti i razlike između definicija i pristupa aktivnom podmićivanju prema Konvenciji OECD-a protiv podmićivanja i drugim relevantnim međunarodnim kaznenopravnim instrumentima koji su bili predmetom analiza u ovom specijalističkom radu.

⁷ „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj:6/2003. U daljnjem tekstu: Građanskopravna konvencija.

2. PREGLED KAZNENOG DJELA DAVANJA MITA I NJEGOV RAZVOJ U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.1. Krivični zakon Socijalističke Republike Hrvatske i Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1976. godine

Krivični zakon Socijalističke Republike Hrvatske⁸ i Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije⁹ doneseni su 1976. godine Ovi su zakoni predstavljali tzv. novo kazneno zakonodavstvo, nastalo kao posljedica „*podijeljene kaznenopravne nadležnosti između federacije i republika i autonomnih pokrajina i tako da je federaciji pripao na veći dio materije općeg dijela i određena kaznena dijela od interesa za federaciju, dok su republike i autonomne pokrajine dobile ovlast urediti veći dio posebnog dijela, a opći samo u neznatnoj mjeri.*“¹⁰ Oba krivična zakona (Krivični zakon SFRJ i Krivični zakon SRH) činila su cjelinu i nisu se mogli primjenjivati jedan bez drugoga, te su oba stupila na snagu 1. srpnja 1977. godine.¹¹

Aktivno podmićivanje bilo je regulirano u članku 235. KZSRH kao pravo (stavak. 1) i nepravo (stavak 2.) aktivno podmićivanje te je bilo propisano u Glavi XIX.-Krivična djela protiv službene dužnosti, samoupravnih i javnih ovlaštenja.¹² Djelo je bilo propisano kao *delicta communia*, a objekt njegova počinjenja bila je službena (članak 3. stavak 3. KZSRH)¹³ ili odgovorna osoba (članak 3. stavak 4. KZSRH).¹⁴ Alternativno propisane radnje počinjenja

⁸ „Narodne novine“, broj: 25/1977. U daljnjem tekstu: KZSRH.

⁹ „Službeni list SFRJ“, broj: 44-654/76. U daljnjem tekstu: KZSFRJ.

¹⁰ Novoselec, P. Opći dio kaznenog prava, Treće izmijenjeno izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009., str. 49.

¹¹ Dragičević-Prtenjača., M. u Kaznenopravni aspekti pasivnoga podmićivanja u hrvatskom pravnom sustavu, str. 87.

¹² Narodne novine“, broj: 25/77.

¹³ „Službenom osobom kao počiniteljem kaznenog djela smatraju se: „izabrani ili imenovani funkcionari u skupštini društveno-političke zajednice te u njenim izvršnim, upravnim i drugim organima i organizacijama koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti društveno-političke zajednice; osobe koje stalno ili povremeno obavljaju službenu dužnost u organima društveno-političke zajednice ili njenim organizacijama; osobe koje u izvršavanju javnih ovlaštenja obavljaju određene poslove u organizaciji udruženog rada i drugoj samoupravnoj organizaciji i zajednici, u društvenoj organizaciji i udruženju građana.“

¹⁴ „Odgovorna osoba je „osoba u organizaciji udruženog rada ili drugoj društvenoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njenu funkciju ili na temelju posebnog ovlaštenja u organizaciji udruženog rada odnosno društvenoj pravnoj osobi povjeren određeni krug poslova koji se odnose na izvršavanje zakonskih propisa ili na temelju zakona donijetih propisa, društvenog dogovora ili drugog samoupravnog općeg akta organizacije udruženog rada odnosno druge društvene pravne osobe u upravljanju društvenom imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnim ili nekim drugim privrednim procesom ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i „službena osoba kada su u pitanju radnje kod kojih je kao izvršilac označena odgovorna osoba, a nisu predviđene

sastojale su se obećavanju ili davanju dara ili druge koristi s koruptivnim ciljem. Djelo je bilo počinjeno poduzimanjem bilo koje od alternativno propisanih radnji počinjenja. Tako i Vrhovni sud navodi: „ovo djelo učinjeno po optuženiku nije ostalo u pokušaju, jer se krivično djelo davanja mita može učiniti i "obećanjem dara" službenoj ili odgovornoj osobi što je izjednačeno sa učinjenjem dara, da takva osoba u granicama svog ovlaštenja nešto obavi ili ne obavi, onako kako je to navedeno u pravnom opisu ovog krivičnog djela iz čl. 235. st.1. KZH.“.¹⁵

Dok se kod pravog aktivnog podmićivanja, taj cilj sastojao u kršenju dužnosti tj. obećavanju ili davanju mita u vezi sa službenom ili drugom radnjom koja se ne smije obaviti ili neobavljanju službene ili druge radnje koja se mora obaviti, kod nepravog aktivnog podmićivanja koruptivni cilj bio je usmjeren na obavljanje zakonitih radnji-radnji koje se ionako moraju obaviti ili koje se ne smiju obaviti.

Kod oba oblika aktivnog podmićivanja, posredovanje u davanju mita bilo je tretirano kao samostalno kazneno djelo. Iz navedenog, jasno proizlazi kako za učin djela nije bilo od utjecaja da li je počinitelj dar ili drugu korist obećao ili dao neposredno ili putem posrednika. Djelo je bilo dovršeno i onda kada je posrednik postupajući s koruptivnim ciljem mito dao ili obećao službenoj ili odgovornoj osobi.

Kada je riječ o zakonskoj kaznenopravnoj politici kažnjavanja za kazneno djelo davanja mita, treba naglasiti, kako je zakonodavac blaže tretirao nepravo od pravog aktivnog podmićivanja, što se može opravdati manjom količinom neprava potrebnom za ostvarivanje bitnih obilježja kaznenog djela nepravog aktivnog podmićivanja- ne (obavljanja) zakonite službene ili druge radnje.

U KZSFRJ bilo je propisano kazneno djelo pasivnog podmićivanja člankom 179., koje djelo se nalazilo među „Krivičnim djelima protiv službene dužnosti službenih osoba u saveznim organima“.¹⁶ Dakle KZSFRJ nije propisivao samostalno kazneno djelo davanja mita, već samo kazneno djelo primanja mita u članku 179.¹⁷ Stoga je davanje mita na federalnoj razini bilo

u poglavlju o krivičnim djelima protiv službene dužnosti, odnosno kao krivična djela službene osobe predviđene u nekoj drugoj glavi ovog zakona“.

¹⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-586/1991-3 od 11. lipnja 1992. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=d276f9fa-800b-4b61-900b-7fb15b651a31&q=davanje+mita> (28.08.2025.).

¹⁶ Zbirka pravnih propisa: Krivični zakon SFRJ. Zagreb: Narodne novine, 1976., str. 88.

¹⁷ „(1) Službeno lice koje zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi, da okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Službeno lice koje zahteva ili primi poklon ili kakvu korist, ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi, da u okviru svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

inkriminirano kao oblik sudioništva, odnosno kao poticanje na primanje mita. Zanimljivo je kako je ono bilo kažnjivo, samo kada se radilo o poticanju službenog lica (kako ga definira članak 113. stavak 4. KZSFRJ),¹⁸ koje je jedino i moglo ostvariti bitna obilježja kaznenog djela primanja mita. Poticatelj na davanje mita kažnjavao kao da je kazneno djelo sam počinio, odnosno za njega je vrijedio isti kaznenopravni okvir kao i za glavnog počinitelja (članak 23. KZSFRJ). Manjkavost ovakvog zakonskog rješenja, očitovala se u akcesornom karakteru sudioništva koje je onemogućavalo kažnjavanje poticatelja u situacijama kada je službena osoba odbila primiti mito, odnosno dar ili drugu korist, koji joj je bio nuđen ili obećan, s ciljem kršenja službene dužnosti ili s ciljem obavljanja radnje koju (ne) mora obaviti.

Komparativnom analizom ova dva kaznena djela uočene su razlike u inkriminiranju i sankcioniranju identičnih protupravnih postupanja na saveznoj i republičkoj razini. Ovo razlikovanje, ogleda se ne samo u pogledu načina njihova kažnjavanja-samostalnog kaznenog djela na republičkoj razini i akcesornog oblika sudioništva na saveznoj razini, nego i u različitosti u zakonskoj kaznenopravnoj politici kažnjavanja. Naime, poticanje s namjerom koje je rezultiralo dovršenim kaznenim djelom primanjem mita, na saveznoj razini bilo je sankcionirano vrstom i mjerom kazne kao i dovršeno kazneno djelo primanja mita.¹⁹ Dakle po mjeri kazne, strože nego za učin aktivnog podmićivanja na republičkoj razini.

Iako je strože kažnjavanje na saveznoj razini uvjetovano općim pravilima o kažnjavanju sudioništva, sama savezna inkriminacija bila je po svojim sastavnicama uža od samostalno propisanog kaznenog djela primanja mita na republičkoj razini. Predmetno se ogledalo u uže propisanom koruptivnom cilju usmjerenom na ne (obavljanje) isključivo službene radnje na saveznoj razini, ali ne i (ne i druge radnje), što je bila sastavnica koruptivnog cilja na republičkoj razini. Osim toga i poticanje na davanje mita na saveznoj razini bilo je kažnjivo samo, ako je potaknuta službena osoba (odgovorna osoba nije niti bila propisana kao počinitelj kaznenog djela primanja mita). Za razliku od opisanog, objekt počinjenja inkriminacije aktivnog podmićivanja na republičkoj razini, bio je propisan kao službena ili odgovorna osoba.

(3) Službeno lice koje posle izvršenja, odnosno neizvršenja službene radnje navedene u st. 1. do 3. ovog člana, a u vezi s njom zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(4) Primljeni poklon ili imovinska korist oduzeće se.“

¹⁸ „Pod pojmom službenog lica, kad je ono označeno kao izvršilac krivičnog dela, smatraju se: izabrani ili imenovani funkcioneri u Skupštini SFRJ, Saveznom izvršnom veću, saveznim organima uprave i drugim saveznim organima, kao i saveznim organizacijama koje vrše određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti federacije; lica koja stalno ili povremeno vrše službenu dužnost u saveznim organima ili u navedenim saveznim organizacijama; vojna lica, ako krivično delo nije predviđeno u glavi dvadesetoj ovog zakona.“

¹⁹ Članak 23. st.1. KZSFRJ.

2.2. Krivični zakon Republike Hrvatske

Hrvatski sabor donio je Odluku prema kojoj Republika Hrvatska od 08. listopada 1991. godine raskida državno-pravne sveze na temelju kojih je s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dosadašnju SFRJ. Kako u trenutku raskida državno-pravne sveze s bivšom SFRJ Republika Hrvatska nije imala svoj Kazneni zakon, niti ga je u osjetljivom pravnom području kao što je to kazneno pravo mogla donijeti u tako kratkom roku, odlučeno je da će savezni zakon biti preuzet kao republički. Stoga je Hrvatski sabor 26. lipnja 1991. godine donio Zakon o preuzimanju KZSFRJ,²⁰ koji je novelom²¹ od 22. prosinca 1992. godine, preimenovan u Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske.

Za razliku od saveznog republički Zakon (KZSRH) nije bilo potrebno preuzimati, već ga je uzevši u obzir da je Republika Hrvatska pravna slijednica bivše Socijalističke Republike Hrvatske, samo trebalo preimenovati. To je i učinjeno novelom Krivičnog zakona Socijalističke Republike Hrvatske od 22. veljače 1992., kojom je taj Zakon preimenovan u Krivični zakon Republike Hrvatske (KZRH). Time je u Republici Hrvatskoj, stvorena neprirodna, ali zbog okolnosti koje su do toga dovele razumljiva pravna situacija, koja se sastojala u imanju dva krivična zakona.

U KZRH kazneno djelo davanja mita bilo je propisano kao samostalno kazneno djelo u članku 229., te je jednako kao i kazneno djelo primanja mita iz članka 228. KZRH bilo smješteno u Glavu osamnaest- Krivična djela protiv službene dužnosti i javnih ovlaštenja. Ova Glava sadrži petnaest kaznenih djela.²²

Kazneno djelo davanja mita iz članka 229. KZRH strukturirano je kroz dva pojavna oblika: pravo aktivno podmićivanje propisano u članku 229. stavku 1. KZRH i nepravo aktivno podmićivanje propisano u članku 229. stavku 2. KZRH. I dok je pravo aktivno podmićivanje²³

²⁰ „Narodne novine“, broj: 53/1991. U daljnjem tekstu: Zakon o preuzimanju.

²¹ „Narodne novine“, broj: 91/1992.

²² Zloupotreba položaja i ovlaštenja (Članak 215.), Kršenje zakona od suca (Članak 216. Protuzakonito oslobođenje osobe lišene slobode (Članak 217.), Neizvršavanje naloga pretpostavljenoga (Članak 218.), Nesavjestan rad u službi (Članak 219.), Protuzakonita naplata i isplata (Članak 220.), Krivotvorenje službene isprave (Članak 221.) Odavanje službene tajne (Članak 222.) Pronevjera (Članak 223.) Protupravno prisvajanje stvari prilikom izvršenja pretrage ili provođenja izvršenja (Članak 224.) Prevara u službi (Članak 225.) Posluga (Članak 226.) Protuzakonito posredovanje (Članak 227.) Prianje mita (Članak 228.) i Davanje mita (Članak 229.).

²³ Tako davanje mita iz članka 229. stavka 1. KZRH čini onaj „*tko službenoj ili odgovornoj osobi učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist da u granicama svojeg ovlaštenja obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela*

bilo propisano kao kršenje službene dužnosti sa zapriječenom kaznom od šest mjeseci do pet godina zatvora, nepravo je aktivno podmićivanje²⁴ bilo propisano kao zakonito (ne) obavljanje službenih ili drugih radnji, za koje je bila zapriječena kazna u visini do tri godine zatvora. Razlike u zakonskoj kaznenopravnoj politici kažnjavanja između pravog i nepravog aktivnog podmićivanja, mogle su se opravdati s aspekta manje količine neprava, koja je počinitelju potrebna da bi ostvario bitna obilježja kaznenog djela nepravog aktivnog podmićivanja.

Objekti inkriminacije poznavale su i tzv. lančano davanje mita, odnosno konstrukciju posredovanja u davanju mita, koja je činila lanac korupcije označen kao odnos između glavnog podmićivača i posrednika u davanju mita. Posrednika, *de facto* pomaže u počinjenju kaznenog djela davanja mita. Samo što je ovdje propisivanjem posredovanja, kao samostalne inkriminacije, istoj oduzet akcesorni karakter sudioništva jer kažnjivost za pomaganje, više ne čini ovisnim o postojanju glavnog kaznenog djela.

Kazneno djelo davanja mita iz članak 229. KZRH propisivalo je i obligatorno oslobođenje od kazne u odnosu na onoga počinitelja koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno.²⁵ Ako je kazneno djelo davanja mita počinjeno pod opisanom pretpostavkom, dispozitivna norma članka 229. stavka 3. KZRH, predstavljala je pravnu osnovu za povrat dara ili imovinske koristi počinitelju koji je pravovremeno i dobrovoljno prijavio počinjenje kaznenog djela davanja mita koje je dao na zahtjev službene ili odgovorne osobe.²⁶

Kazneno djelo davanja mita iz članka 229. KZRH bilo je propisano kao opće kazneno djelo (*delicta communia*), odnosno kao kazneno djelo koje može počiniti bilo tko. Stoga je njegov počinitelj označen je odnosnom zamjenicom „tko.“²⁷ Pravo i nepravo aktivno podmićivanje, kao pojavnici oblici kaznenog djela davanja mita iz članka 229. KZRH, bili su propisana kao formalna kaznena djela, ista su bila dovršena poduzimanjem same radnje počinjenja (davanjem ili obećavanjem dara ili druge koristi). Sredstvo počinjenja ovog kaznenog djela je dar ili druga korist. KZRH ne sadrži pozitivno pravno uređenje dara ili druge

obaviti ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili tko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe.

²⁴ Tako davanje mita iz članka 229. stavka 1. KZRH čini onaj „tko službenoj ili odgovornoj osobi učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist da u granicama svojeg ovlaštenja obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti, ili tko posreduje pri ovakvom.“ podmićivanju.“

²⁵ Čl. 229. st. 3. KZRH- Krivični zakon Republike Hrvatske.

²⁶ Čl. 229. st. 4. KZRH.

²⁷ Čl. 229. KZRH.

koristi, slijedom čega, može se zaključiti da utvrđenje njihova značenja bilo potrebno tražiti izvan kaznenog prava.

Objekt počinjenja je službena ili odgovorna osoba. Njeno značenje nalazimo u uvodnim odredbama KZRH. Tako je pozitivno pravno uređenje službene osobe iz članka 3. stavka 1. KZRH obuhvaćalo dužnosnike u predstavničkim tijelima ili skupštinama, kao i one osobe koje nemaju svojstvo dužnosnika tj. službenike, a koje u tim istim tijelima trajno ili povremeno obnašaju službenu dužnost, kao i one osobe koje izvršavaju poslove u pravnoj osobi.²⁸

Odgovorna osoba bila je također opisana u uvodnim odredbama KZRH (članak 3. stavak 4.).²⁹ Njeno pozitivno pravno uređenje upućuje da se radi o osobi kojoj je u pravnoj osobi povjeren limitirani krug poslova, vezanih uz izvršavanje propisa ili upravljanje imovinom ili da se radi o osobi koja ima rukovodeće upravljačke ili nadzorne ovlasti nad proizvodnim ili gospodarskim procesima.

Iz ovakve analize, jasno slijedi kako je kazneno djelo aktivnog podmićivanja u članku 229. KZRH, u svojim subjektivnim i objektivnim sastavnicama bića djela, odgovara kaznenom djelu aktivnog podmićivanja propisanom u članku 235. KZSRH.

2.3. Kazneni zakon od 01. siječnja 1998.

Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske, donio je na sjednici 19. rujna 1997. godine Odluku o proglašenju KZ/97. Ovaj Zakon stupio je na snagu 01. siječnja 1998.³⁰ Derenčinović smatra kako njegovim donošenjem započinje novo razdoblje hrvatskog materijalnog kaznenog prava, koje ipak kada je riječ o represiji korupcijskog kriminaliteta *in abstracto*, u odnosu na posljednje izvore nije bitno mijenjano.³¹

²⁸ „Pod pojmom službene osobe kada je ona u ovom zakonu označena kao počinitelj Krivičnog djela smatraju se: izabrani ili imenovani dužnosnici u predstavničkim tijelima; izabrani ili imenovani dužnosnici u skupštinama, te njenim izvršnim, upravnim i drugim tijelima koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove; osobe koje stalno ili povremeno obnašaju službenu dužnost u predstavničkim tijelima i tijelima skupština; osobe koje u izvršavanju ovlaštenja obavljaju određene poslove u pravnoj osobi.“

²⁹ Odgovorna osoba je osoba u pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njene dužnosti ili na temelju posebnog ovlaštenja povjeren određeni krug poslova koji se odnose na izvršavanje propisa ili drugoga općeg akta pravne osobe u upravljanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnim ili nekim drugim gospodarskim procesom ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba kad su u pitanju radnje kod kojih je kao izvršitelj označena odgovorna osoba, a nisu predviđene u poglavlju o Krivičnim djelima protiv službene dužnosti, odnosno kao krivična djela službene osobe predviđene u nekoj drugoj glavi ovoga Zakona.

³⁰ „Narodne novine“, broj:110/1997.

³¹ Derenčinović, D., (2001.), Mit (o) korupciji, NOCCI, Zagreb, str. 144.

Tako je kazneno djelo davanja mita u KZ/97 i dalje bilo je svrstano u Glavi XXV. koja nosi naziv: „Kaznena djela protiv službene dužnosti“. Ova Glava sadrži četrnaest kaznenih djela.³² Svrstavanjem kaznenog djela davanja mita, kao općeg kaznenog djela protiv službenih dužnosti, zakonodavac je poslao jasnu poruku kako se službene dužnosti trebaju jednako štiti neovisno o tome da li njihova povreda dolazi izvana (kao što je to slučaj kod općih delikata iz ove Glave) ili ona dolazi iznutra počinjenjem djela od same službene ili odgovorne osobe čiji je temeljni zadatak zakonito obavljanje službenih dužnosti odnosno povjerene službe.

Prema KZ/97 Kazneno djelo davanja mita sastojalo od dva pojavna oblika: pravog aktivnog podmićivanja (članak 348. stavak 1. KZ/97) i nepravog aktivnog podmićivanja (članak 348. stavak 2. KZ/97).

Tako davanje mita iz članka 348. stavka 1. KZ/97 čini onaj „*tko službenoj ili odgovornoj osobi daje ili obeća dar ili kakvu drugu korist da u granicama svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe.*“ Ovdje se radi o pravom aktivnom podmićivanju. Počinitelj dar ili drugu korist obećaje ili daje s koruptivnim ciljem kršenja dužnosti službene ili odgovorne osobe, odnosno s ciljem da službena ili odgovorna osoba obavi nezakonitu radnju ili ne obavi dužnu radnju, odnosno onu radnju koju mora obaviti. Za ovaj oblik kaznenog djela propisana je kazna zatvora u visini od tri mjeseca do tri godine.³³ Suprotno tvrdnjama optuženika, da bi kazneno djelo davanja mita bilo dovršeno onda kada je netko službenoj osobi dao dar ili joj je dar obećao, što u obje varijante podrazumijeva pristanak podmićene službene osobe, Vrhovni sud ispravno presuđuje³⁴ da kazneno djelo davanja mita, iako po svojoj prirodi u jednom segmentu predstavlja i poticanje na primanje mita, biti će dovršeno, predajom ili obećanjem dara ili kakve druge koristi službenoj ili odgovornoj osobi, kada počinitelj postupa s koruptivnim ciljem, neovisno o tome je li službena ili odgovorna osoba prihvatila takav dar ili obećanje dara ili koristi.

³² Zloupotreba položaja i ovlasti (članak 337. KZ/97), Zloupotreba obavljanja dužnosti državne vlasti (Članak 338. KZ/97), Nesavjestan rad u službi (Članak 339. KZ/97), Neizvršavanje zapovijedi (Članak 340. KZ/97) Povreda čuvanja državne granice (Članak 341. KZ/97) Protuzakonito oslobođenje osobe kojoj je oduzeta sloboda (Članak 342. KZ/97) Protuzakonito posredovanje (Članak 343. KZ/97) Prijevara u službi (Članak 344. KZ/97), Pronevjera (Članak 345. KZ/97), Neovlaštena uporaba (Članak 346. KZ/97) Primanje mita (Članak 347. KZ/97), Davanje mita (Članak 348. KZ/97), Protuzakonita naplata i isplata (Članak 350. KZ/97) i Odavanje službene tajne (Članak 351. KZ/97)

³³ Čl. 348. st. 1. KZ/97.

³⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž-Us 67/10-6 od 29. svibnja 2013. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=1fb15fdf-f50b-451d-b5f0-23cb49a58cb5&q=davanje+mita+%c4%8dclanak+348.> (7.9.2025.).

Ukoliko je, radilo bi se o njenoj kaznenoj odgovornosti za kazneno djelo primanje mita, opisano i kažnjivo u članku 347. KZ/97.

Nepravo aktivno podmićivanje, prema stipulaciji iz članka 348. KZ/97 čini onaj: „*tko službenoj ili odgovornoj osobi daje ili obeća dar ili kakvu drugu korist da u granicama svojeg ovlaštenja obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti, ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti, ili tko posreduje pri takvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe.*“ Kod ovog oblika kaznenog djela, počinitelj postupa s ciljem da službena ili odgovorna osoba: „obavi zakonitu radnju ili ne obavi radnju koju i inače ne bi smjela obaviti.“³⁵

Posredovanje u davanju mita nalazi, kao jedan od njegovih modaliteta pronalazi svoj pravni kontinuitet i u kaznenom djelu davanja mita iz članka 348. KZ/97. Naime, dar ili druga korist može se dati i putem posrednika. „*Kod davanja mita putem posrednika nije nužno da davatelj mita poimenično zna osobu kojoj se daje ili obećaje davanje dara ili neke druge koristi, već je dovoljno da je поближе određeni krug službenih ili odgovornih osoba kojima se treba dati dar ili druga korist i da je davatelj mita odredio službenu ili drugu radnju koju takve osobe trebaju obaviti u krug svoje službene ovlasti.*“³⁶ Posredovanje u davanju mita propisano u stavku 1. i 2. ovoga članka, moglo je biti tretirano i kao sudioništvo, odnosno pomaganje, što ono u svoj suštini i je (osim u slučaju bitnog doprinosa posrednika u počinjenju kaznenog djela davanja mita, u kom slučaju će biti tretirano kao supočiniteljstvo). Međutim, propisivanjem pomaganja kao djela u davanju mita, oduzeo mu se akcesorni karakter sudioništva i posljedično onemogućilo fakultativno blaže kažnjavanje počinitelja (članak 38. stavak 1. KZ/97).³⁷

I ovdje kao i kod kaznenog djela davanja mita iz članka 229. KZRH, kaznenopravna politika kažnjavanja blaža je kad se radi o nepravom aktivnom podmićivanju (za koje je propisana alternativno novčana kazna ili kazna zatvora u visini do jedne godine)³⁸. To znači da je počinitelj za učin nepravog aktivnog podmićivanja mogao biti kažnjen i novčanom kaznom, koja je sukladno članku 51. stavku 2. KZ/97 za kaznena djela počinjena iz koristoljublja (što mito pretežito i je) mogla iznositi do pet stotina dnevnih dohodaka.³⁹ U nastavku rada biti će zanimljivo pratiti da li bi ovako propisana kazna za aktivno podmićivanje udovoljava načelima

³⁵ Bačić., F; Pavlović., Š., (2004.), Komentar Kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, str. 1215.

³⁶ Bačić., Pavlović.(2004.), Komentar Kaznenog zakona, str. 1217.

³⁷ „*Tko drugome s namjerom pomogne u počinjenju kaznenog djela kaznit će se kao da ga je sam počinio, a može se i blaže kazniti.*“

³⁸ Čl. 348. st. 2. KZ/97.

³⁹ „*Novčana kazna ne može biti manja od deset dnevnih dohodaka niti veća od tri stotine dnevnih dohodaka, osim za kaznena djela počinjena iz koristoljublja kada se najviša novčana kazna može izreći do pet stotina dnevnih dohodaka.*“

razmjernosti, učinkovitosti i proporcionalnosti kažnjavanja, kako to traži konvencijsko i europsko kazneno pravo, kada je u pitanju ovo kazneno djelo i da li će u cilju udovoljenja navedenim standardima, morati u budućnosti biti mijenjana.

Kazneno djelo davanja mita iz članka 348. KZ/97 propisuje obligatorno oslobođenje od kazne u odnosu na onoga počinitelja „koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno.“⁴⁰. Odredba ide u korist davatelju mita, koji će iako je počinitelj djela, biti oslobođen kazne, pod pretpostavkom pravovremenog i dobrovoljnog prijavljivanja mita, danog na inicijativu službene ili odgovorne osobe. Iako *ratio legis* odredbe ide u smjeru poticanja na prijavljivanje počinjenog djela, koje je i onako teško otkriti, od strane tzv. neskrivljenog davatelja mita, kriminalnopolitičko rješenje koje nalaže obligatorno oslobođenje od kazne, pod zakonom propisanim pretpostavkama, dovodi do toga da će i onaj počinitelj koji prekine odnosno otkrije koruptivni dogovor, zbog primjerice činjenice da nije dobi zauzvrat ono zbog čega je mito dao, morati biti oslobođen od kazne, što dovodi do manjkavosti ovakvog rješenja. Stoga će nastavku biti zanimljivo pratiti daljnju kaznenopravnu reakciju na tzv „neiskriviljeno davanje mita“ odnosno njenu (ne) sukladnost s konvencijskim standardima sadržanima u međunarodnom kaznenom pravu.⁴¹

Počinitelj bilo kojeg od javnih oblika ovog kaznenog djela može biti bilo tko. Djelo je propisano kao *delicta communia* i kao takvo ne predstavlja službeničko kazneno djelo, koje može počiniti isključivo službena ili odgovorna osoba, već ulazi u krug općih kaznenih djela protiv službene dužnosti.

I pravo i nepravo aktivno podmićivanje propisani su kao formalna kaznena tj. djela koja se iscrpljuju poduzimanjem same radnje počinjenja (davanjem ili obećavanjem dara ili druge koristi). Tako i Vrhovni sud odlučujući o zahtjevu za zaštitu zakonitosti podignutom protiv drugostupanjske oslobađajuće presude za kazneno djelo davanja mita iz odredbe čl. 348. st. 1. KZ/97 presuđuje kako je to kazneno djelo „*ostvareno već samim obećanjem imovinske koristi službenoj osobi da ne obavi službenu radnju koju bi morala obaviti. Prema tome, za ostvarenje tog kaznenog djela nije nužno potrebna i predaja dara odnosno, realizacija neke druge imovinske koristi, već je dovoljno i samo obećanje dara ili druge imovinske koristi. Kako je pak*

⁴⁰ Čl. 348. st. 3. KZ/97.

⁴¹ Kritički su o ovakvom zakonskom rješenju pisali Dragičević Prtenjača i Kralj u „Korupcijska kaznena djela protiv službene dužnosti.“ Autori su stava kako se umjesto obligatornog oslobođenja od kazne, davanje mita na zahtjev može riješiti ili kroz institut sudskog ublažavanja kazne ili kroz fakultativno oslobođenje od kazne, budući da u odnosu na počinitelja koji je mito dao na zahtjev i koji je na taj način formalno pravno ostvario obilježja kaznenog djela, nema valjanog razloga zbog kojeg bi zakon propisao obligatorno oslobođenje od kazne.

*konkretna ponuda određenog iznosa po svom značenju čak i iznad samog obećanja, onda je nedvojbeno da je optuženik inkriminiranom ponudom ostvario sva bitna obilježja kaznenog djela davanja mita iz čl. 348. st. 1. KZ.*⁴²

Stoga, da bi djelo bilo dovršeno, ne traži se da službena ili odgovorna osoba primi dar ili drugu koristi ili da poduzme radnju koja je zabranjena ili ne poduzme dužnu radnju ili poduzme zakonitu radnje. Djelo je dovršeno i kada te osobe nisu ostvarile radnju zbog kojih su primile mito. Upravo ta činjenica može biti od utjecaja prilikom odmjeravanja mjere kazne. Međutim, ako bi službena ili odgovorna osoba primila mito (temeljem izričitog ili prešutnog koruptivnog dogovora) odgovarala bi za kazneno djelo primanja mita iz članka 347. KZ/97, ali bi mogla odgovarati i za realni stjecaj s nekim drugim akcesornim kaznenim djelom usko vezanim uz kazneno djelo primanja mita (primjerice: krivotvorenje isprave). S druge strane onaj koji daje dar ili nepripadnu korist odgovarao bi za kazneno djelo davanje mita, ali bi mogao odgovarati i za poticanje na neko od kaznenih djela, počinjenih u realnom stjecaju s kaznenim djelom davanja mita iz članka 347. KZ/97.

Sredstvo počinjenja ovog kaznenog djela istovjetno je sredstvu počinjenja kaznenog djela davanja mita iz članka 229. KZRH. Znači, sredstvo počinjenja je dar ili druga koristi za koju KZ/97, kao niti KZRH ne sadrži pozitivno pravno uređenje. Stoga je njihovo značenje potrebno tražiti izvan kaznenog prava, u represivnim instrumentima međunarodnog kaznenog prava, ali i pozitivnopravnom propisu kojim se uređuje područje sprječavanja sukoba interesa, između privatnog i javnog interesa u obnašanju javnih dužnosti.⁴³ Tako Zakon o sprječavanju sukoba interesa, iako u svom području primjene ograničen pojedinim kategorijama dužnosnika,⁴⁴ kao opće pravilo stipulira zabranu primanja darova, ali i određuje iznimku prema kojoj je primanje istih ipak dopušteno. Darom se prema tom Zakonu ima smatrati „*novac, stvari bez obzira na njihovu vrijednost, prava i usluge dane bez naknade koje dužnosnika dovode ili mogu dovesti u odnos zavisnosti ili kod njega stvaraju obvezu prema darovatelju. Ne smatraju se darovima u smislu ovog Zakona uobičajeni darovi između članova obitelji, rodbine i prijatelja te državna i međunarodna priznanja, odličja i nagrade.*“⁴⁵. S obzirom da zakonska norma radi razlikovanje između dara i druge koristi, može se zaključiti kako se, drugom koristi ima smatrati korist koja je različita od dara. Postavlja se pitanje, s obzirom na neodređenost

⁴² Vrhovni sud Republike Hrvatske, broj: Kzz-6/01-2 od 11. prosinca 2001. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=b3927cf1-958b-4cc8-831c-d0d525dc6657&q=davanje+mita> (28.08.2025.).

⁴³ „Narodne novine“ br. 26/2011.

⁴⁴ Čl. 3. Zakona o sprječavanju sukoba interesa.

⁴⁵ Čl. 11. st. 1. i 2. Zakona o sprječavanju sukoba interesa.

pojma o kojem ovisi inkriminacija aktivnog podmičivanja, kako ga tumačiti. Sudsko tumačenje ovog pojma nalazimo u presudi Vrhovnog suda, Kž 969/80 od 17. prosinca 1980., prema kojoj primanje kakve druge korist „predstavlja i svako protupravno pogodovanje službene i odgovorne osobe, kada oni nešto kupuju za sebe, ako je to učinjeno radi toga da te osobe u granicama službenog ovlaštenja obave službenu ili drugu radnju koju ne bi smjeli obaviti ili da ne obave službenu ili drugu radnju koju bi morali obaviti.“⁴⁶.

Objekt počinjenja ovog kaznenog djela je službena ili odgovorna osoba, kako ih definira članak 89. stavak 3. i 6. KZ/97.⁴⁷ Iz definicije službene osobe, razvidno je šire područje primjene, nego li kada je riječ o definiciji službene osobe propisane KZRH. Za razliku od potonje, značenje izraza službene osobe izrijeком obuhvaća nositelje pravosudnih dužnosti i službenike pravosudnih tijela, javne bilježnike, Državnog pravobranitelja Republike Hrvatske i njegove zamjenike, kao i Pučkog pravobranitelja i njegove zamjenike. Definicija obuhvaća i nositelje izvršne i zakonodavne vlasti te službenike na svim razinama vlasti, od lokalne do centralne. Kada je riječ o odgovornoj osobi, njeno se svojstvo utvrđuje u svakom pojedinom slučaju. Naime, svojstvo odgovorne osobe, za razliku od svojstva službene osobe, nije taksativno naznačeno, već se radi o osobi koja obavlja povjereni djelokrug poslova na državnoj ili lokalnoj razini ili u pravnoj osobi, kako je definira članak 89. stavak 6. KZ/97.

⁴⁶ Više o presudi Vrhovnog suda: Derenčinović. (2001.), Mit (o)korupciji, str.263.-264.

⁴⁷ (3) Službena osoba kad je ona označena kao počinitelj kaznenog djela je izabrani ili imenovani dužnosnik u predstavničkom tijelu, državni dužnosnik i službenik koji obavlja službene poslove u tijelima državne uprave, lokalne samouprave i uprave, jedinici lokalne samouprave, tijelima sudbene vlasti, u Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Državnom odvjetništvu, Državnom pravobraniteljstvu ili Pučkom pravobraniteljstvu Republike Hrvatske, Uredu predsjednika republike, tijelu, uredu i stručnoj službi Vlade Republike Hrvatske i Sabora Republike Hrvatske, nositelj pravosudne dužnosti, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, Državni odvjetnik Republike Hrvatske i njegovi zamjenici, Državni pravobranitelj Republike Hrvatske i njegovi zamjenici, Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske i njegovi zamjenici te javni bilježnik.

(7) Odgovorna osoba je smislu ovoga Zakona osoba kojoj je povjeren određeni djelokrug poslova iz područja djelovanja pravne osobe, državnog tijela i tijela lokalne samouprave i uprave i tijela lokalne samouprave.

3. MEĐUNARODNI MEHANIZMI ZA SUZBIJANJE AKTIVNOG PODMIĆIVANJA

U ovom poglavlju prikazat će se međunarodni mehanizmi za suzbijanje korupcije: Merida konvencija, Kaznenopravna konvencija i Dodatni protokol uz Kaznenopravnu konvenciju, kao i Konvencija OECD-a protiv podmićivanja, te njihov utjecaj na normativni i strukturni razvoj pozitivno pravnog uređenja kaznenog djela davanja mita (članak 294. KZ/11) u nacionalnom kaznenom pravu. Osim što će ovaj specijalistički rad, dati prikaz represivnih odredbi navedenih instrumenta međunarodnog prava, kada je u pitanju aktivno podmićivanje u javnom sektoru, rad će dati i prikaz Građanskopravne konvencije, tj. prvog međunarodno pravnog instrumenta koji uspostavlja mehanizam učinkovitog pravnog sredstva u građanskom pravu za one čija su prava i interesi povrijeđeni korupcijom.

3.1. Ujedinjeni narodi

3.1.1. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije

Opća skupština Ujedinjenih naroda donijela je na 51. sjednici Rezoluciju 58/431 kojom je usvojila Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv korupcije 2003. godine.⁴⁸ Republika Hrvatska ratificirala je ovu Konvenciju Zakonom o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije⁴⁹ iz 2005. godine.

3.1.1.1. Preventivni antikorupcijski mehanizmi

Za razliku od regionalnih instrumenta Vijeća Europe, koji su na pojavne oblike korupcije nastojali odgovoriti represivnim mjerama, Merida konvencija, kao multilateralni instrument Ujedinjenih naroda na pojavne je oblike korupcije, nastojala odgovoriti ne samo represijom, nego i funkcionalnim mehanizmima preventivnog karaktera usmjerenima na sprječavanje korupcije. Usmjerenost antikorupcijskih mehanizma na sprječavanje korupcije, kroz jačanje integriteta, odgovornosti i transparentnosti u djelovanju javnog sektora, predstavlja

⁴⁸ Merida konvencija otvorena je za potpisivanje na međunarodnoj konferenciji u Meridi 2003. godine, a potom i 2005. godine u New Yorku u sjedištu Ujedinjenih naroda. Pravo potpisa, osim država imale su i regionalne organizacije za gospodarsku integraciju. Konvencija je stupila na snagu 14. prosinca 2005., polaganjem tridesete isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu. Konvencija je donesena u Meridi, Mexico, zbog čega i nosi naziv Merida konvencija.

⁴⁹ „Narodne novine“, Međunarodni ugovori, broj: 2/2005.

konvencijski standard, čija implementacija, uz uspostavu antikorupcijskih politika na razini država stranaka, pretpostavlja i uspostavu jednog ili više neovisnih preventivnih antikorupcijski tijela.⁵⁰ U cilju sprječavanja korupcije u javnom sektoru, Merida konvencija naglašava važnost uspostave preventivnih antikorupcijskih mehanizama usmjerenih na jačanje integriteta i transparentnost u djelovanju javnog sektora. Takvim se mehanizmima imaju smatrati izvješća o imovnom stanju dužnosnika, kao i mjere odgovornosti za uspostavu i ostvarivanje integriteta u javnom sektoru, poput kodeksa ponašanja dužnosnika ili službenika koji u njemu rade ili ga predstavljaju. Preventivni pristup, Merida konvencija prepoznaje i kada govori o važnosti uspostave mehanizama i organizacijskih struktura usmjerenih na suzbijanje pranja novca,⁵¹ kao i kada naglašava utjecaj organizacija civilnog društva u podizanju svijesti o štetnosti korupcije.⁵² S obzirom na obuhvat preventivnih mjera, može se zaključiti kako je: „*donošenje Konvencije značajna međunarodnopravna prekretnica u suprotstavljanju korupciji zbog toga što se s mjera kaznenog progona težište preusmjerava na mjere za sprječavanje korupcije. Stoga se opravdano može reći da je dosadašnji represivni pristup međunarodne zajednice nadomješten preventivno-reparativnim.*“.⁵³

Osim preventivnih antikorupcijskih mehanizama koje izravno proizlaze iz konvencijskog prava, Ujedinjeni su narodi prepoznali važnost podizanja svijesti o sprječavanju i suzbijanju korupcije i kroz provedbu preventivno edukativnih modula.

Negativne posljedice korupcije na vladavinu prava, gospodarstvo i rastuće nejednakosti u društvu, rezultirali su razvitkom četrnaest sveučilišnih interdisciplinarnih modula za borbu protiv korupcije Ureda Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (u daljnjem tekstu: UNODC). Ovi moduli integriraju teoriju i praksu u različitim područjima, poput onog inicijalnog koji uključuje različite pristupe u definiranju i mjerenju korupcije,⁵⁴ teškoće u njenom otkrivanju, kao i izniman značaj u uspostavi mehanizama prijavljivanja korupcije i adekvatne zaštite prijavitelja nepravilnosti.⁵⁵ UNODC je razvio i specifične edukativne module o najčešćim pojavnim oblicima korupcije u javnom sektoru, posebice u javnoj nabavi i pravnim osobama u

⁵⁰ Čl. 5. i 6. Merida konvencije.

⁵¹ Čl. 15. Merida konvencije.

⁵² Čl. 13. Merida konvencije.

⁵³ Derenčinović, D., (2005.) Komentar Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb. str. 1. U daljnjem tekstu: Komentar konvencije UN.

⁵⁴ Informacije dostupne na: <https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption Module 1 What Is Corruption and Why Should We Care.pdf> (29. 07. 2025.)

⁵⁵ Informacije dostupne na: <https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption Module 3 Corruption and Comparative Politics.pdf> (29.07.2025.).

vlasništvu ili pretežitom vlasništvu države,⁵⁶ ali i korupcije u privatnom sektoru.⁵⁷ U konačnici, UNODC prepoznaje i važnost pojedinaca, organizacija civilnog društva i medija, posebice istraživačkog novinarstva u borbi protiv korupcije te s tim u svezi, razvija poseban modul, koji sugerira način na koji odgovornost i praćenje, angažman i uključenost građana mogu doprinijeti sprječavanju korupcije.⁵⁸

3.1.1.2. Inkriminacija i djelatnost organa unutarnjih poslova

Merida konvencija strukturirana je kroz osam poglavlja. Uzimajući u obzir temu ovoga rada, uvodno ističem kako će isti biti ograničen na kaznena djela aktivnog podmićivanja u javnom sektoru, kako ga propisuje relevantno konvencijsko pravo u Poglavlju III. Inkriminacija i djelatnost organa unutarnjih poslova. Od trinaest kaznenih djela koja Konvencija propisuje u ovom Poglavlju,⁵⁹ pojedina su opcionalnog karaktera poput: kaznenog djela trgovanja utjecajem (članak 18.), zlouporabe položaja (članak 19.) ili nezakonitog bogaćenja (članak 20.). Njih „države nisu obvezne dosljedno integrirati u svoja nacionalna zakonodavstva, već samo razmotriti mogućnost, da sukladno ustavnom poretku i osnovnim načelima pravnog sustava te odredbe ugrade u svoja zakonodavstva.“⁶⁰ Za razliku od kaznenih djela opcionalnog karaktera, kaznena djela (koja će biti predmetom analize ovoga rada) i to: podmićivanje domaćih državnih službenika (članak 15.a) i podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija (članak 16. stavak 1.), propisana su kao kogentne konvencijske norme.

3.1.1.3. Aktivno podmićivanje domaćih državnih službenika

Podmićivanje domaćih državnih službenika inkriminira kako pasivno, tako i aktivno podmićivanje domaćih državnih službenika.⁶¹ Ovo kazneno djelo propisano je kao *delicta*

⁵⁶Informacije dostupne na: https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption_Module_4_Public_Sector_Corruption.pdf (29.07.2025.).

⁵⁷Informacije dostupne na: https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption_Module_5_Private_Sector_Corruption.pdf (29.07.2025.).

⁵⁸ Informacije dostupne na: https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption_Module_10_Citizen_Participation_in_Anti-Corruption.pdf (29.07.2025.).

⁵⁹ Radi se o kaznenim djelima: podmićivanje domaćih državnih službenika (članak 15.), podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija (članak 16.), pronevjera, od strane državnog službenika (članak 17.), trgovanje utjecajem (članak 18.), zlouporaba položaja (članak 19.), nezakonito bogaćenje (članak 20.), podmićivanje u privatnom sektoru (članak 21.), pronevjera imovine u privatnom sektoru (članak 22.), pranje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom (članak 23.), prikrivanje (članak 24.) i ometanje pravosuđa (članak 25.).

⁶⁰ Derenčinović. (2005.), Komentar Konvencije UN., str. 40.

⁶¹ Čl. 15.a Merida konvencije.

communia. Njegov počinitelj može biti bilo tko (fizička osoba, pravna osoba ili odgovorna osoba u pravnoj osobi). Radnje počinjenja propisane su alternativno, kao nuđenje, obećavanje ili davanje nepripadne koristi, namijenjene državnom službeniku ili drugoj osobi ili pravnom subjektu. Za razumijevanje ovog kaznenog djela, potrebno je poznavati institucionalni i funkcionalni koji definiraju značenje izraza državnog službenika.⁶²

3.1.1.4. Klasifikacijski kriteriji za određenje izraza državnog službenika

Prvi kriterij određenja izraza državnog službenika, kojeg bi mogli označiti kao *institucionalni kriterij (i)*, usko je vezan uz načelo organizacije vlasti, odnosno njenu diobu na zakonodavnu, sudsku i izvršnu. Stoga se ovaj kriterij ima razumjeti kao obnašanje dužnosti ili službe u jednoj od funkcija vlasti na centraliziranoj i decentraliziranoj razini. Bitno je za istaknuti, kako institucionalni kriterij nije hijerarhijski limitiran samo na dužnosnike, tj. nositelje zakonodavnih, sudskih i izvršnih vlasti, nego u sebi integrira i službenike unutar svake od funkcija vlasti, neovisno o njihovom hijerarhijskom statusu. Način obnašanja dužnosti ili službe u vidu naplatnog ili besplatnog obavljanja povjerenih javnih dužnosti ili službe nije od utjecaja na svojstvo državnog službenika, kao što od utjecaja nije niti duljina obnašanja javne dužnosti ili službe, koja može biti trajnog ili temporalno ograničenog karaktera.

Drugi kriterij određenja izraza državnog službenika kojeg bi mogli označiti kao *funkcionalni (ii)* vezan je uz obavljanje poslova javnih službi, ali ne samo njenih klasifikacijskih kategorija determiniranih nacionalnim pravom, već svojstvo državnog službenika prema ovom kriteriju označava i svako prema nacionalnom pravu povjereno obavljanje javnih ovlasti u javnim agencijama ili javnim poslovnim subjektima.

Da bi otklonila eventualne pravne praznine koje pri određenju izraza državnog službenika, mogu dovesti dva prethodno iznesena klasifikacijska kriterija, Merida konvencija kvalificira državnog službenika pozivom na nacionalno pravo, dajući to svojstvo svakojoj onoj osobi koja svojstvo državnog službenika ima prema nacionalnom pozitivno pravnom uređenju. Dakle, referencom na nacionalno pravo „*konvencija ostavlja državama strankama autonomiju u određenju kruga osoba koje se smatraju službenim osobama, uz ograničenje da taj krug ne smije biti uži od kruga osoba koje su njima propisane.*“⁶³.

⁶² Čl. 2.a Merida konvencije.

⁶³ Derenčinović. (2005.), Komentar Konvencije UN., str. 13.

3.1.1.5. Nepripadna korist kao sredstvo počinjenja

Sredstvo počinjenja ovog kaznenog djela je nepripadna korist. Kao što sama riječ ukazuje, radi se o koristi na koju državni službenik nema pravo, koju ne može potraživati niti primati i koja mu ne pripada. „Korist se može sastojati u novcu, stvarima, određenim pravima ili uslugama.“⁶⁴ Za postojanje djela irelevantno je da li je nepripadna korist namijenjena državnom službeniku ili nekoj drugoj osobi (fizičkoj ili pravnoj) ili pravnom subjektu.

3.1.1.6. Namjera kao subjektivni element kaznenog djela

U odnosu na subjektivni element ovog kaznenog djela, Merida konvencija izrijekom propisuje da djelo može biti počinjeno samo s namjerom kao oblikom krivnje. „Korupcijska namjera mora se mora odnositi na konkretnu i određenu radnju državnog službenika“⁶⁵ na kojeg počinitelj utječe s koruptivnim ciljem (kako bi državni službenik djelovao ili se suzdržao od djelovanja tijekom obavljanja svojih službenih dužnosti). Djelo je propisano kao formalni delikt i biti će dovršeno samom radnjom počinjenja, neovisno o tome da li je počinitelj ostvario koruptivni cilj s kojim je postupao ili ne.

3.1.1.7. Aktivno podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija⁶⁶

Kako je uvodno rečeno, drugo kazneno djelo aktivnog podmićivanja kojeg Merida konvencija propisuje, a koje će biti predmetom analize ovoga rada je podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija.⁶⁷ Upravo je aktivno

⁶⁴ Derenčinović. (2005.), Komentar Konvencije UN., str. 13.

⁶⁵ Derenčinović. (2005.), Komentar Konvencije UN., str. 43.

⁶⁶ Zanimljivim se ukazuje da je u svibnju 2022. godine, SAD je pokrenuo Indo-pacifički ekonomski okvir za prosperitet (IPEF) s Australijom, Brunejem Darussalamom, Fidžijem, Indijom, Indonezijom, Japanom, Republikom Korejom, Malezijom, Novim Zelandom, Filipinima, Singapurom, Tajlandom i Vijetnamom (partneri IPEF-a), kojom prilikom je pozvano, među ostalim i na učinkovitu provedbu Merida konvencije. Kada je u pitanju aktivno podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija (čl. 16. Merida Konvencije), prema dostupnim podacima UNODC-a iz lipnja 2024., Indija ne kriminalizira takvo postupanje. Za više vidjeti: Bribery in the Conduct of Business, Addressing Corruption in Public Procurement, and Laundering and Recovery of Proceeds of Crime: A Study on the Main Areas for Enhanced Cooperation among IPEF Partners. Informacije dostupne na: https://track.unodc.org/uploads/documents/AC-hubs-and-platforms/south-east-asia/Bribery_in_the_conduct_of_business_IPEF_study.pdf (11.10.2025.).

⁶⁷ „1. Svaka je država stranka dužna donijeti zakonodavne i druge mjere potrebne da bi se kao kazneno djelo, u slučaju namjernog počinjenja, odredili obećanje, nudenje ili davanje stranom državnom službeniku ili službeniku javne međunarodne organizacije, izravno ili neizravno, neprikladajuće koristi, namijenjene samom službeniku ili drugoj osobi ili pravnom subjektu, kako bi službenik djelovao ili se suzdržao od djelovanja tijekom obavljanja

podmićivanje stranih državnih službenika i službenika međunarodnih organizacija, uz ono pasivno „jedan je oblika tzv. korupcije s elementom inozemnosti.“⁶⁸

Kazneno djelo aktivnog podmićivanja stranih državnih službenika i službenika međunarodnih organizacija, odgovara kaznenom djelu aktivnog podmićivanja domaćih državnih službenika, kako u pogledu kruga mogućih počinitelja, subjektivnog odnosa počinitelja prema djelu, alternativno propisanih radnji počinjenja i činjenice da se radi o formalnom kaznenom djelu. Stoga nabrojani elementi ovoga kaznenog djela, neće biti predmetom ponovnog razmatranja ovog dijela rada, već će se u nastavku dati prikaz bitnih obilježja predmetne inkriminacije, po kojoj se ovo kazneno djelo razlikuje od kaznenog djela aktivnog podmićivanja domaćih državnih službenika.

3.1.1.8 Klasifikacijski kriteriji za određenje izraza stranog državnog službenika i službenika međunarodnih javnih organizacija

Kada je riječ o aktivnom podmićivanju s elementom inozemnosti, strani javni službenik ili službenik međunarodnih javnih organizacija propisan je kao objekt počinjenja ovog kaznenog djela.⁶⁹

I ovdje je značenje izraza stranog javnog službenika determinirano institucionalnim i funkcionalnim kriterijem,⁷⁰ koji po pitanju njegova područja primjene (uz naznaku strane države) sadržajno odgovaraju normativnim obilježjima institucionalnog i funkcionalnog kriterija državnog službenika. Kako su rečeni klasifikacijski kriteriji bili predmetom detaljnog razmatranja pod točkom 3.1.1.4. ovog rada, isti se neće ponovno razmatrati u ovom dijelu.

Stoga će u nastavku rada biti razmatrano normativno uređenje *klasifikacijskog kriterija međunarodnih javnih organizacija*, a koje nije bilo predmetom prethodnih razmatranja.⁷¹

Kada je riječ o ovom kriteriju, primarno je za uočiti kako je isti ograničen na međunarodne javne organizacije. Radi se o organizacijama čiji su osnivači države ili vlade i koji kao takav iz područja primjene ovog preventivno represivnog instrumenta međunarodnog

svojih službenih dužnosti, a radi pribavljanja ili zadržavanja posla ili druge nepripadajuće koristi u vezi s vođenjem međunarodnog posla.“

⁶⁸ Derenčinović. (2005.), Komentar Konvencije UN., str. 44.

⁶⁹ Čl. 16. a Merida konvencije.

⁷⁰ Čl. 2. točka b Merida konvencije.

⁷¹ Čl. 2. točka c Merida konvencije.

prava, isključuje međunarodne privatne organizacije, primjerice: udruge međunarodnog karaktera poput FIFA-e ili Međunarodnog crvenog križa.

Kriterij međunarodnih javnih organizacija po pitanju određenja stranog javnog službenika, nije hijerarhijski limitiran samo na dužnosnike međunarodnih javnih organizacija, nego u sebi integrira i njihove službenike, kao i osobe kojima su izričito ili stvarnom delegacijom međunarodne javne organizacije povjerile obavljanje poslova u njeno ime ili za njen račun. Dakle pri određenju pojma, relevantan je sadržaj posla kojeg osoba obavlja, a ne i forma njegova obavljanja.

Dakako, i ovaj kriterij, kao i prethodni, državama strankama postavlja ograničenje u postupku implementacije konvencijskog prava, u smislu da ono u pogledu njegovog normativnog određenja ne može biti uže od zahtjeva konvencijskog prava. Opisano ograničenje na niti jedan način ne sprječava državu stranku da u postupku integracije konvencijskog standarda u nacionalno pravo, autonomnom voljom, odluči prihvatiti šire područje njegove primjene.

3.1.1.9. Specifičan koruptivni cilj počinjenja

Kazneno djelo inozemnog aktivnog podmićivanja propisuje specifičan cilj počinjenja. Naime, ova inkriminacija traži da se nepripadna korist obeća, nudi ili da stranom državnom službeniku ili službeniku međunarodnih javnih organizacija kako bi isti *djelovao ili se suzdržao od djelovanja u obavljanju svojih službenih dužnosti, a radi pribavljanja ili zadržavanja posla ili druge ne pripadajuće koristi u vezi s vođenjem međunarodnog posla.*⁷² Stoga je cilj koruptivnog djelovanja usmjeren na ostvarivanje koristi u vezi s međunarodnim poslovanjem. Upravo takav oblik koruptivnog djelovanja „*ima negativan učinak na investicije, gospodarski rast, razvoj tržišta i demokratskih institucija kao i na ugrožavanje političke stabilnosti u državama u razvoju.*“⁷³

⁷² Čl. 16.a Kaznenopravne konvencije o korupciji.

⁷³ Derenčinović. (2005.), Komentar Konvencije UN. str.45.

3.2. Vijeće Europe

3.2.1. Kazneno pravna konvencija o korupciji

Odbor ministara Vijeća Europe usvojio je Kaznenopravnu konvenciju o korupciji u studenom 1998. godine.⁷⁴ Konvencija je otvorena za potpisivanje u siječnju 1999. godine, a stupila je na snagu u srpnju 2002. godine polaganjem četrnaeste isprave o ratifikaciji. Republika Hrvatska ratificirala je ovu Konvenciju 2000. godine,⁷⁵ a ista je za Republiku Hrvatsku stupila na snagu 2002. godine.⁷⁶

Kaznenopravna konvencija nastala je kao „*posljedica svijesti o potrebi uspostave jedinstvene kaznenopravne politike usmjerene ka zaštiti društva od korupcije, koja predstavlja prijetnju vladavini prava, demokraciji i ljudskim pravima, podriva načela dobrog upravljanja i društvene pravde, uništava konkurenciju, otežava gospodarski razvitak i izlaže opasnosti stabilnost demokratskih ustanova i moralnih temelja društva.*“⁷⁷

3.2.1.1. Aktivno podmićivanje domaćih državnih službenika

Kaznenopravna konvencija je strukturirana kroz pet poglavlja.⁷⁸ Uvažavajući temu ovoga rada, uvodno ističem, kako će analiza relevantnog konvencijskog prava, u nastavku biti ograničena na kaznena djela aktivnog podmićivanja tuzemnih i inozemnih državnih službenika, članova tuzemnih i inozemnih državnih tijela, aktivnog podmićivanja službenika međunarodnih organizacija i međunarodnih parlamentarnih tijela, te sudaca i službenika međunarodnih sudova.

Aktivno podmićivanje domaćih državnih službenika⁷⁹ propisano je kao opće kazneno djelo- *delicta communia*. Počinitelj djela može biti fizička osoba, pravna osoba ili odgovorna

⁷⁴ U siječnju 1999. godine Kaznenopravna konvencija otvorena je za potpisivanje, a stupila je na snagu 01. srpnja 2002. godine. Konvencija je otvorena za potpisivanje za zemlje članice Vijeća Europe te zemlje koje nisu njegove članice, ali su sudjelovale u sastavljanju ove Konvencije. Nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Odbor ministara Vijeća Europe može nakon konzultacija sa zemljama potpisnicama ove Konvencije pozvati Europsku zajednicu, kao i svaku državu koja nije članica Vijeća Europe i koja nije sudjelovala u sastavljanju ove Konvencije, da joj pristupi putem većinske odluke sukladno članku 20 d. Statuta Vijeća Europe i putem jednoglasne odluke predstavnika zemalja članica koji sjede u Odboru ministara.

⁷⁵ Zakon o potvrđivanju kaznenopravne konvencije o korupciji, „Narodne novine“, Međunarodni ugovori, broj:11/2000.

⁷⁶ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty-num=173>

⁷⁷ Uvod Merida konvencije.

⁷⁸ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=173> (11.08.2025.)

⁷⁹ Svaka zemlja potpisnica donijet će one nužne pravne i druge mjere kojima se prema njenom tuzemnom zakonu, kaznenim djelom smatra čin kada bilo koja osoba namjerno, izravno ili neizravno, obeća, nudi ili daje bilo kakvu

osoba u pravnoj osobi. Kada je u pitanju počinitelj ovog kaznenog djela, za primijetiti je kako inkriminacija aktivnog podmićivanja propisana Kaznenopravnom konvencijom, kao i inkriminacije aktivnog podmićivanja propisane Merida konvencijom, izrijekom sankcioniraju ne samo izravno, nego i neizravno davanje mita (davanje mita putem posrednika). U svakom slučaju, za počinjenje ovog kaznenog djela, nije od utjecaja da li je počinitelj nepripadnu korist ponudio, obećao ili dao neposredno ili putem posrednika državnom službeniku. Potonjeg je u kontekstu ovog kaznenog djela, potrebno razumjeti kao objekt počinjenja.

3.2.1.2. Klasifikacijski kriteriji za određenje izraza državnog službenika

Institucionalni kriterij koji određuje značenje izraza državnog službenika kod Kaznenopravne konvencije (članak 1.), kao i kod Merida konvencije, usko je vezan uz načelo organizacije vlasti, odnosno njenu diobu na sudsku i izvršnu.⁸⁰ Tako je značenje izraza državnog službenika, potrebno promotriti na način da ono obuhvaća nositelje izvršne vlasti na centraliziranoj i decentraliziranoj razini (ministre i gradonačelnike) ili službe (službenike ili javne službenike), ali i nositelje pravosudnih dužnosti (suce i tužitelje) i službe, neovisno o tome da li su imenovani ili izabrani. Doseg konvencijske norme, ovisan je o nacionalnom pravu, odnosno o tome na koji način pozitivni propisi države stranke determiniraju značenje izraza državnog službenika. Ovakav će pristup, uslijed različitosti pravnih sustava država stranaka, onemogućiti unisono tumačenje i dosega značenja izraza državnog službenika. Ipak minimalna pravila koja konvencijska norma u pogledu određenja ovog izraza stavlja pred države stranke, moraju biti integrirana u nacionalna kaznenopravna zakonodavstva, da bi država stranka bila usklađena s konvencijskim pravom.

nepripadajuću korist bilo kojem njenom državnom službeniku, namijenjenu njemu, njoj ili nekom drugom, ne bi li ta osoba djelovala ili se suzdržala od djelovanja tijekom obnašanja svoje dužnosti.

⁸⁰ a. "državni službenik" će razumijevati ono što se definira kao "službenik", "javni službenik", "gradonačelnik", "ministar" ili "sudac" u državnom zakonu države u kojoj dotična osoba obnaša tu dužnost i s istom primjenom kao u kaznenom pravu;

b. izraz "sudac" koji se spominje u podstavci a) gore uključuje tužitelje i osobe koje rade u pravosudnoj službi;

c. u slučaju postupka koji uključuje državnog službenika druge države, država u kojoj je podignuta tužba može primijeniti definiciju državnog službenika samo u slučaju ako je gore navedena definicija u skladu s njenim državnim zakonom;

3.2.1.3. Definicija pravne osobe

Već je na prvi pogled, kada je riječ o značenju izraza pravna osoba, razvidno kako isti nije determiniran autonomno, već je i ovdje, doseg konvencijskog prava, kao i kada je riječ o državnom službeniku, determiniran nacionalnim pravom. Stoga je značenje izraza pravna osoba, sukladno Explanatory Reportu uz Kaznenopravnu konvenciju (dalje u tekstu: Explanatory Report CLCC), potrebno tumačiti na način kako taj izraz tumači nacionalno pravo država stranaka. Iz područja primjene pravne osobe, konvencijsko pravo izrijeком isključuje države, javna tijela koja obnašaju državnu vlast (primjerice: ministarstava) i međunarodne javne organizacije (primjerice: regionalne organizacije).⁸¹ Ovakva odredba o ekskulpaciji kaznene odgovornosti dijela pravnih osoba za koruptivna konvencijska kaznena djela, ne rezultira ekskulpacijom kaznene odgovornosti odgovornih osoba u tim pravnim osobama za ta ista kaznena djela (članak 18. stavak 3. Kaznenopravne konvencije).

3.2.1.4. Radnja počinjenja

Radnja počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja državnih službenika propisana je alternativno kroz tri modaliteta: izravno ili neizravno obećavanje, nuđenje ili davanje bilo kakve nepripadne koristi državnom službeniku, za njega ili drugu osobu. „Obećavanje bi primjerice moglo obuhvatiti situacije kada se davatelj mita obvezuje dati nepripadnu korist (u većini slučajeva nakon što domaći državni službenik učini ili ne učini radnju koju zahtjeva davatelj mita) ili kada postoji dogovor između davatelja i primatelja nepripadne koristi, prema kojem će davatelj nepripadnu korist dati kasnije. Nuđenje može obuhvatiti one situacije u kojima davatelj pokazuje spremnost dati nepripadnu korist u svako doba. Davanje može obuhvatiti situacije u kojima davatelj prenosi nepripadnu korist.”⁸² Neovisno o kojoj se radnji počinjenja kaznenog djela radi, za bitna obilježja djela nije od utjecaja da li se nepripadna korist nudi, obećaje ili daje za korist državnog službenika ili za korist drugoga, koji bi egzemplarno navodeći, mogao biti ili fizička osoba primjerice: bliska samom državnom službeniku ili pravna osoba, poput političke stranke ili organizacije civilnog društva čiji je član.

⁸¹ Točka 44., stranica 9., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800ccea44> (10.10.2025.).

⁸² Točka 36., stranica 8. Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800ccea44> (10.10.2025.).

3.2.1.5.Nepripadna korist kao sredstvo počinjenja

Sredstvo počinjenja ovog kaznenog djela propisano je kao nepripadna korist. Kao što i sam naziv upućuje, nepripadna korist je ona korist koja državnom službeniku ne pripada, odnosno na koju državni službenik nema pravo. „Za prerađivače Konvencije, pridjev nepripadno ima isključiti korist koja je dozvoljena po zakonu ili prema administrativnim pravilima, kao i darove niske vrijednosti ili društveno prihvatljive darove.“⁸³ Konvencijska norma, nije specificirala vrstu nepripadne koristi, iz čega *argumentum a contrario* proizlazi kako nepripadna korist obuhvaća i nepripadnu materijalnu korist (primjerice: stjecanje vrijednosnih papira) i nepripadnu nematerijalnu korist (primjerice: dobivanje dozvole za rad ili stjecanje prava prvokupa). Subjektivni element ovog kaznenog djela je namjera. Da bi počinitelj ostvario njegova bitna obilježja mora postupati s namjerom kao oblikom krivnje. „Namjera mora obuhvatiti sve elemente kaznenog djela, uključujući i cilj s kojim počinitelj postupadjelovanje ili propuštanje djelovanja državnog službenika tijekom obnašanja njegove dužnosti. Pritom nije odlučujuće da li je državni službenik uistinu djelovao ili se suzdržao od djelovanja, kao što je namjeravano .“⁸⁴

3.2.1.6.Podmićivanje članova tuzemnih državnih tijela

Podmićivanje članova tuzemnih državnih tijela propisano je kao blanketna dispozicija jer u svom zakonskom opisu u pogledu onoga što je kažnjivo nameće obvezu kažnjavanja kako pasivnog tako i aktivnog podmićivanja članova tuzemnih državnih tijela. S obzirom na pojašnjenja koja su prethodno dana u pogledu bitnih obilježja kaznenog djela aktivnog podmićivanja državnih službenika, a koja vrijede i za ovo kazneno djelo, nastavak rada biti će usmjeren na tumačenje izraza tuzemnog državnog tijela.

Tuzemno državno tijelo obuhvaća domaća predstavnička tijela (*domestic public assemblies*) na svim razinama vlasti (lokalnoj, regionalnoj (područnoj) i nacionalnoj razini) i njihove članove, neovisno o tome da li su „izabrani ili imenovani,“⁸⁵ pod uvjetom da „*obnašaju zakonodavnu ili administrativnu vlast. Izraz administrativna vlast ima za cilj obuhvatiti članove javnih skupština koji nemaju zakonodavne ovlasti, kao što to može biti slučaj s područnim*

⁸³ Točka 38., stranica 8., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800cce44> (10.10.2025.).

⁸⁴ Točka 31., stranica 7., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800cce44> (10.10.2025.).

⁸⁵ Točka 44., stranica 9., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800cce44> (10.10.2025.).

skupštinama ili gradskim vijećima. “. ⁸⁶ Razlog inkriminiranja aktivnog i pasivnog podmićivanja tuzemnih državnih tijela nalazi se u činjenici da članovi tuzemnih predstavničkih tijela zbog sadržaja propisa ili odluka koje donese (i onda kada ti propisi nisu norme zakonskog ranga), mogu biti izloženi koruptivnom djelovanju. Stoga se ovom odredbom, vodeći računa o javnom interesu osigurava transparentan, pošten i neovisan način djelovanja domaćih predstavničkih tijela.

3.2.1.7. Kaznena djela aktivnog podmićivanja s elementom inozemnosti

Osim tuzemnih kaznenih djela aktivnog i pasivnog podmićivanja Kaznenopravna konvencija propisuje i kaznena djela aktivnog podmićivanja s elementom inozemnosti. Tako u članku 5., propisuje podmićivanje inozemnih državnih službenika, u članku 6., podmićivanje članova inozemnih državnih tijela, u članku 9., podmićivanje članova međunarodnih javnih organizacija, u članku 10., podmićivanje članova međunarodnih parlamentarnih tijela, a u članku 11., podmićivanje sudaca i službenika međunarodnih sudova.

3.2.1.8. Podmićivanje inozemnih državnih službenika

Kazneno djelo podmićivanja inozemnih državnih službenika (članak 5. Kaznenopravne konvencije) u pogledu aktivnog i pasivnog podmićivanja, upućuje na bitna obilježja kaznenog djela aktivnog i pasivnog podmićivanja državnih službenika, kako ih propisuje relevantno konvencijsko pravo (članak 2. i 3. Kaznenopravne konvencije). Stoga će nastavak specijalističkog rada, biti usmjeren na razloge uvođenja ovog kaznenog djela i tumačenje značenja izraza inozemnog državnog službenika.

Uvođenje ovog kaznenog djela u Kaznenopravnu konvenciju uslijedilo je nakon donošenja Konvencije Europske unije o borbi protiv korupcije koja uključuje dužnosnike europskih zajednica, kao i službenike država članica EU-a iz 1997. godine (dalje u tekstu: Konvencija EU-a) i donošenja Konvencije OECD-a. Radi se o instrumentima kojim je europska odnosno međunarodna zajednica nastojala odgovoriti na pojavne oblike transnacionalne korupcije, kako u obnašanju javnih ovlasti, tako i u međunarodnom poslovanju.

⁸⁶ Točka 44., stranica 9. u vezi s točkom 45., str. 10., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800cce44> (10.10.2025.)

3.2.1.9. Definicija inozemnog državnog službenika

Kada je u pitanju korupcija (uključujući i kazneno djelo aktivnog podmićivanja), s elementom inozemnosti, koja nužno pretpostavlja uključenost državnog službenika druge države, konvencijsko pravo, ostavlja na dispoziciji državama strankama da same mogu odrediti, da se državni službenik odnosi samo na državne službenike druge države, čiji je položaj kompatibilan s položajem nacionalnog službenika (članak 1. c Kaznenopravne konvencije). Ovakva stipulacija znači da će osoba imati svojstvo inozemnog državnog službenika, ako u stranoj državi obnaša dužnosti ili vrši službu, koja je kompatibilna s dužnosti ili službom nacionalnih državnih dužnosnika ili službenika. To znači da je za utvrđenje svojstva inozemnog državnog službenika pred nacionalnim tijelima, potrebno primijeniti funkcionalni test. Prema njemu, relevantan je sadržaj dužnosti ili službe koju inozemni državni službenik obnaša odnosno obavlja, a ne i njen naziv u stranoj državi. Pritom je na njegovo određenje bez utjecaja da li isti dužnost ili službu obnaša odnosno obavlja trajno ili privremeno (zaposlenje na određeno vrijeme) ili se radi o službeniku koji je privremeno raspoređen (sekundiran) od strane vlade ili drugog javnog ili privatnog tijela u stranoj državi, već se relevantnim ukazuje obnašanje povjerenih mu poslova.⁸⁷

3.2.1.10. Podmićivanje članova inozemnih državnih tijela

Podmićivanje članova inozemnih državnih tijela sankcionira aktivno i pasivno podmićivanje članova inozemnih državnih tijela, odnosno članova stranih skupština koje izvršavaju bilo zakonodavne ili administrativne ovlasti na centraliziranoj ili decentraliziranoj razini u stranoj državi (članak 6. Kaznenopravne konvencije). Pri tome strana država nije ograničena na države stranke Konvencije (to može biti bilo koja strana država) kao što je to slučaj kod podmićivanja službenika međunarodnih organizacija (članak 9. Kaznenopravne konvencije), podmićivanja članova međunarodnih parlamentarnih tijela (članak 10. Kaznenopravne konvencije) ili podmićivanja sudaca ili službenika međunarodnih sudova (članak 11. Kaznenopravne konvencije) za koje se inkriminacije traži da je država stranka njihov član ili da prihvata njihovu sudbenost.

⁸⁷ Točka 59., stranica 13., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800cce44> (10.10.2025.).

3.2.1.11. Podmićivanje službenika međunarodnih organizacija

Kaznenopravna konvencija inkriminira inozemno aktivno i pasivno podmićivanje službenika međunarodnih organizacija (članak 9.).⁸⁸ S obzirom na to da bitna obilježja ovog kaznenog djela, odgovaraju bitnim obilježjima kaznenog djela aktivnog podmićivanja državnih službenika (članak 2. Kaznenopravne konvencije), u ovom se dijelu rada neće ponovno razmatrati, nego će njegov nastavak biti usmjeren na sadržajnu sastavnicu objekta počinjenja ovog kaznenog djela tj. službenika međunarodne javne organizacije, po kojem ono razlikuje od ostalih oblika aktivnog podmićivanja koje propisuje relevantno konvencijsko pravo.

3.2.1.11.1. Službenik međunarodnih organizacija

Međunarodna javna organizacija je organizacija čiji su osnivači države ili vlade. S obzirom na prostorno područje djelovanja, njeno članstvo, može biti regionalnog karaktera, odnosno unaprijed ograničeno na države pojedine regije, poput Vijeća Europe ili može imati univerzalni karakter, koji se ogleda u činjenici da međunarodna javna organizacija, okuplja članstvo na razini međunarodne zajednice, poput Ujedinjenih naroda. Neovisno o prostornom području djelovanja, sam djelokrug ove organizacije može biti različit. Primjerice to može biti organizacija vojnog karaktera, poput NATO-a ili ekonomska organizacija poput MMFF-a ili organizacija političkog karaktera poput UN-a.⁸⁹ Bez obzira na prostorno područje njenog djelovanja i neovisno o djelokrugu međunarodne javne organizacije, činjenica da ista djeluje (donosi odluke) u ime ili za račun svojih država članica, dovela je do toga, da je kroz represivne mjere međunarodnog kaznenog prava, bilo potrebno osigurati transparentnost i zakonitost u postupku donošenja odluka dužnosnika i službenih onih međunarodnih javnih organizacija čije su države stranke Kaznenopravne konvencije članovi.

Službenik međunarodne javne organizacije je njen dužnosnik ili službenik (prema odredbama o zapošljavanju), kao i osoba koja nije u formalnom smislu zaposlenik navedene organizacije, ali koja u ime ili na račun te organizacije obavlja poslove koji u funkcionalnom smislu odgovaraju onim poslovima koje obavljaju službenici ili ugovorni zaposlenici navedenih

⁸⁸ Svaka zemlja potpisnica donijet će one nužne pravne i druge mjere kojima se prema njenom tuzemnom zakonu, kaznenim djelom smatra čin naveden u člancima 2. i 3., kad isti uključuje bilo kojeg službenika ili drugog djelatnika, unutar značenja propisa za osoblje, bilo koje javne međunarodne ili naddržavne organizacije ili tijela kojeg je zemlja potpisnica član, ili bilo koje osobe, neovisno o tomu je li sekundiran ili ne, koja obnaša dužnosti koje odgovaraju onima koje izvršavaju službenici ili agenti međunarodnih organizacija.

⁸⁹ Informacije dostupne na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/medjunarodne-organizacije> (10.08.2025.).

organizacija.“⁹⁰ Iz ovakvog uvodnog pojašnjenja, proizlazi da se „dvije kategorije službenika mogu smatrati službenicima međunarodne javne organizacije. Prvu kategoriju čine dužnosnici ili službenici tj. ugovorni zaposlenici međunarodnih javnih organizacija koji prema odredbama o zapošljavanju, povjerene dužnosti ili poslove, mogu obavljati na određeno ili neodređeno vrijeme. Drugu skupinu čine tzv. sekundirani službenici, koje države, ili bilo koje javno ili privatno tijelo stavlja na raspolaganje navedenoj međunarodnoj organizaciji i koje za ime i za račun te organizacije obavljaju poslove koji odgovaraju poslovima koje obavljaju službenici ili ugovorni zaposlenici međunarodnih javnih organizacija.“⁹¹

3.2.1.12. Podmićivanje članova međunarodnih parlamentarnih tijela

Kaznenopravna konvencija inkriminira inozemno aktivno i pasivno podmićivanje članova međunarodnih parlamentarnih tijela (članak 10.). S obzirom da bitna obilježja ovog kaznenog djela, odgovaraju bitnim obilježjima kaznenog djela aktivnog podmićivanja državnih službenika (članak 2. Kaznenopravne konvencije), u ovom se dijelu rada neće ponovno razmatrati, nego će njegov nastavak biti usmjeren na sadržajnu sastavnicu objekta počinjenja tj. člana međunarodnog parlamentarnog tijela, po kojem ono razlikuje od ostalih oblika aktivnog podmićivanja, koje propisuje relevantno konvencijsko pravo.

Zastupnici odnosno članovi međunarodnih parlamentarnih tijela donose odluke i obnašaju zakonodavne i savjetodavne ovlasti, koje se neminovno reflektiraju na države stranke međunarodnih javnih organizacija, a ponekad i na sve njihove građane. Stoga se i kod ovog kaznenog djela, kao i kod kaznenog djela podmićivanja službenika međunarodnih organizacija (članak 9. Kaznenopravne konvencije), represivnom normom međunarodnog kaznenog prava, nastojala osigurati transparentnost i zakonitost u postupku donošenja zakona ili davanju preporuka ili mišljenja u pitanjima koja su vezana uz cilj ili djelokrug međunarodne javne organizacije, kojih je država stranka Kaznenopravne konvencije član. Opisana svrha ukazuje kako intencija ovog kaznenog djela, nije usmjerena samo na sankcioniranje aktivnog podmićivanja zastupnika ili članova međunarodnih parlamentarnih tijela kada je u pitanju radnja glasovanja, nego je svrha sankcionirati aktivno podmićivanje kada je u pitanju bilo koja službena radnja, odnosno radnju počinjenu u obavljanju službenih dužnosti članova međunarodnog parlamentarnog tijela, uključujući i onu koja je različita od radnje glasovanja

⁹⁰ Točka 58., str. 13., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800ccea44> (10.10.2025.).

⁹¹ Točka 59., str.13., Explanatory Report CLCC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800ccea44> (10.10.2025.).

(primjerice: davanje mišljenja, poput onoga kojeg zastupnici u Europskom parlamentu daju o aspektima zajedničke vanjske ili sigurnosne politike EU), a zbog koje se zastupniku odnosno članu međunarodnog parlamentarnog tijela, mito nudi, obećaje ili daje.

Neovisno o djelokrugu međunarodnog parlamentarnog tijela (savjetodavna ili zakonodavna uloga) i neovisno o načinu izbora njihovih članova (neposredan izbor na temelju općeg, slobodnog i jednakoga biračkog prava ili na temelju odabira ili imenovanja nacionalnog parlamenta između svojih članova), za uspostavu kaznene odgovornosti relevantan je trenutak započinjanja mandata članova međunarodnog parlamentarnog tijela. Kada su u pitanju zastupnici Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, njihov mandat započinje otvaranjem prvog redovitog zasjedanja nakon njihova imenovanja, a prestaje na početku idućega redovitog zasjedanja ili kasnijega redovitog zasjedanja, osim u slučaju održanih parlamentarnih izbora, kad članice imaju pravo izvršiti nova imenovanja.⁹² To znači da konvencijska norma koja inkriminira aktivno podmićivanje članova međunarodnog parlamentarnog tijela, ne zahtijeva od država stranaka da u postupku njene integracije u nacionalna kaznena zakonodavstva, kažnjivost propiše i za stadij kada te osobe još uvijek nisu započele s obnašanjem mandata (primjerice: kada se radi o kandidatima na izborima).

3.2.1.13. Podmićivanje sudaca i službenika međunarodnih sudova

Ovim se kaznenim djelom inkriminira aktivno i pasivno podmićivanje pravosudnih dužnosnika i službenika međunarodnih sudova čiju sudbenost države stranke prihvaćaju. S obzirom da bitna obilježja ovog kaznenog djela, odgovaraju bitnim obilježjima kaznenog djela aktivnog podmićivanja državnih službenika (članak 2. Kaznenopravne konvencije), u ovom se dijelu rada neće ponovno razmatrati. Isto tako, predmetom njegova razmatranja neće biti niti sadržajna sastavnica objekta počinjenja ovog kaznenog djela tj. suca i službenika međunarodnih sudova, po kojem se ono razlikuje od ostalih oblika aktivnog podmićivanja koje propisuje relevantno konvencijsko pravo.

Za istaknuti da u doseg primjene konvencijske norme „ne ulaze arbitražni sudovi, koji se ne smatraju međunarodnim sudovima jer ne obavljaju pravosudne dužnosti u ime države.“⁹³

⁹² Čl. 25. st. 2. Statuta Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, („Narodne novine“, Međunarodni ugovori, broj: 8/1998., Ispravak-9/1998.).

⁹³ Točka 62, str.13., Explanatory Report CLCC, <https://rm.coe.int/16800ccea44> (10.10.2025.).

3.2.2. Dodatni Protokol uz kaznenopravnu konvenciju o korupciji

Dodatni protokol uz Kaznenopravnu konvenciju otvoren je za potpisivanje državama strankama Kaznenopravne konvencije 2003. godine, a stupio je na snagu 2005. godine. Republika Hrvatska potpisala ga je 2003. godine, a isti je ratificiran 2005. godine, koje je godine i stupio na snagu za Republiku Hrvatsku.⁹⁴

Ovaj Protokol rezultat je izostanka unisonog stava ili barem kompromisa država stranaka Kaznenopravne konvencije o činjenici uključenosti arbitra i porote u njeno područje primjene, konkretno inkriminacije aktivnog i pasivnog podmićivanja sudaca ili inkriminacije aktivnog ili pasivnog podmićivanja u privatnom sektoru. Upravo je izostanak unisonog stava ili barem kompromisa s jedne strane i pravni učinci koje odluke arbitra mogu imati za nacionalno i međunarodno poslovanje, kao i pravni učinci koje odluke porotnika imaju za pravosudne sustave države stranaka s druge strane, dovelo je do izrade Dodatnog protokola.⁹⁵

3.2.2.1. Aktivno podmićivanje domaćih arbitara

Dodatni protokol propisuje kazneno djelo aktivnog podmićivanja domaćih arbitra.⁹⁶ U pogledu konstitutivnih elementa ovog kaznenog djela (počinitelja, radnje počinjenja i oblika krivnje s kojom počinitelj postupa), isto korespondira s bitnim obilježjima kaznenog djela aktivnog podmićivanja sudaca, stoga njegovi korespondirajući elementi-subjektivni ili objektivni, u nastavku ovoga rada neće biti predmetom ponovnog izlaganja. Nastavak rada biti će usmjeren na prikaz različitosti ova dva kaznena djela i to u pogledu objekta počinjenja i koruptivnog cilja s kojim počinitelj postupa.

3.2.2.1.1. Značenje izraza arbitar

Značenje ovoga izraza potrebno je promotriti na način da isti mora uključivati osobu koja je na temelju sporazuma o arbitraži, pozvana da donese pravno obvezujuću odluku u sporu koji joj podnesu stranke sporazuma.⁹⁷ Radi se o minimalnim pravilima koja konvencijska

⁹⁴ „Narodne novine“, Međunarodni ugovori, broj: 3/2005.

⁹⁵ Dodatni protokol strukturiran je kroz tri poglavlja. I. Poglavlje ima jedan članak koji nosi naziv značenje izraza. Njime se za potrebe Dodatnog protokola definira značenje izraza arbitar, arbitražni sporazum i porota. U II. Poglavlju koje ima pet članaka, propisuju se mjere koje države moraju poduzeti na nacionalnoj razini vezano uz sankcioniranje aktivnog i pasivnog podmićivanja domaćih i stranih arbitara, kao i aktivnog i pasivnog podmićivanja domaće i strane porote. III. posljednje i najveće Poglavlje obuhvaća osam članaka propisuje nadzorni mehanizam Dodatnog protokola, kao i završne odredbe.

⁹⁶ Čl. 2. Dodatnog protokola.

⁹⁷ Čl. 1. st. 1. Dodatnog protokola.

norma u pogledu određenja značenja ovog izraza stavlja pred države stranke i koja moraju biti integrirana u nacionalna kaznenopravna zakonodavstva, da bi država stranka bila usklađena s konvencijskim pravom. Međutim, kao i kod definicije državnog službenika iz članka 1. Kaznenopravne konvencije, konačan doseg konvencijske norme, kada je u pitanju značenje izraza arbitar, biti će determiniran nacionalnim pravom države stranke.

Donošenje pravno obvezujuće odluke arbitara, prethodno pretpostavlja sklapanje sporazuma o arbitraži. Takvim sporazumnim odnosom, stranke podvrgavaju arbitraži sporove koji su nastali ili koji bi mogli nastati iz određenog pravnog odnosa, odnosno njegovim zaključenjem pristaju da odluke u sporu donosi arbitar. Iako način samostalnog djelovanja ili djelovanja arbitra u sastavu arbitražnog suda prema Explanatory Reportu uz Dodatni Protokol (dalje u tekstu: Explanatory Report APCLCC),⁹⁸ nije od utjecaja na primjenu konvencijskog prava, sam arbitražni sporazum mora biti priznat nacionalnom pravu države stranke.⁹⁹ To znači da će vrsta arbitraže (egzemplarno: *ad hoc* arbitraža ili institucionalna arbitraža) biti odlučujuća za primjenu konvencijskog prava, utoliko što se mora raditi o arbitraži koja je priznata nacionalnim pravom. Primjerice, „*ukoliko zakonodavstvo pojedine države omogućava sklapanje arbitražnog sporazuma samo u pogledu trgovačke arbitraže, država ne bi bila obvezna kriminalizirati korupciju u drugim poljima u kojima bi se arbitraža mogla provesti.*“¹⁰⁰ Stoga će vrste arbitraže koju država stranka poznaje prema nacionalnom pravu, označiti i doseg inkriminacije aktivne i pasivne korupcije arbitra.

3.2.2.1.2. Specifični koruptivni cilj

Ono po čemu se kazneno djelo aktivnog podmićivanja arbitra razlikuje od aktivnog podmićivanja službenika je koruptivni cilj s kojim počinitelj postupa. Naime, iako je kod oba kaznena djela kažnjivo samo postupanje s namjerom koja mora obuhvati sve elemente kaznenog djela, uključujući i koruptivni cilj-kršenje dužnosti službenika ili arbitra, bitna je razlika što je sadržaj koruptivnog cilja kod inkriminacije aktivnog podmićivanja službenika širi u pogledu zone kažnjivosti, nego li koruptivni cilj kod inkriminacije aktivnog podmićivanja arbitra. Tako koruptivni cilj u pogledu kršenja dužnosti službenika obuhvaća ne samo kršenje dužnosti činjenjem, odnosno obavljanjem službene radnje koja se ne bi smjela obaviti, nego i

⁹⁸ Točka 14. stranica 3., Explanatory Report APCLCC, dostupan na: <https://rm.coe.int/16800d380c> (10.10.2025.).

⁹⁹ Čl. 1. st. 2. Dodatnog protokola.

¹⁰⁰ Dragičević. M., „Kaznenopravni aspekti pasivnoga podmićivanja u hrvatskom pravnom sustavu“, str.164.

kršenje ne činjenjem, odnosno propuštanjem obavljanja službene radnje koja bi se morala obaviti. Kod aktivnog je podmićivanja arbitra kršenje dužnosti inkriminirano samo nečinjenjem, odnosno propuštanjem obavljanja radnje koju bi arbitar morao obaviti. Razlog ovakvog normativnog uređenja nalazi se u činjenici što bitni element ovog kaznenog djela nije u tome da li će arbitar imati diskrecijske ovlasti djelovati kako to zahtjeva podmićivač, nego da li je ponuđeno, obećano ili dano mito da podmićivač nešto pribavi od arbitra u izvršavanju njenih/njegovih dužnosti.

3.2.2.2. Podmićivanje stranih arbitara

Ova inkriminacija obuhvaća aktivno i pasivno podmićivanje stranih arbitara (članak 4. Dodatnog protokola). Inkriminacija u pogledu subjektivnih i objektivnih obilježja kaznenog djela korespondira s inkriminacijom aktivnog podmićivanja domaćih arbitara, stoga njeni korespondirajući elementi neće biti predmetom ponovnog razmatranja u ovom dijelu rada. Ono što će se razmatrati je objekt počinjenja tj. značenje izraza stranog arbitra po kojem se ovo kazneno djelo razlikuje od kaznenog djela aktivnog podmićivanja (članak 2. Dodatnog protokola), čiji je objekt počinjenja domaći arbitar. Kada je riječ o stranom arbitru, zanimljivost je ovoga kaznenog djela u činjenici, da strani arbitar ne podrazumijeva arbitra strane države, već podrazumijeva onoga arbitra koji u obnašanju svojih ovlasti primjenjuje zakone strane države. Iz definicije stranog arbitra isključena je kategorija međunarodnih arbitara, odnosno onih arbitara koji postupaju prema odredbama međunarodnog prava u nadležnosti međunarodnih organizacija, čiji je član država stranka Dodatnog protokola. Stoga su slučajevi aktivnog i pasivnog podmićivanja u međunarodnoj javnoj arbitraži, ostali izvan područja primjene ovoga Protokola, osim u onim slučajevima kada bi se takvi službenici prema nacionalnom pravu smatrali službenicima međunarodnih organizacija. U potonjem slučaju, njihovo aktivno i pasivno podmićivanje bilo bi inkriminirano člankom 9. Kaznenopravne konvencije (podmićivanje službenika međunarodnih organizacija).

3.2.2.3. Podmićivanje domaćih sudaca porotnika

Ova inkriminacija obuhvaća aktivno i pasivno podmićivanje domaćih sudaca porotnika (članak 5. Dodatnog protokola). Inkriminacija u pogledu subjektivnih i objektivnih obilježja kaznenog djela korespondira s inkriminacijom aktivnog podmićivanja domaćih arbitara (članak 2. Dodatnog protokola), stoga niti njeni korespondirajući elementi neće biti predmetom

ponovnog razmatranja u ovom dijelu rada. Ono što će se razmatrati je objekt počinjenja tj. značenje izraza sudac porotnik, po kojem se ovo kazneno djelo razlikuje od kaznenog djela aktivnog podmićivanja domaćeg arbitra.

3.2.2.3.1. Značenje izraza sudac porotnik

Značenje izraza sudac porotnik potrebno je promotriti na način da isti mora uključivati osobu koja djeluje kao neprofesionalni član kolegijalnoga tijela zaduženoga za donošenje odluke o krivnji optuženika u kaznenome postupku.¹⁰¹ I ovdje se, kao i kod definicije domaćeg arbitra, radi o minimalnim pravilima koja konvencijska norma stavlja pred države stranke i koja moraju biti integrirana u nacionalna kaznenopravna zakonodavstva da bi država stranka bila usklađena s konvencijskim pravom. Tako se sudac porotnik ima razumjeti kao neprofesionalni član sudskog vijeća, različit od suca profesionalaca koji sudačku dužnost obnaša profesionalno i u skladu s tim odlučuje o krivnji optuženika u kaznenom postupku. Konvencijsko pravo u pogledu inkriminiranja aktivnog i pasivnog podmićivanja porotnika, nije ograničeno samo na suce porotnike koji sudjeluju u suđenju u kaznenim postupcima, već obvezu takvog inkriminiranja nameće i u odnosu na suce porotnike koji sudjeluju u suđenju u sudskim postupcima i izvan kaznenog postupka, kada je njihovo sudjelovanje u toj vrsti postupaka, regulirano nacionalnim pravom.

3.2.2.4. Podmićivanje stranih sudaca porotnika

Ova inkriminacija obuhvaća aktivno i pasivno podmićivanje stranih sudaca porotnika (članak 6. Dodatnog protokola). Uz obvezu inkriminiranja aktivnog i pasivnog podmićivanja domaćih sudaca porotnika, Dodatni protokol nameće obvezu državama strankama da u svojim pozitivnim propisima propišu kazneno djelo aktivnog i pasivnog podmićivanja stranih sudaca porotnika. U takvim postupcima država koja vodi postupak može definiciju stranog suca porotnika ograničiti nacionalnim pravom, odnosno širinom onih ovlasti koje pripadaju nacionalnom sucu porotniku, a koje onda dijelom ili cijelosti (ovisno o širini ovlasti derivirane iz nacionalnog/stranog prava), korespondiraju s ovlastima stranog arbitra ili suca porotnika.

¹⁰¹ Čl. 1. točka 3. Dodatnog protokola.

Implementaciju Dodatnog protokola nadzire GRECO,¹⁰² a odnos između Kaznenopravne konvencije i Dodatnog protokola Protokol normiran je na način prema kojem se inkriminacije samog Protokola smatraju dopunom Kaznenopravne konvencije, a odredbe Konvencije dopunom Protokola u mjeri supsidijarno primjenjivoj na njegove inkriminacije.¹⁰³

3.2.3. Građanskopravna konvencija o korupciji

Građanskopravna konvencija Vijeća Europe o korupciji otvorena je za potpisivanje 1999. godine, a stupila je na snagu 2003. godine, polaganjem četrnaeste isprave o ratifikaciji.¹⁰⁴ Republika Hrvatska ratificirala je ovu Konvenciju 2003. godine,¹⁰⁵ a ista je za Republiku Hrvatsku stupila na snagu te iste godine.¹⁰⁶

Konvencija je nastala kao rezultat svijesti država stranaka „o važnosti jačanja međunarodne suradnje u borbi protiv korupcije; štetnosti korupcije koja predstavlja ozbiljnu prijetnju vladavini prava, demokraciji i ljudskim pravima, poštenju i socijalnoj pravdi, koči gospodarski razvoj i ugrožava pravilno i pošteno funkcioniranje tržišnih gospodarstva te ima nepovoljne financijske posljedice za pojedince, trgovačka društva i države, kao i za međunarodne institucije.“¹⁰⁷

Svjesne štetnosti korupcije, kao odgovor na nju, države stranke ovim su regionalnim instrumentom uspostavile mehanizam naknade štete u građanskom pravu. Za razliku od Kaznenopravne konvencije i njenog Dodatnog protokola, ali i ostalih multilateralnih instrumenta međunarodnog kaznenog prava koji ne poznaju autonomnu definiciju korupcije, već aktivno i pasivno podmićivanje u javnom ili privatnom sektoru inkriminiraju nizom samostalnih inkriminacija koje se međusobno razlikuju prema objektu njegova počinjenja, Građanskopravna konvencija propisuje autonomnu definiciju korupcije (članak 2. Građanskopravne konvencije).¹⁰⁸ Iako propisana definicija u svojim bitnim obilježjima nije nužno istovjetna zakonskim opisima koruptivnih kaznenih djela, koja propisuju regionalni

¹⁰² Čl. 7. Dodatnog protokola.

¹⁰³ Čl. 8. Dodatnog protokola.

¹⁰⁴ Čl. 15. st. 3. Građanskopravne konvencije.

¹⁰⁵ „Narodne novine, Međunarodni ugovori“ broj: 6/2003.

¹⁰⁶ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty=174> (11.08.2025.).

¹⁰⁷ Preambula Građanskopravne konvencije o korupciji.

¹⁰⁸ „U smislu ove Konvencije, »korupcija« znači traženje, nudičenje, davanje ili primanje, izravno ili neizravno, mita ili bilo koje druge nedopuštene koristi ili mogućnost stjecanja takve koristi koja remeti pravilno izvršavanje bilo koje dužnosti ili po-našanje koje se traži od primatelja mita, nedopuštene koristi ili mogućnosti stjecanja takve koristi.“

instrumenti Vijeća Europe (Kaznenopravna konvencija i Dodatni protokol), njena je svrha osigurati sveobuhvatan pristup u borbi protiv korupcije kroz jednakost u primjeni djelotvornog pravnog sredstva za žrtve koje su pretrpjele njene štetne posljedice.

U punom ostvarivanju prava na naknadu štete, države stranke dužne su žrtvama koje su pretrpjele štetne posljedice korupcije, osigurati pravo na pristup sudu,¹⁰⁹ kao jedinom tijelu nadležnom za odlučivanje o ispunjenju materijalnih pretpostavki¹¹⁰ za naknadu nekog od oblika štete. Ti se oblici mogu klasificirati kao materijalna šteta, nematerijalne štete ili izmakla dobiti.¹¹¹

*Materijalna šteta (damnum emergens) prema Explanatory Reportu uz Građanskopравnu konvenciju (dalje u tekstu: Explanatory Report CLCOC) predstavlja smanjenje imovine žrtve korupcije koja je pretrpjela štetu i kao takva može se kompenzirati financijskim sredstvima.*¹¹²

*Nematerijalna šteta odnosi se na gubitke koji se ne mogu odmah izračunati, a mogu se kompenzirati javnim objavljivanjem presude, primjerice: nematerijalnu štetu bi označio gubitak ugleda sudionika na natječaju koji se može financijski kompenzirati.*¹¹³ Gubitak zdravlja, također bi se mogao kvalificirati kao povreda subjektivnih neimovinskih prava.¹¹⁴

*Izmakla dobit (lucrum cessans) predstavlja očekivanu, namjeravanu dobit koja nije uslijedila zbog posljedica korupcije.*¹¹⁵

Iako ova Konvencija pruža pravnu osnovu za punu naknadu štete oštećeniku –tužitelju, ona pravo na punu naknadu čini ovisnima o krivnji oštećenika-tužitelja.¹¹⁶ To posljedično dovodi do isključenja ili ograničenja prava na naknadu štete, ovisno o stupnju krivnje

⁹⁹ Čl. 3. Građanskopравne konvencije.

¹¹⁰ Čl. 4. Građanskopравne konvencije.

¹¹¹ Čl. 3. Građanskopравne konvencije.

¹¹² Točka 38. str. 5., Explanatory Report to the CLCOC, dostupan na: <https://rm.coe.int/16800cce45> (10.10.2025.).

¹¹³ Ibidem točka 38. str. 5.

¹¹⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, donio je Orijentacijske kriterije od 29. studenog 2002., br. Su-1331-VI/02 i 1372-11/02, u primjeni Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91., 73/91., 111/93., 3/94., 7/96., 91/96., 112/99. i 88/01.), kojima su utvrđeni iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete, koji se primjenjuju se na sve parnične postupke za naknadu nematerijalne štete u svim stupnjevima suđenja. Ti su Orijentacijski kriteriji, dana 5. ožujka 2020. i 15. lipnja 2020., pod brojem Su-IV-47/2020-5, izmijenjeni na drugoj sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske (2/20.) na način da se tada prihvaćeni iznosi naznačeni u novčanim jedinicama (kune) povećavaju za 50%. Kriteriji ne predstavljaju matematičku formulu koja pukim automatizmom služi za izračunavanje pravične novčane naknade. Naime, u primjeni propisa moraju se imati na umu sve okolnosti slučaja, pri čemu trajanje i jačina fizičkih i duševnih bolova i straha imaju tek značaj osobito važnih, ali ne i jedinih okolnosti koje sud mora imati na umu pri određivanju iznosa pravične novčane naknade.

¹¹⁵ Točka 38. str. 5. i 6. Explanatory Report to the CLCOC, dostupan na: <https://rm.coe.int/16800cce45> (10.10.2025.).

¹¹⁶ Čl. 6. Građanskopравne konvencije.

oštećenika-tužitelja. Primjerice, ako poslodavac otkrije da je zaposlenik dao mito i ne poduzme preventivne mjere za sprječavanje takvog postupanja u buduću, tužba poslodavca za naknadu štete može biti umanjena ili naknada štete može biti odbijena u cijelosti, ovisno o njegovom doprinosu nečinjenjem u ostvarenju štete koju je pravna osoba pretrpjela.¹¹⁷

3.2.3.1. Materijalne pretpostavke odgovornosti za naknadu štete

Za uspostavu građanskopravne odgovornosti za štetu potrebno je utvrditi „*da je tuženik počinio ili odobrio čin korupcije ili je propustio poduzeti radnje kako bi spriječio čin korupcije, da je takvim ponašanjem tuženika tužitelj pretrpio štetu i da između pretrpljene štete i čina korupcije postoji uzročno posljedična veza.*“.¹¹⁸ U slučajevima postojanja više tuženika za istu koruptivnu aktivnost, Građanskopravna konvencija propisuje solidarnu odgovornost za štetu.“¹¹⁹

Primarno odgovorni za naknadu štete su neposredni počinitelji ili sudionici u počinjenju aktivnog ili pasivnog podmićivanja (davatelj mita, primatelj mita, poticatelj ili pomagač u davanju mita), kao i oni počinitelji koji svojim nečinjenjem odnosno propuštanjem dužnog nadzora (i iz nehaja) ne spriječe počinjenje koruptivnih kaznenih djela. Šteta mora biti nanesena tužitelju (žrtvi) koruptivnog čina, a uzročna veza između njih mora biti očekivana (primjerice: šteta koja je nastala tužitelju „(ponuditelju na javnom natječaju, koji bi zaključio ugovor, odnosno pobijedio na javnom natječaju da nije bilo čina korupcije).“.¹²⁰

3.2.3.2. Odgovornost države za štetu

Građanskopravna konvencija propisuje pozitivnu obvezu državama članicama da osiguraju odgovornost države ili nadležnih tijela, kada stranka Konvencije nije država za naknadu štete, nastalu kao posljedica koruptivnih radnji javnog službenika u obavljanju njegovih službenih dužnosti.¹²¹ Za razliku od naknade štete koju žrtva korupcije ima pravo zatraži od počinitelja i za ostvarivanje koje konvencijsko pravo jasno propisuje materijalne pretpostavke odgovornosti, kada je u pitanju odgovornost države za štetu, materijalne

¹¹⁷ Točka 58., str. 8. Explanatory Report to the CLCOC, dostupan na: <https://rm.coe.int/16800cce45> (10.10.2025.).

¹¹⁸ Čl. 4. Građanskopravne konvencije o korupciji.

¹¹⁹ Čl. 4. st. 2. Građanskopravne konvencije o korupciji.

¹²⁰ Točka 45., stranica 6. Explanatory Report to the CLCOC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800cce45> (10.10.2025.).

¹²¹ Čl. 5. Građanskopravne konvencije.

pretpostavke odgovornosti na razini konvencijskog prava izostaju, ali ostaje obveza država stranaka da uspostave učinkovite postupke ostvarivanja prava na naknadu štete od države, a time i da propiše pretpostavke njene odgovornosti za štetu. Iako se opisanom, „eksplicira odgovornost države za štetu, Građanskopravna konvencija ne odriče pravo država stranka, da žrtvama korupcije, u skladu sa svojim nacionalnim pravom, omoguće podnošenje tužbi za naknadu štete protiv javnih službenika odgovornih za čin korupcije, kao i da omogući državi u situacijama kad je čin korupcije počinio njen javni službenik, regresno potraživanje iznosa plaćene naknade štete od onog javnoga službenika koji je odgovoran za štetu koja je nastala kao posljedica njegove koruptivne aktivnosti.¹²²

3.2.3.3. Rokovi zastare

Građanskopravna konvencija određuje maksimalni relativni i apsolutni rok zastare u kojem tužitelj-oštećenik ima pravo tražiti naknadu štete nastale kao posljedica korupcije uz pravo države stranke da u okviru maksimalno propisanog roka zastare, nacionalnim pravom determinira duljinu njihova trajanja. Prema relativnom roku zastare, tužitelj ima pravo podnijeti tužbu za naknadu štete u roku od tri godine od kada je saznao ili mogao saznati za štetu ili da je korupcija počinjena (objektivni rok) ili od dana kada je saznao ili mogao saznati za identitet počinitelja (subjektivni rok).¹²³ Tužba za naknadu štete ne može se podnijeti nakon proteka roka od deset godina od dana kada je korupcija počinjena (apsolutni rok zastare).¹²⁴

Ugovori koji su sklopljeni korupcijom odnosno korupcijskim sporazumom moraju se proglasiti ništetnima, a sve stranke takvog ugovora, čiji je pristanak, odnosno volja, bila uvjetovana korupcijom, pa volju stoga čine nevaljanom, imaju pravo to tražiti, neovisno o njihovom pravu na naknadu pretrpljene štete zbog koruptivnog postupanja.¹²⁵ Građanskopravna konvencija propisuje obvezu država stranaka da osiguraju zaštitu prijavitelja nepravilnosti (članak 9. Građanskopravne konvencije). Prvi Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti ¹²⁶ je bio na snazi od 01. srpnja 2019. do 23. travnja 2022. godine (dalje u tekstu: ZZPN). Novi

¹²² Točka 50., stranica 7., Explanatory Report to the CLCOC, dostupno na: <https://rm.coe.int/16800ccea45> (10.10.2025.).

¹²³ Čl. 7. Građanskopravne konvencije.

¹²⁴ Čl. 7. Građanskopravne konvencije.

¹²⁵ Dragičević, P., M., Kaznenopravni aspekti pasivnog podmićivanja u hrvatskom pravnom sustavu, vol. 16, broj 1/2009., str. 171.

¹²⁶ „Narodne novine“, broj:17/19.

ZZPN¹²⁷ na snazi je od 23. travnja 2022. godine, a „njegov je cilj učinkovita zaštita prijavitelja nepravilnosti i osiguravanje dostupnih i pouzdanih načina prijavljivanja nepravilnosti.“¹²⁸

Prepoznavši važnost nacionalnog zakonodavstva o računovodstvu i reviziji, kao alatu u borbi protiv korupcije, ova je Konvencija nametnula pozitivnu obvezu državama strankama da poduzmu mjere kojima će osigurati obvezu izrade financijskih izvješća u kojima će biti sadržan vjerodostojan prikaz financijskog položaja trgovačkog društva (članak 10. Građanskopravne konvencije). Vjerodostojnost godišnjih financijskih izvješća potvrđuju revizori (bez obzira da li se radi o vanjskim revizorima ili unutarnjim kontrolama trgovačkih društava). Kako bi smanjila mogućnost od koruptivnih ponašanja, Konvencija je predvidjela i obvezu propisivanja postupaka za pribavljanje dokaza u predmetima naknade štete nastale kao posljedica korupcije (članak 11. Građanskopravne konvencije), kao i privremene mjere osiguranja imovine, prije započinjanja postupka za naknadu štete ili tijekom tog postupka, iz koje imovine će se onda naknaditi šteta nastala kao posljedica korupcije (članak 12. Građanskopravne konvencije). Implementaciju Građanskopravne konvencije nadzire GRECO.¹²⁹

3.2.4. Skupina država protiv korupcije (GRECO)

Skupina država protiv korupcije (dalje u tekstu: GRECO) je tijelo Vijeća Europe osnovano s ciljem provedbe nadzora nad implementacijom Kaznenopravne konvencije, Dodatnog protokola i Građanskopravne konvencije. Odbor ministara Vijeća Europe prihvatio je Rezolucijom (98)7 Djelomični i prošireni sporazum o osnivanju Skupine država za borbu protiv korupcije – GRECO (dalje u tekstu: Sporazum) 1998. godine.¹³⁰

Dodatak Rezoluciji (99) 5 bio je Statut Grupa država protiv korupcije GRECO (dalje u tekstu: Statut).¹³¹ Statutom se proklamira cilj GRECO-a. Tako se navodi: „*svrha je Grupe država protiv korupcije poboljšati učinkovitost svojih članica u borbi protiv korupcije, kroz dinamičan proces uzajamnih evaluacija.*“¹³² Prema Statutu GRECO-a svaka država članica

¹²⁷ „Narodne novine“, broj: 46/22.

¹²⁸ Čl. 3. ZZPN, „Narodne novine“, broj: 46/22.

¹²⁹ Čl. 14. Građanskopravne korupcije.

¹³⁰ Sporazum je stupio na snagu 1999. godine, po usvajanju četrnaeste obavijesti država članica o njihovoj namjeri da sudjeluju pri usvajanju Sporazuma. GRECO je osnovan Rezolucijom (99) 5 Odbora ministara Vijeća Europe 01. svibnja 1999. godine, a iste te godine Zastupnički dom Hrvatskog državnog sabora donio je Zakon o potvrđivanju Sporazuma. Sjedište GRECO-a je u Strasbourgu.

¹³² Čl. 1. Statuta GRECO-a. Informacije dostupne na:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cd24f> (10.10.2025.).

Vijeća Europe, kao i država nečlanica, a koja je sudjelovala u razradi Sporazuma, *ipso facto* postaju članice GRECO-a pristupom međunarodnim pravnim instrumentima, koje je usvojio Odbor ministara Vijeća Europe (Kaznenopravna konvencija, Dodatni protokol i Građanskopravna konvencija).¹³³ Republika Hrvatska donijela je Zakon o potvrđivanju djelomičnog i proširenog sporazuma o osnivanju „Skupine država za borbu protiv korupcije-GRECO”.¹³⁴

Četrdeset i osam država su trenutno države članice GRECO-a.¹³⁵ Po opozivu Kaznenopravne konvencije Ruska Federacija prestala je biti članicom GRECO-a s danom 01. srpnja 2023. godine,¹³⁶ dok je Bjelorusija po opozivu Kaznenopravne konvencije, Dodatnog protokola i Građanskopravne konvencije prestala biti članicom GRECO-a danom 01. svibnja 2024. godine.

Uzajamne evaluacije GRECO-a uključuju postupke prikupljanja podataka od strane država stranaka GRECO-a o implementaciji pojedinih članaka konvencijskog prava koji su predmetom određenog evaluacijskog ciklusa, a započinje temeljem prethodno dostavljenih Upitnika za svaki evaluacijski ciklus,¹³⁷ kao i posjeta predstavnika evaluacijskih timova GRECO-a državi stranki.¹³⁸ Evaluacijski ciklus za državu članicu nastavlja se usvajanjem izvješća na Plenarnoj sjednici GRECO-a¹³⁹ u kojem su sadržane konkretne preporuke odnosno daljnje mjere koje je država dužna poduzeti radi usklađenja svog pravnog i institucionalnog okvira, s relevantnim konvencijskim pravom. Njihovu implementaciju GRECO promatra u zasebnom evaluacijskom postupku. Do sada je GRECO imao šest evaluacijskih ciklusa.¹⁴⁰

Predmetom prvog evaluacijskog kruga,¹⁴¹ koji je započeo 2000. godine,¹⁴² bile su odredbe vodećih načela 3. koje se odnose na tijela nadležna za otkrivanje, kazneni progon i

¹³³ Čl. 4. Statuta GRECO-a. Informacije dostupne na:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cd24f> (10.10.2025.).

¹³⁴ „Narodne novine, broj: 12/199.

¹³⁵ <https://www.coe.int/en/web/greco/structure/member-and-observers> (10.10.2025.)

¹³⁶ <https://www.coe.int/en/web/greco/structure/member-and-observers> (10.10.2025.)

¹³⁷ Čl. 10. Statuta GRECO-a. Informacije dostupne na:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cd24f> (10.10.2025.).

¹³⁸ Čl. 11. Statuta GRECO-a. Informacije dostupne na:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cd24f> (10.10.2025.).

¹³⁹ Čl. 15. Statuta GRECO-a. Informacije dostupne na:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806cd24f> (10.10.2025.).

¹⁴⁰ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations> (7.10.2025.).

¹⁴¹ Informacije dostupne na Questionnaire for the First Evaluation Round (2000-2001), (7.10.2025.).

¹⁴² Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/structure/member-and-observers> (7.10.2025.).

presuđenje koruptivnih kaznenih djela, načine prikupljanja dokaza, kao i na neovisnost pravosudnih tijela. Nastavno, predmetom prvog evaluacijskog kruga bile su i odredbe vodećih načela 6. i 7., koje se odnose na specijalizirana tijela u borbi protiv korupcije, kao i na pitanja imuniteta od kaznenog progona.

Drugi evaluacijski krug započeo je 2003. godine,¹⁴³ a njegovim predmetom sukladno članku 10. stavku 3. Statuta GRECO-a bile su odredbe vodećih načela 4., koje se odnose na oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, kao i na međusobnu povezanost kaznenih djela pranja novca, koruptivnih kaznenih djela i organiziranog kriminaliteta. Nastavno, predmetom drugog evaluacijskog kruga bile su i odredbe vodećih načela 5. i 9., koje se odnose na sukob interesa javnih službenika i pravnih osoba kao potencijalnih počinitelja koruptivnih kaznenih djela te porezno i financijsko zakonodavstvo u smislu prevencije počinjena kaznenih djela.¹⁴⁴

Treći evaluacijski krug započeo je 2007. godine.¹⁴⁵ Ovaj evaluacijski krug bio je podijeljen na dvije tematske cjeline. U okviru prve tematske cjeline,¹⁴⁶ GRECO je evaluirao način prenošenja konvencijskih kaznenih djela (propisanih u Kaznenopravnoj konvenciji i Dodatnom protokolu) i to: aktivnog i pasivnog podmićivanja u javnom i privatnom sektoru u nacionalna zakonodavstva. Druga tematska cjelina trećeg evaluacijskog kruga, odnosila se na transparentnost u financiranju političkih stranaka i izbornih kampanja, sukladno vodećem načelu 15 i Preporuci Rec (2003) 4 o zajedničkim pravilima protiv korupcije u financiranju političkih stranaka i izornoj kampanji.¹⁴⁷

Četvrti evaluacijski krug započeo je 2012. godine,¹⁴⁸ a bavio se sprječavanjem korupcije članova predstavničkih tijela (Parlamenta) i nositelja pravosudnih dužnosti (sudaca i tužitelja). Kada se u obzir uzmu teme prethodna tri kruga evaluacije, neovisnost pravosuđa iz prvog kruga evaluacije, sukob interesa javnih službenika i pravnih osoba iz drugog kruga evaluacije i suzbijanja korupcije u postupku financiranja političkih stranaka u trećem krugu evaluacije, četvrti krug evaluacije po svom sadržaju, zapravo predstavlja vezu s prethodnima evaluacijskim ciklusima GRECO-a.¹⁴⁹ Kada je u pitanju Republika Hrvatska, GRECO je u svom Izvješću iz

¹⁴³ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations> (7.10.2025.).

¹⁴⁴ Informacije dostupne na: Questionnaire for the Second Evaluation Round (2003-2005), (7.10. 2025.).

¹⁴⁵ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations> (9.9.2025.).

¹⁴⁶ Informacije dostupne na: <https://rm.coe.int/16806cbe32> (7.10.2025.).

¹⁴⁷ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-3> (7.10.2025.).

¹⁴⁸ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations> (9.9.2025.).

¹⁴⁹ Revised Questionnaire on Corruption Prevention in respect of Members of Parliament, Judges and Prosecutors

četvrtog evaluacijskog kruga¹⁵⁰ adresirao jedanaest preporuka za Republiku Hrvatsku, a među kojima autorica ističe preporuke koje su bile usmjerene na sprječavanje korupcije saborskih zastupnika, kao i postizanje veće transparentnosti u postupku izbora, imenovanja i obnove mandata predsjednika Vrhovnog suda i Glavnog državnog odvjetnika te jačanje mehanizama za sprječavanje sukoba interesa sudaca. Kao odgovor na Izvješće GRECO-a iz četvrtog evaluacijskog kruga, Republika Hrvatska podnijela je 2015. godine GRECO-u, tzv. Situacijsko izvješće o mjerama poduzetim u svrhu provedbe preporuka Republike Hrvatske, a koje je poslužilo kao osnova za Izvješće GRECO-a o sukladnosti za Hrvatsku.¹⁵¹ Iako je Izvješće pokazalo određeni napredak u ispunjenju preporuka Republike Hrvatske, a koji napredak je nastavljen i akceptiran u Drugom izvješću GRECO-a o sukladnosti za Republiku Hrvatsku¹⁵² i Dodatku drugom Izvješću o sukladnosti Hrvatske¹⁵³ te Drugom dodatku Izvješća o sukladnosti GRECO,¹⁵⁴ pri čemu posebno ističem ocijenjeni djelomični napredak GRECO-a u odnosu na transparentnost u postupku izbora, imenovanja i obnove mandata predsjednika Vrhovnog suda i Glavnog državnog odvjetnika. GRECO je u Drugom dodatku Izvješća iz ožujka 2022. godine, izrazio žaljenje zbog neusvajanja kodeksa ponašanja za saborske zastupnike uz sudjelovanje samih zastupnika te osiguranje jednostavnog javnog pristupa kodeksu, slijedom čega je Hrvatski sabor u studenom 2022. godine, donio Kodeks o etičkom djelovanju zastupnika u Hrvatskom saboru.¹⁵⁵

Peti krug evaluacije započeo je 2017. godine, a bavio se prevencijom korupcije i jačanjem integriteta na središnjoj razini izvršne vlasti, kao i kod tijela zaduženih za provedbu zakona.¹⁵⁶ Kada je u pitanju Republika Hrvatska, GRECO je u svom Izvješću iz petog evaluacijskog kruga¹⁵⁷ adresirao sedamnaest preporuka za Republiku Hrvatsku. U Izvješću GRECO-a o sukladnosti koje je uslijedilo nakon petog evaluacijskog kruga, kao i Drugog Izvješća GRECO-a o usklađenosti, koje je uslijedilo nakon njega, GRECO je zaključio kako je

¹⁵⁰ Izvješće dostupno na: <https://rm.coe.int/cetvrti-evaluacijski-krug-sprjecavanje-korupcije-kod-saborskih-zastupn/1680920116> (7.10.2025.).

¹⁵¹ Izvješće dostupno na: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c2e8c> (10.10.2025.).

¹⁵² Izvješće dostupno na: <https://rm.coe.int/cetvrti-evaluacijski-krug-sprjecavanje-korupcije-kod-saborskih-zastupn/1680920116>. (10.10.2025.).

¹⁵³ Izvješće dostupno na: <https://rm.coe.int/cetvrti-evaluacijski-krug-sprjecavanje-korupcije-kod-saborskih-zastupn/1680a010c5> (10.10.2025.).

¹⁵⁴ Izvješće dostupno na: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a8be50> (10.10.2025.).

¹⁵⁵ „Narodne novine“, broj:140/2022.

¹⁵⁶ Izvješće dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations> (9.9.2025.).

¹⁵⁷ Izvješće dostupno na: <https://rm.coe.int/fifth-round-evaluation-report-on-croatia-preventing-corruption-and-pro/16809cff22> (9.9.2025.).

Republika Hrvatska na zadovoljavajući način ispunila šest od sedamnaest preporuka iz petog kruga evaluacije, dok je preostalih jedanaest preporuka djelomično provedeno. Adresiranje preporuka GRECO-a iz V. kruga evaluacije, rezultiralo je i nizom zakonodavnih aktivnosti na razini Republike Hrvatske (Zakon o lobiranju,¹⁵⁸ Zakon o sprječavanju sukoba interesa,¹⁵⁹ i Zakon o pravu na pristup informacijama),¹⁶⁰ kao i donošenjem Kodeksa ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti.¹⁶¹

U ožujku 2025. započeo je šesti krug evaluacije.¹⁶² Šesti i ujedno posljednji krug evaluacije bavi se prevencijom korupcije i promicanjem integriteta na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.¹⁶³

¹⁵⁸ „Narodne novine“, broj: 36/24.

¹⁵⁹ „Narodne novine“, broj: 143/21 i 36/24.

¹⁶⁰ „Narodne novine“, broj: 25/13, 85/15 i 69/22.

¹⁶¹ „Narodne novine“, broj: 54/2022.

¹⁶² Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations> (7.10.2025.)

¹⁶³ Informacije dostupne na: <https://www.coe.int/en/web/greco/> (7.10.2025.).

4. MEHANIZMI EUROPSKOG KAZNENOG PRAVA

4.1. Europska unija

4.1. Konvencija sastavljena na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica i njeni Protokoli

Konvencija sastavljena na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica,¹⁶⁴ donesena je 1995. godine,¹⁶⁵ a stupila je na snagu 2002. godine.¹⁶⁶

Harmonizacija kaznenopravne zaštite na području proračunskih prihoda i rashoda Europskih zajednica trebala se ostvariti obvezom integriranja kaznenog djela prijevare na štetu proračuna Europskih zajednica i to ne kao unificiranog kaznenog djela, već kaznenog djela koje su države članice slobodne normirati kao posebna kaznena djela za zaštitu financijskih interesa EU ili ih ugraditi u opće kazneno djelo prijevare.¹⁶⁷

Istovrsna zaštita proračunskih prihoda i rashoda odnosila se na sve oblike kažnjivog ponašanja na štetu proračunskih prihoda i rashoda (korištenje netočnih isprava, tajenje podataka protivno obvezi te nenamjensko korištenje sredstvima), dok se razlikovala u posljedici. Tako za razliku od prijevare počinjene na štetu proračunskih prihoda, koja je bila propisana kao materijalni delikt i kao takva pretpostavljala nastup posljedice-nezakonito smanjenje proračunskih prihoda,¹⁶⁸ prijevara počinjena na štetu proračunskih rashoda, ne traži nastup posljedice, već je djelo dovršeno protupravnim stjecanjem ili zadržavanjem proračunskih sredstava.¹⁶⁹

Vrlo brzo nakon donošenja PIF Konvencije, uvidjelo se kako je za uspostavu učinkovite kaznenopravne zaštite financijskih interesa Europske zajednice, potrebno uložiti daljnje napore na normativnoj razini kako bi se osigurala njena puna učinkovitost i sveobuhvatnost. Ti naponi na normativnoj su razini rezultirali donošenjem triju Protokola, koji se zajedno s Konvencijom

¹⁶⁴ „Službeni list, Europskih zajednica“, C 316/49, 27.11.1995., str. 49-57. U daljnjem tekstu: PIF Konvencija.

¹⁶⁵ „Službeni list Europskih zajednica“, C 316/49.

¹⁶⁶ PIF Konvencija, stupila je na snagu nakon što su sve države članice jednostrano dale pristanak, odnosno iskazale namjeru da budu vezane pravnim instrumentom Europskih zajednica kojim se harmonizira kaznenopravna zaštita na području njenih proračunskih prihoda i rashoda.

¹⁶⁷ Đurđević, Z., Konvencija o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 2/2007., str. 930.

¹⁶⁸ Čl. 1.st.1.t.a (1) PIF Konvencije.

¹⁶⁹ Čl. 1.st.1.t.b(1) PIF Konvencije.

u stručnoj literaturi nazivaju PIF instrumentima.¹⁷⁰ U nastavku će se, s obzirom na temu, ovaj rad ograničiti na analizu sadržaja Prvog protokola, dok će u odnosu na preostala dva Protokola, u kratko biti izneseno područje njihove primjene.

Tako je *Drugi protokol* sastavljen na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji uz Konvenciju o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica¹⁷¹ donesen 1997. godine, a stupio je na snagu 2009. godine. Njime je uspostavljena subjektivna derivirana odgovornosti pravnih osoba¹⁷² za kaznena djela prijevare i davanje mita i primanja mita (propisana PIF instrumentima), kao i za kazneno djelo pranja novca,¹⁷³ kada je predmetom njegova počinjenja imovinska korist ostvarena kaznenim djelima aktivnog ili pasivnog podmićivanja ili barem teškim oblicima prijevare počinjene na štetu financijskih interesa Europskih zajednica.¹⁷⁴

Odgovornost pravnih osoba za ova se kaznena djela predviđela primarno, jer su u području njihova djelovanja, bili poslovi koji se financiraju proračunskim rashodima (primjerice: subvencijama) „ili koji su podložni carinama Unije, a kojima upravljaju voditelji poslova koji imaju ovlasti donošenja odluka i provedbe kontrole u okviru poslovanja za radnje osobe koja im je podređena i koja djelujući u ime poslovanja počini prijevaru na štetu financijskih interesa.“¹⁷⁵ Kako je u osnovi takvog poslovanja stjecanje koristi za pravnu osobu, u situacijama kada je korist ostvarena protupravnim postupanjem voditelja poslova odnosno odgovorne osobe u pravnoj osobi, a na štetu proračuna Europskih zajednica, kogentna norma europskog kaznenog prava, nametnula je obvezu oduzimanja protupravne imovinske koristi, neovisno o tome kod koga se ta korist nalazila (odgovorne osobe ili pravne osobe).¹⁷⁶

Svrha je *Trećeg protokola* sastavljenog na temelju članka K.3. Ugovora o Europskoj uniji o tumačenju Konvencije o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica po prethodnim odlukama Suda Europskih zajednica¹⁷⁷ bila ustanovljivanje nadležnosti Europskog suda za

¹⁷⁰ Đurđević. Konvencija o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica (2/2007.), str. 929.

¹⁷¹ Službeni list Europskih zajednica, C 221, 19.07.1997., str. 12–22. U daljnjem tekstu: *Drugi protokol*.

¹⁷² Pravnim se osobama u smislu ovoga Protokola imaju smatrati one pravne osobe koje imaju pravnu osobnost prema nacionalnom pravu. Međutim nisu sve pravne osobe koje po nacionalnom pravu imaju pravnu osobnost uključene u područje primjene Drugog protokola. Tako su ovim Protokolom iz područja primjene izrijekom ekskulpirane države i međunarodne javne organizacije (članak 1. d Drugog protokola).

¹⁷³ Tako je pranje novca trebalo biti inkriminirano u skladu s člankom 1. Direktive Vijeća 91/308/EEZ od 10. lipnja 1991. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca. (Službeni list Europske unije, L 166, 28.6.1991, str. 77–82).

¹⁷⁴ Explanatory Report on the Second Protocol to the Convention on the protection of the European Communities' financial interests, Službeni list Europskih zajednica, C 091, 31.03. 1999., str. 0008 – 0019.

¹⁷⁵ Đurđević, Z., Konvencija o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 2/2007., str. 934.-935.

¹⁷⁶ Čl. 5. Drugog protokola.

¹⁷⁷ Službeni list Europskih zajednica, C 151, 20.5.1997., str. 2-14.

odlučivanje o pitanjima tumačenja odredaba Konvencije i prvog Protokola koja bi se pojavila pred sudovima država članica potpisnicama Protokola.¹⁷⁸ Stoga je ovaj kaznenopravni pravni mehanizam trebao doprinijeti ujednačenom tumačenju i primjeni europskog prava.

4.1.2. Prvi protokol

*Prvi Protokol*¹⁷⁹ donesen je 1996. godine, a stupio je na snagu 2002. godine, zajedno sa PIF Konvencijom. Učinkovita kaznenopravna zaštita financijskih interesa Europskih zajednica, nije se mogla ostvariti samo kroz postojeći kazneno pravni mehanizam (PIF Konvenciju) kojom su se kaznenopravnim sredstvima štili proračunski prihodi i rashodi, već je ukupnost takve zaštite pretpostavljala uspostavu dodatnog kaznenopravnog mehanizma, kojim bi se harmonizirala ona kaznena djela, napose primanja mita i davanja mita, koja su usko povezana s počinjenjem središnjih kaznenih djela počinjenih na štetu financijskih interesa Europske zajednice. Stoga je Europska komisija predložila donošenje tzv. Prvog Antikorupcijskog protokola, koji je aktivno i pasivno podmićivanje prepoznao kao akcesorna djela, koja u bitnom pridonose ili su usko vezana s počinjenjem središnjih kaznenih djela počinjenih protiv financijskih interesa Europske zajednice.

S obzirom na temu ovoga rada, u nastavku će se analizirati inkriminacija aktivnog podmićivanja.¹⁸⁰

Ovo je kazneno djelo, koncipirano kao *delicta communia*, odnosno kazneno djelo koje može počinuti bilo tko. Počinitelj djela može imati svojstvo neposrednog počinitelja, ali ovo se kazneno djelo može počinuti i putem posrednika-osobe koja posreduje u nuđenju ili davanju mita (povlastice bilo koje vrste). Propisivanjem posrednika kao počinitelja, europsko je kazneno pravo, uostalom kao i konvencijsko, zauzelo model izravnog propisivanja kažnjivosti posredovanja u davanju mita. Posljedično, posrednik u davanju mita, mogao se tretirati kao supočinitelj u počinjenju kaznenog djela davanja mita, ako bi obilježja djela ostvario na temelju izričitog ili prešutnog dogovora sa neizravnim počiniteljem koji se služeći se posrednikom, zapravo distancirao od neposrednog počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja.

Što se tiče krivnje i subjektivnih obilježja bića djela, kazneno djelo može biti počinjeno samo s namjerom kao oblikom krivnje, a ta namjera, da bi djelo bilo kažnjivo mora obuhvatiti

¹⁷⁸ Đurđević. Konvencija o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica.(2/2007.), str. 929.

¹⁷⁹ Službeni list Europskih zajednica, C 313, 23.10.1996., str: 2–10.

¹⁸⁰ Čl. 3. Prvog protokola.

sve elemente kaznenog djela. I kada je riječ o posredovanju, kvalificiranom kao svojevrsnom lancu korupcije, posrednik također mora biti svjestan onoga što čini (tj. bitnih obilježja kaznenog djela) i mora htjeti ili barem pristati na posljedicu iz zakonskog opisa kaznenog djela. To znači da posrednik, osim što može postupati s izravnom namjerom, u lancu korupcije može postupati i s neizravnom namjerom odnosno pristankom na počinjenje djela. Za razliku od namjere kao oblika krivnje, posebno subjektivno obilježje bića ovog djela jest specifičan koruptivni cilj s kojim počinitelj postupa da bi ostvario bitna obilježja kaznenog djela pravog aktivnog podmićivanja. U sadržaju je tog cilja, kršenje službene dužnosti službenika, odnosno obavljanje službene radnje (koja mu pripada po položaju), a koja se ne smije obaviti ili neobavljanje službene radnje koja se mora obaviti, a koja šteti ili bi mogla štetiti financijskim interesima Europskih zajednica. Taj cilj, da bi djelo bilo kažnjivo, mora postojati u trenutku poduzimanja neke od alternativno propisanih radnji počinjenja. Međutim, koruptivni cilj, kao subjektivno obilježje djela se ne mora ostvariti da bi djelo bilo dovršeno u formalnom smislu.

Radnje počinjenja kao i kod ostalih kaznenih djela aktivnog podmićivanja koja su bila predmetom analize ovoga rada, propisane su alternativno i to kao: obećavanje ili davanje povlastica bilo koje vrste službeniku za njega ili za treću stranu. Sredstvo počinjenja je povlastica bilo koje vrste, a sam Prvi protokol ne sadrži značenje navedenog izraza. U tom smislu konačan doseg njegova tumačenje prepušta nacionalnim zakonodavstvima država članica, što se prema mišljenju autorice ne čini dobrim rješenjem jer doseg središnjeg elementa ovog kaznenog djela, ne poznaje minimalna pravila koja bi dovela do njegove unisone primjene na razini Europske zajednice. Djelo je propisano kao formalni delikt i smatra se dovršenim poduzimanjem bilo koje od alternativno propisanih radnji. Stoga će za biće djela biti bez utjecaja da li je nacionalni ili suprancionalni službenik prekršio svoju službenu dužnost (takva okolnost može se uzeti relevantnom prilikom odmjeravanja kazne), već će dovršenost djela ovisiti o tome da li je počinitelj jednostrano očitovao svoju volju poduzimanjem bilo koje od alternativno propisanih radnji počinjenja s koruptivnim ciljem. Postupanje osobe koja s namjerom i znanjem počini kazneno djelo aktivnog podmićivanja države su obvezne kažnjavati učinkovitim, razmjernim i odvraćajućim kaznenim sankcijama, (koje uključuju oduzimanje slobode koje može dovesti do izručenja).¹⁸¹

¹⁸¹ Čl. 5. Prvog protokola.

4.1.2.1. Definicija službenika

Objekt počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja je službenik.¹⁸² Značenje toga izraza u sebi integrira kako službenika Zajednice, tako i nacionalnog službenika, uključujući bilo kojeg nacionalnog službenika druge države članice. Kako je riječ o konstitutivnom elementu kaznenog djela davanja mita, ovakvim je normativnim rješenjem na razini europskog prava determiniran i ograničen doseg primjene predmetne inkriminacije na područje Europskih zajednica i njenih država članica. Posljedično, ovakvo je normativno rješenje isključilo službenike trećih država iz područja primjene europskog kaznenog prava kada je u pitanju bila zaštita financijskih interesa Zajednice.

Svojstvo službenika Zajednice pretpostavlja postojanje ugovornog odnosa između službenika i Europskih zajednica u smislu Pravilnika o osoblju za dužnosnike Europskih zajednica ili Uvjetima zapošljavanja drugih službenika Europskih zajednica ili oblik sekundiranja (u pravilu nacionalnih stručnjaka) u institucije Europske zajednice, a koje sekundiranje provode države članice ili bilo koje javno ili privatno tijelo, kada je riječ o osobi koja obnaša poslove čije značajke korespondiraju sa značajkama službenika Europske zajednice.¹⁸³ Također se službenikom Zajednice smatraju i članovi institucija odnosno tijela koja su osnovana osnivačkim ugovorima, u mjeri u kojoj se Pravilnik o osoblju Europskih zajednica ili Uvjeti zapošljavanja drugih službenika Europskih zajednica na njih ne primjenjuju.

Značenje izraza nacionalni službenik, ograničeno je nacionalnim pravom, čineći posljedično i doseg norme europskog kaznenog prava ovisnom o nacionalnom pravu, ne samo kada je kazneno djelo aktivnog podmićivanja počinjeno isključivo na teritoriju jedne države članice, već i uslijed prekograničnog karaktera djela. Naime, kada jedna država članica pokrene kazneni postupak protiv službenika druge države članice, doseg značenja izraza službenika druge države članice (stranog službenika), može tumačiti funkcionalno u skladu s nacionalnim pravom. To znači da će za doseg određenja ovoga izraza, relevantne biti korespondirajuće ovlasti službenika druge države članice, s ovlastima nacionalnih službenika države koja postupak vodi, koje mogu biti različito tumačene u različitim državama članicama.¹⁸⁴

Zanimljivo je da značenje izraza službenik, u sebi ne integrira i tzv. institucionalni kriterij kada su u pitanju nositelji izvršnih, sudskih i zakonodavnih vlasti država članica (ministri, zastupnici u nacionalnim parlamentima, suci) ili Europske zajednice (članovi Komisije

¹⁸² Čl. 1. Prvog protokola.

¹⁸³ Čl. 1.stavak 1.t. b. Prvog protokola.

¹⁸⁴ Čl. 1.st. 1.t.c. Prvog protokola.

Europskih zajednica, Europskog Parlamenta, Suda Europskih zajednica odnosno Revizorskog suda Europskih zajednica). Ipak izdvajanjem u zasebnu odredbu, njihova je kažnjivost za kazneno djelo aktivnog podmićivanja osigurana, jer samostalna kogentna konvencijska norma nameće obvezu državama članicama i njihovog sankcioniranja.¹⁸⁵

4.1.3 Konvencija sastavljena na temelju članka K.3 stavka 2. točke (c) Ugovora o Europskoj uniji o borbi protiv korupcije u kojoj sudjeluju službenici Europskih zajednica ili službenici država članica Europske unije

Konvencija sastavljena na temelju članka K.3 stavka 2. točke (c) Ugovora o Europskoj uniji o borbi protiv korupcije u kojoj sudjeluju službenici Europskih zajednica ili službenici država članica Europske unije¹⁸⁶ donesena je 1997. godine, a stupila je snagu 2005. godine.¹⁸⁷

Konvencija EU-a propisuje kaznena djela primanja mita (članak 2.) i davanja mita (članak 3.), ali za razliku od Prvog protokola koji aktivno i pasivno podmićivanje vezuje uz prijevare počinjene na štetu Europskih zajednica, ovim se sekundarnim zakonodavstvom osigurava da svako koruptivno ponašanje službenika Zajednice, nacionalnog službenika, uključujući nacionalnog službenika druge države članice bude kriminalizirano.

Uvažavajući temu ovoga rada, u nastavku analiza Konvencije EU biti će ograničena na kazneno djelo davanja mita.¹⁸⁸

To je kazneno djelo propisano kao *delicta communia*. Stoga ga s obzirom na krug mogućih počinitelja, može počiniti bilo tko. Dakle, počinitelj može biti fizička osoba, ali i ona osoba koja ima svojstvo odgovorne osobe u pravnoj osobi, odnosno svojstvo voditelja poslovnog subjekata, kada zbog propuštanja njegovog nadzora ili kontrole dođe do počinjenja nekog od koruptivnih kaznenih djela.¹⁸⁹ Međutim, ova Konvencija za razliku od Drugog protokola, ne uspostavlja minimalna pravila o odgovornosti pravnih osoba za koruptivna kaznena djela.¹⁹⁰ Ono što izravno uspostavlja je kažnjivost za posredovanje u davanju mita,

¹⁸⁵ Čl. 4. Prvog protokola.

¹⁸⁶ „Službeni list Europske unije“, C 195/2, 25.6.1997., str. 2–11. U daljnjem tekstu: Konvencija EU.

¹⁸⁷ Razdoblje od osam godina od donošenja do stupanja na snagu Konvencije EU bilo je potrebno da i posljednja država članica notificira Glavnom tajniku Vijeća Europske unije završetak postupka usvajanja Konvencije, a kako je to propisano člankom 13. stavkom 3. u vezi sa stavkom 2. Konvencije EU

¹⁸⁸ Čl. 3. Konvencije EU.

¹⁸⁹ Čl. 6. Konvencije EU.

¹⁹⁰ S obzirom je takva odgovornost kada je u pitanju inkriminacija aktivnog podmićivanja, već uspostavljena Drugim protokolom i Konvencijom OECD-a protiv podmićivanja, države članice biti će u obvezi uspostaviti i neki od oblika odgovornosti pravnih osoba za ovo kazneno djelo neovisno što takvu obvezu ne nameće Konvencija EU.

kojem odriče svojstvo akcesornosti sudioništva, jer njegovu kažnjivost više ne čini ovisnim o počinjenju djela glavnog počinitelja. Stoga, počinitelj može biti i posrednik, ali posrednik može biti i supočinitelj, ako na bilo koji način sudjeluje u dogovoru s počiniteljem i ako je dao bitan doprinos u počinjenju djela.

Radnje počinjenja ovog kaznenog djela propisane su alternativno kao obećanje ili davanje povlastice bilo koje vrste službeniku za njega ili za treću stranu ili kao posredovanje u davanju mita. Dakle, djelo je propisano kao formalni delikt, isto se iscrpljuje poduzimanjem jedne od alternativno propisanih radnji počinjenja, a sve kasnije radnje počinitelja –davatelja mita irelevantne su za postojanje kaznenog djela, ali mogu biti odlučne prilikom odmjeraivanja kazne.

Zakonski opis kaznenog djela davanja mita obuhvaćen je namjerom kao oblikom krivnje. Namjera mora obuhvatiti sve elemente kaznenog djela, uključujući i posredovanje u davanju mita (kada se radi o tom obliku aktivnog podmićivanja), a kod kojeg posrednik da bi bio kriv mora biti svjestan onoga što čini i mora to htjeti ili barem u lancu korupcije na to pristati. To znači da posrednik postupi s namjerom pomaganja davatelju mita. Kada ne bi postupao s tom namjerom, njegove radnje mogle bi se kvalificirati kao oblik sudioništva, odnosno pomaganje u primanju mita (pod pretpostavkom da postoji koruptivni dogovor između primatelja ili davatelja mita ili pod pretpostavkom da primatelj mita jednostranom radnjom počinjenja zatraži ili primi mito). Iz navedenog proizlazi, kako razlikovanje je li posrednik (su) počinitelj kaznenog djela davanja mita ili pomagač u počinjenju kaznenog djela primanja mita, treba tražiti na njegovoj subjektivnoj strani. Stoga, ako se dokaže da je namjera posrednika bila pomaganje u počinjenju pasivnog podmićivanja, isti će odgovarati za taj akcesorni oblik sudioništva, a ne za počinjenje inkriminacije aktivnog podmićivanja.

Povlastica kao sredstvo počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja nije izriječno propisana. Stoga sukladno Explanatory Report uz Konvenciju EU-a (dalje u tekstu: Explanatory Report CFAC), možemo reći kako relevantno konvencijsko pravo u tom smislu „ostavlja namjerno širok pojam, koji ne obuhvaća samo materijalne objekte (novac, dragocjenosti, dobra svih vrsta, pružene usluge) već i sve što bi moglo predstavljati neizravan interes, poput podmirivanja dugova korumpirane osobe, rada na posjedu koji mu pripada). Ovaj popis nije

konačan.“.¹⁹¹ Međutim već iz samog popisa, razvidno je kako koncept povlastica obuhvaća i kako materijalnu, tako i nematerijalnu korist.

Kako značenje izraza službenik odnosno objekta počinjenja ovog kaznenog djela, u svojim bitnim obilježjima korespondira sa značenjem izraza službenik kako ga propisuje Prvi protokol, u ovom dijelu rada neće biti predmetom ponovnog razmatranja.

4.1.4. Pristupanje Republike Hrvatske Konvenciji EU-a

U kontekstu pristupanja Republike Hrvatske Konvenciji EU, relevantnim se ukazuje Zakon o potvrđivanju Ugovora između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji.¹⁹²

Naime, Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji uveden je pojednostavljeni postupak pristupanja Republike Hrvatske konvencijama i protokolima koje su države članice sklopile na temelju članka 34. Ugovora o Europskoj uniji (prijašnji članak K3 Ugovora o Europskoj uniji). Pojednostavljeni je postupak predviđao pristupanje Republike Hrvatske konvencijama i protokolima u Prilogu I. Ugovora o pristupanju (u koji je uvrštena i Konvencija EU), a koji za Republiku Hrvatsku stupaju na snagu datumom kojeg odredi Vijeće Europske unije (članak 3. stavak 4.). Odlukom Vijeća Europske unije (EU) 2016/63 od 15. siječnja 2016. o pristupanju Hrvatske Konvenciji sastavljenoj na temelju članka K.3 stavka 2. točke (c) Ugovora o Europskoj uniji o borbi protiv korupcije u kojoj sudjeluju službenici Europskih zajednica ili službenici država članica Europske unije,¹⁹³ Konvencija EU stupila je na snagu za Republiku Hrvatsku 2016. godine, odnosno prvog dana prvog mjeseca koji slijedi nakon dana objave Odluke Vijeća Europske unije (EU) 2016/63.

¹⁹¹ Točka 2.4.Explanatory Report CFAC, „Službeni list Europske unije“, L, C 391, 15.12.1998. str. 1-12., dostupan na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_1998_391_R_0001_01. (10.10.2025.).

¹⁹² „Narodne novine“, broj: 2/2012.

¹⁹³ „Službeni list Europske unije“, L 14/23. U daljnjem tekstu: Odluka Vijeća Europske unije (EU) 2016/63.

4.1.5. Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevара počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima

Financijski interesi Europske unije, nisu se mogli učinkovito zaštititi na razini država članica, a „*postojećim tijelima Europske unije, Europskom uredu za borbu protiv prijevара (OLAF), Agenciji Europske unije za suradnju u području kaznenog pravosuđa (Eurojust) i Europskom policijskom uredu (Europol) nedostajala su potrebna ovlaštenja za provođenje kaznenih istraga i progon počinitelja kaznenih dijela počinjenih na štetu financijskih interesa Europske unije.*“.¹⁹⁴

Postavši svjesne kako se zaštita financijskih interesa Europske unije, uslijed fragmentarnosti nacionalnih mjera kaznenog progona, ne može učinkovito provesti na razini država članica (kao što bi se mogla provesti na razini Europske unije), države članice dogovorile su se da će primjenom mehanizma pojačane suradnje osnovati jedinstveno i specijalizirano europsko tužiteljstvo-Ured europskog javnog tužitelja („EPPO“) u čijoj je isključivoj materijalnoj nadležnosti zaštita financijskih interesa Unije. Koordinirane istrage u svim sudjelujućim državama članicama, brzo razmjenjivanje informacija i učinkovito zamrzavanje ili oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima na štetu financijskih interesa Unije, imalo je za cilj, uz puno poštivanje načela supsidijarnosti, udovoljiti učinkovitijoj kaznenopravnoj zaštiti tih istih interesa, koja se uslijed fragmentarnosti nacionalnih sustava i mjera kaznenog progona, nije mogla učinkovito provesti na razini država članica, kao što se mogla jedinstveno provesti na razini Europske unije.

Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevара počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima¹⁹⁵ donesena je 2017. godine.¹⁹⁶

¹⁹⁴ Laptoš, T., (2019) Uloga i položaj europskog javnog tužitelja u hrvatskom prethodnom postupku, Policija i sigurnost, vol. 28., br.4, str. 490.

¹⁹⁵ Službeni list Europske unije, broj: L 198, 28.7.2017. str. 29-41. U daljnjem tekstu: Direktiva PIF.

¹⁹⁶ U trenutku donošenja PIF Direktive Europsku uniju činilo je 28 država članica. Od 28 država članica dvije su države Ujedinjeno kraljevstvo i Danska u skladu s Protokolom br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde i Protokolom br. 22 o stajalištu Danske, priloženog UEU-u i UFEU-u izjavile da ne sudjeluju u donošenju i primjeni Direktive PIF. Irska je sudjelovala u donošenju i primjeni Direktive PIF u skladu s Protokolom br. 21 o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske s obzirom na područje slobode, sigurnosti i pravde, priloženog UEU-u i UFEU-u (Recital 37. i 38. Direktive PIF.

Zamijenivši stupanjem na snagu dotadašnje PIF instrumente,¹⁹⁷ Direktiva PIF predstavlja jedinstveni sekundarni izvor prava Europske unije, kojim se kaznenopravnim sredstvima štite njeni financijski interesi, primarno proračun Unije, proračun njenih institucionalnih tijela, ali i imovine i proračuna kojima ta tijela upravljaju na teret općeg proračuna Unije.

Financijski interesi Europske unije, nisu se mogli učinkovito zaštititi na razini država članica, a postojećim tijelima Europske unije, Europskom uredu za borbu protiv prijevara (OLAF), Agenciji Europske unije za suradnju u području kaznenog pravosuđa (Eurojust) i Europskom policijskom uredu (Europol) nedostajala su potrebna ovlaštenja za provođenje kaznenih istraga i progon počinitelja kaznenih djela počinjenih na štetu financijskih interesa Europske unije,¹⁹⁸ za čiji je progon nadležan Ured europskog javnog tužitelja (u daljnjem tekstu: EPPO), osnovan Uredbom Vijeća (2017)/1939 od 12. listopada 2017., o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda Europskog javnog tužitelja („EPPO“).¹⁹⁹ Danas se u mehanizmu pojačane suradnje EPPO nalaze dvadeset i četiri države članice.²⁰⁰

U nastavku rada, a s obzirom na temu, dati će se prikaz kaznenog djela davanja mita, kako ga propisuje Direktiva PIF.

4.1.5.1. Kazneno djelo davanja mita prema Direktivi PIF

Kaznena djela koja propisuje Direktiva PIF, slijede izvornu podjelu iz PIF instrumenta na tzv. središnja kaznena djela prijave koja štetno utječe na financijske interese Unije²⁰¹ i tzv. akcesorna kaznena djela koja štetno utječu na financijske interese Unije, a koja su usko povezana s središnjim kaznenim djelima.²⁰²

Kazneno zakonodavstvo Europske unije kojim se štite njeni financijski interesi, jasno upućuje na činjenicu da je europski zakonodavac prepoznao potrebu harmonizacije niza akcesornih kaznenih djela, koja su povezana sa središnjim kaznenim djelima, a koja mogu

¹⁹⁷ Direktiva PIF zamijenila je Konvenciju o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica od 26. srpnja 1995., uključujući njezine protokole od 27. rujna 1996., 29. studenoga 1996. i 19. lipnja 1997., s pravnim učinkom od 6. srpnja 2019. (članak 16. Direktive PIF).

¹⁹⁸ Sokanović, L., Materijalna nadležnost Ureda europskog javnog tužitelja – hrvatska perspektiva, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, vol. 26 No. 2, 2019., str.673-674.

¹⁹⁹ Službeni list Europske unije, L 283, 31.10.2017., str. 1-71. U daljnjem tekstu: Uredba EPPO.

²⁰⁰ Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Češka, Estonija, Finska, Francuska, Hrvatska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Španjolska, Poljska i Švedska.

²⁰¹ Čl. 3. Direktive PIF.

²⁰² Međutim, za razliku od PIF instrumenta, Direktiva PIF na razini EU-a harmonizira i kazneno djelo provjere kao jedno akcesornih kaznenih djela (članak 4. Direktive PIF).

predstavljati ozbiljnu prijetnju financijskim interesima Unije, posebice kada u njihovom počinjenju sudjeluju dužnosnici ili službenici Unije ili država članica, kojima je povjereno upravljanje sredstvima ili imovinom Unije ili obavljanje nadzora nad takvom imovinom.²⁰³ Stoga su ovom Direktivom harmonizirana minimalna pravila u pogledu četiri akcesorna kaznena djela: pranje novca, pasivno podmićivanje, aktivno podmićivanje i pronevjera.²⁰⁴

S obzirom na temu ovoga rada, analiza Direktive u nastavku će se ograničiti na kazneno djelo davanja mita (članak 4. stavak 2. b Direktive PIF).²⁰⁵

Bitna obilježja ovog kaznenog djela, s iznimkom objekta njegova počinjenja, odgovaraju bitnim obilježjima aktivnog podmićivanja, kako ih je propisivao Prvi protokol, stoga ovdje neće biti predmetom ponovnog razmatranja. Ono što će se u nastavku razmatrati je objekt počinjenja ovog kaznenog djela, odnosno doseg značenja izraza javnog službenika i razlika u odnosu na značenje izraza službenika Zajednice, nacionalnog službenika, službenika druge države članice, i nositelja vlasti na razini država članica i Europske zajednice. Nastavak rada, pokazat će kako takvo razlikovanje, biti od utjecaja na širinu inkriminacije aktivnog podmićivanja kako ju propisuje sekundarno zakonodavstvo Europske unije.

4.1.5.2. Značenje izraza javnog službenika

Značenje izraza javnog službenika u sebi integrira službenika Unije, nacionalnog službenika, uključujući službenika druge države članice i kao i nacionalnog službenika treće zemlje.²⁰⁶ Međutim, za potrebe ove Direktive javnim se službenikom ima smatrati i: „*svaka druga osoba kojoj je povjerena javna funkcija i koja obavlja javnu funkciju koja uključuje upravljanje financijskim interesima Unije u državama članicama ili trećim zemljama ili donošenje odluka u vezi s tim interesima.*“²⁰⁷

Već je na prvi pogled razvidno, kako značenje izraza javnog službenika kojeg propisuje Direktiva PIF, obuhvaća širi krug osoba, negoli li što ih obuhvaća Prvi protokol, jer osim javnog službenika Unije i službenika njenih država članica, obuhvaća i službenika trećih

²⁰³ Vidi Recital 10. i 11. Direktive PIF.

²⁰⁴ Čl. 4. Direktive PIF.

²⁰⁵ Za potrebe ove Direktive „davanje mita“ znači postupanje osobe koja obećava, nudi ili daje, izravno ili putem posrednika, bilo kakvu korist javnom službeniku za njega ili za treću stranu, kako bi djelovao ili se suzdržao od djelovanja u skladu sa svojom dužnosti ili pri obavljanju svoje funkcije na način koji šteti ili bi mogao štetiti financijskim interesima Unije.

²⁰⁶ Čl. 4. a Direktive PIF.

²⁰⁷ Čl. 4. b Direktive PIF.

država, ali i one osobe kojima su povjerene ili koje obavljaju javne funkcije u vezi s upravljanjem financijskim interesima Unije. Time u odnosu na navedene kategorije osoba, Unija širi svoje pravo kažnjavanja. Kada je riječ o službenicima trećih država,²⁰⁸ europski zakonodavac, kao i u europskom kaznenom zakonodavstvu donesenom prije Direktive PIF, primjenjuje tzv. funkcionalni test, odnosno test po kojem je za kvalifikaciju službenika treće države, kao minimum harmonizacije relevantna dužnost ili služba koju obavlja, a koja po svojim značajkama korespondira s dužnosti ili službom nacionalnog službenika. Stoga država članica koja kazneni postupak za kazneno djelo aktivnog podmićivanja pokrene protiv službenika treće države, nije dužna primjenjivati definiciju službenika treće države, osim u onoj mjeri u kojoj ta definicija odgovara definiciji nacionalnog službenika. Stoga, biti će dovoljno da službenik treće države obnaša službu ili dužnosti koju odgovara službi ili dužnosti, koju obnaša nacionalni službenik. *Mutatis mutandis* vrijedi i kada su u pitanju službenici drugih država članica.²⁰⁹ Drugo je pitanje, koje se postavlja kod ovakvog normativnog rješenja, pitanje ujednačenog procesuiranja na razini Unije, s obzirom na to da jedna država članica za razliku od druge države članice, može prilikom kaznenog postupka za kazneno djelo aktivnog podmićivanja, primijeniti širu definiciju stranog službenika (službenika treće države) ili službenika druge države članice, nego li što je definicija nacionalnog službenika, dok se primjerice druga država članica može ograničiti na restriktivnu primjenu definicije stranog službenika, koja isključivo korespondira s nacionalnom, a o kojoj u konačnici ovisi doseg kažnjavanja za aktivno podmićivanje..

Kada je riječ o javnom službeniku Unije, definicija u pogledu službenika Europske unije, u pravilu korespondira sa definicijom službenika Zajednice. Korespondirajuće su i odredbe o sekundiranim stručnjacima. Međutim, kada je riječ o dužnosnicima, normativno rješenje iz članak 4. Prvog protokola, čini se užim, jer obuhvaća samo dužnosnike taksativno navedenih institucija Europske unije (članove Komisije Europskih zajednica, Europskog Parlamenta, Suda Europskih zajednica odnosno Revizorskog suda Europskih zajednica), ali ne i dužnosnike ostalih tijela koji čine njen institucionalni ustroj (primjerice: dužnosnika Europske središnje banke ili dužnosnika agencija Europske unije).

Sličnu situaciju možemo primijetiti i kada su u pitanju nacionalni službenici. Definicije, oba instrumenta (Direktive PIF i Prvog protokola) u pogledu njihova značenja sadrže referencu na nacionalno pravo. Međutim, kada su u pitanju nacionalni dužnosnici, Direktiva PIF širi

²⁰⁸ Čl. 4. a (ii) alineja 1. Direktive PIF.

²⁰⁹ Čl. 4. a (ii) alineja 1. Direktive PIF.

njihovo područje primjene, jer u značenje izraza nacionalnog dužnosnika, uključuje dužnosnike svih razina vlasti (centralizirane i decentralizirane razine). Za razliku od opisanog normativnog rješenja, Prvi je protokol bio ograničen dužnosnicima koji svoje izvršne ili zakonodavne dužnosti obnašaju samo na centraliziranoj razini (ministri, izabrani članovi parlamentarnih domova), dok je u odnosu na pravosudne dužnosnike ograničen nositeljima najviših sudova.²¹⁰

Daljnje širenje kada je u pitanju javni službenik, nalazimo i kada su u pitanju druge osobe kojima su delegirane javne ovlasti koje se odnose na upravljanje financijskim interesima Unije. Razlog ovakve odredbe, treba tražiti u činjenici, uključivanja sve većeg broja privatnih osoba kojima je povjereno (i faktički) upravljanje sredstvima Unije, poput ugovaratelja uključenih u njihovo upravljanje.²¹¹

4.1.6. Buduće europsko zakonodavstvo za borbu protiv korupcije

Opisana analiza europskog kaznenog zakonodavstva, jasno pokazuje kako na razini Europske unije postoje na snazi propisi za borbu protiv korupcije, ali su ti propisi ograničenog područja primjene, a time i posljedično fragmentarni. Ta se fragmentarnost nastoji otkloniti novim zakonodavnim prijedlogom Europske komisije za kojeg je na razini Vijeća Europske unije, postignut opći pristup u lipnju 2024. godine, kao osnova odnosno mandat za pregovore s Europskim parlamentom u redovnom zakonodavnom postupku. Radi se o Prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o borbi protiv korupcije, zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2003/568/PUP i Konvencije o borbi protiv korupcije koja uključuje dužnosnike Europskih zajednica ili dužnosnike država članica Europske unije te o izmjeni Direktive (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća,²¹² a kojom se po prvi put na razini Europske unije u jednom instrumentu sekundarnog zakonodavstva objedinjuju represivni mehanizmi usmjereni na sankcioniranje korupcije u javnom i privatnom sektoru, ali i preventivni mehanizmi usmjereni na podizanja svijesti o štetnosti korupcije te osiguranju transparentnosti postupanja u javnim upravama.

²¹⁰ Čl. 4. stavak 2. Prvog protokola.

²¹¹ Recital 10. Direktive PIF.

²¹² Informacije dostupne na: [chrome extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11272-2024-INIT/hr/pdf](https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11272-2024-INIT/hr/pdf) (03.09.2025.).

4.1.7. Izvješća o vladavini prava kao mehanizam praćenja suzbijanja korupcije na razini država članica

Europska komisija, kroz izvješća o vladavini prava, prati razvoj događaja u kontekstu suzbijanja korupcije na razini država članica, dajući od 2022. godine, preporuke za svaku državu članicu. Preporuke su usmjerene na pružanje potpore u nastojanjima država članica da nastave s tekućim ili planiranim reformama i potaknu pozitivna kretanja u četiri ključna područja vladavine prava: pravosudnom sustavu, okviru za borbu protiv korupcije, medijskom pluralizmu i slobodi medija.

U posljednjem Izvješću o vladavini prava, Poglavlje za Republiku Hrvatsku onom iz 2024. godine,²¹³ Europska komisija prepoznala je napore koje je Republike Hrvatske uložila u nizu zakonodavnih područja i provedbe zakonodavstva, koja su predmetom razmatranja ovog Izvješća, počevši od nastavka strukturnog rada na pitanju plaća i drugih materijalnih prava pravosudnih dužnosnika, donošenja pozitivno pravnih propisa kojima se uređuje područje lobiranja. Prepoznat je i određeni napredak kada je riječ o učinkovitosti kaznenog progona za koruptivna kaznena djela, kao i određeni napredak po pitanju provedbe preporuka vezanih uz SLAPP tužbe.

Ipak uz primijećene pozitivne pomake, Europska je komisija dala daljnje preporuke za poboljšanje učinkovitosti kaznenog progona na nacionalnoj razini koje bi se ovoga puta trebale provesti na normativnoj razini, kroz izmjene i dopune kaznenog procesnog zakonodavstva (Zakona o kaznenom postupku, kao i Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta), nastavka daljnjeg rada na rješavanju SLAPP tužbi, kao i revidiranja bitnih obilježja kaznenog djela klevete kad su u pitanju novinari te uložiti daljnje napore na jačanju pravnog okvira i mehanizama nadzora kako bi se osigurala pravedna i transparentna raspodjelu sredstava za državno oglašavanje na lokalnoj i regionalnoj razini.²¹⁴

²¹³ Informacije dostupne na: https://commission.europa.eu/publications/2024-rule-law-report-communication-and-country-chapters_hr (02.09.2025.)

²¹⁴ Informacije dostupne na: https://commission.europa.eu/publications/2024-rule-law-report-communication-and-country-chapters_hr (02.09.2025.)

5.ORGANIZACIJA ZA EKONOMSKU SURADNJU I RAZVOJ (OECD)

Organizacija za europsku gospodarsku suradnju (u daljnjem tekstu: OEEC) osnovana je radi implementacije Zakona o gospodarskoj suradnji 1948. godine. Njegov je autor bio američki državni tajnik George C. Marshall. Zakon je u gospodarskom smislu imao za cilj potaknuti program pomoći za oporavak Zapadne Europe nakon Drugog svjetskog rata, odnosno obnoviti ratom pogođena područja, ukinuti trgovinske barijere i modernizirati industriju. Provođeci napore za gospodarsku obnovu Europe, Europski program oporavka, kako je nazvan Marshallov plan, imao je cilj postaviti temelje trajnog mira i suradnje u Europi. Procjenjuje se da je u okviru Europskog programa oporavka, Europa u razdoblju od 1948.–1952., od Sjedinjenih američkih država dobila 13,2 mlrd. USD, od čega Velika Britanija i njezine kolonije 3,2 mlrd. USD, Francuska 2,7 mlrd. USD, Italija 1,5 mlrd. USD te Njemačka 1,4 mlrd. USD. Sredstva su rezultirala ukupnim rastom industrijske proizvodnje u tim državama za 35%, a poljoprivredna iznad 10% predratne razine.²¹⁵

1961. godine OECC je transformirana u Organizaciju za ekonomsku suradnju i razvoj (u daljnjem tekstu: OECD). Transformaciji je prethodio postupak donošenja Konvencije o transformaciji Organizacija za europsku gospodarsku suradnju (OEEC), koja je potpisana u Parizu, 14. prosinca 1960. godine. Konvenciju o transformaciji je potpisalo dvadeset država, koje su tim činom postale i države članice OECD-a.²¹⁶ Cilj je Organizacije usmjeren na promicanje politika kojima se doprinosi razvoju svjetskog gospodarstva kroz osiguranje održivog gospodarskog rasta i zaposlenosti, kao i širenju svjetske trgovine na multilateralnoj, nediskriminirajućoj osnovi u skladu s međunarodnim obvezama.²¹⁷

Republika Hrvatska uputila je u siječnju 2017. godine, službeno pismo namjere za pristupanjem OECD-u. Pozivnicu za otvaranje pregovora zaprimila je od Vijeća OECD-a u siječnju 2022., a Plan pristupanja Republike Hrvatske OECD-u, Vijeće je izradilo u lipnju 2022.²¹⁸ Po donošenju Plana pristupanja, Vlada Republike Hrvatske usvojila je Prijedlog zaključka o usvajanju Inicijalnog memoranduma za pristupanje Republike Hrvatske OECD-u

²¹⁵ O tome više na: <https://enciklopedija.hr/clanak/marshallov-plan> (7.10.2025.).

²¹⁶ Republika Austrija, Kraljevina Belgija, Kanda, Kraljevina Danska, Francuska Republika, Savezna Republika Njemačka, Helenska Republika, Island, Irska, Talijanska Republika, Veliko Vojvodstvo Luxemburga, Kraljevina Nizozemska, Kraljevina Norveška, Portugalska Republika, Kraljevina Španjolska, Kraljevina Švedska, Švicarska Konfederacija, Republika Turska, Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske i Sjedinjene Američke države

²¹⁷ Čl. 1. Konvencije o OECD-u, dostupna na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²¹⁸ Roadmap for the OECD Accession Process of Croatia od 10.lipnja 2022., dostupna na: [https://one.oecd.org/document/C/MIN\(2022\)23/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/C/MIN(2022)23/FINAL/en/pdf) (7.10.2025.).

u listopadu 2022. Osim što je Inicijalni memorandum bio prvi korak u pristupnom procesu, isti je imao svrhu izvršiti samoprocjenu usklađenost pozitivnih propisa i politika sa pravnim instrumentima OECD-a te poslužiti kao osnova za tehničke pregovore koji se kao dio pristupnog procesa, provode u odborima OECD-a.

5.1. Konvencija o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama

Konvencija o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama (dalje u tekstu: Konvencija OECD) donesena je 1997. godine, a stupila je na snagu 1999. godine.²¹⁹ Iste godine kada i Konvencija, donesen je i Komentar²²⁰ uz Konvenciju, čiji je cilj usmjeren na što jasnije razumijevanje konvencijske norme, koja će posljedično, među državama strankama, pridonijeti i ujednačenosti implementacije same Konvencije OECD-a u što većoj mjeri (u daljnjem tekstu: Komentar). 2009. i 2021. godine Konvencija OECD-a nadopunjena je Preporukama Vijeća za daljnju borbu protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama,²²¹ kao dodatnim provedbenim smjernicama usmjerenima na sveobuhvatnu borbu protiv stranog podmićivanja.

U skladu s ciljem i područjem interesa OECD-a, kao vodeće međunarodne ekonomske organizacije u čijem radu sudjeluju najrazvijenije zemlje svijeta i područje primjene njihova kaznenog pravnog instrumenta u borbi protiv korupcije, ograničeno je aktivnim podmićivanjem u međunarodnim poslovnim transakcijama. Ovo i iz razloga, što su kompanije u najrazvijenijim zemljama svijeta „*najveći svjetski uvoznici i izvoznici koji na neki način dolaze u napast da daju mito kako bi na stranim tržištima osigurali svoje poslovanje.*“²²².

Države kandidati prilikom pristupanja Konvenciji OECD-a, kao preduvjet pristupanju moraju ispuniti kriterije Radne skupina OECD-a za suzbijanje korupcije (u daljnjem tekstu: WGB). Kriteriji podijeljeni u tri zasebne kategorije: „(1) ekonomski čimbenici relevantni za

²¹⁹ Konvencija OECD stupila je na snagu po polaganju isprave o prihvatu, odobrenju ili ratifikaciji pet od deset zemalja koje imaju deset najvećih izvoznih udjela i koje same predstavljaju najmanje šezdeset posto kombiniranog ukupnog izvoza tih deset zemalja (članak 15. stavak 1. Konvencije OECD-a).

²²⁰ Commentaries on the Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, adopted by the Negotiating Conference on 21 November 1997., dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²²¹ Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, Informacije dostupne na: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0378> (23.08.2025.).

²²² Pieth, M., u Low, Lucinda A., Cullen, P.J., The OECD Convention on Bribery, A Commentary, Cambridge University Press, 2007., str. 22.

procjenu „obostranog interesa“; (2) čimbenici koji se odnose na pravni i institucionalni okvir za borbu protiv stranog podmićivanja; i (3) čimbenici koji se odnose na spremnost i sposobnost sudjelovanja u programu rada Radne skupine,²²³ predmetom su za svaku državu kandidata detaljne analize i ocjene WGB-a.

Prvi, uzajamni ekonomski interes za pristupanja zemlje kandidata, mjerljiv ekonomskim pokazateljima, poput veličine njene ekonomije mjerljive u BDP-u, obujma njene trgovine, uključujući i uvoz i izvoz roba i usluga, razinu njenih izravnih stranih ulaganja u zemlje s percipiranom visokom razinom korupcije, kao i udio njenoga poslovanja u sektorima percipiranim kao sektorima ozbiljnog rizika od stranog podmićivanja (poput: obrambenog sektora), samo su jedan od kriterija temeljem kojih WGB, procjenjuje uzajamni interes za pridruživanje zemlje kandidata kazneno pravnim instrumentima OECD-a protiv stranog podmićivanja.

Drugi, možda i najzanimljiviji kada je u pitanja tema ovoga rada, osim što se bavi se pravnim i institucionalnim okvirom za borbu protiv stranog podmićivanja (uključujući bitna obilježja kaznenog djela, odgovornost pravnih osoba, kaznama, međunarodnoj suradnji u kaznenim stvarima, nepriznavanju mita kao poreznog odbitka²²⁴), bavi se i ostalim pitanjima, koja su od interesa WGB-a, a koja su usko vezana uz neovisnost pravosuđa države kandidata poput: medijski popraćenog uplitanja izvršne vlasti u istrage ili ukidanje antikorupcijskih tijela u državi kandidatkinji.

Treći kriterij kao jedini koji se nalazi, izvan pravnog, političkog odnosno gospodarskog okvira države kandidata, isključivo je vezan uz spremnost i sposobnost države kandidata na suradnju s WGB-om.

5.1.1. Postupak pristupanja Republike Hrvatske Konvenciji OECD-a

Postupak pristupanja Republike Hrvatske OECD-u započeo je 2017. godine, a pozivnicu za otvaranje pregovora Republika Hrvatska zaprimila je 2022. godine. Iste te godine

²²³ Borba protiv transnacionalnog podmićivanja u Hrvatskoj, Procjena pravnog i političkog okvira, OECD, str. 15-16., dostupno na: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/hr/publications/reports/2022/05/fighting-transnational-bribery-in-croatia_bba4e52a/5b7025b7-hr.pdf (10.10.2025.).

²²⁴ Iako nepriznavanje mita stranim dužnosnicima kao poreznog odbitka, nije usko vezano uz temu ovoga rada, smatram važnim napomenuti kako je izričita zabrana takvog odbitka, konvencijski standard, koji je u konačnici, a neovisno o tome što je Republika Hrvatska zabranjivala pravno obvezujućom odredbom porezni odbitak mita, zbog činjenice, da da se nije radilo o izričitoj zabrani, već o zabrani koja je bila vidljiva tumačenjem više odredbi Zakona o porezu na dobit, u konačnici i izmijenila taj Zakon 2023. godine („Narodne novine“, br. 114/23).

u lipnju, Vijeće OECD-a na ministarskom je sastanku donijelo Plan pristupanja Republike Hrvatske OECD-u, „*kojim se utvrđuju načini, uvjeti i tijek pristupanja Hrvatske kako bi se na kraju postupka sadržanog u Planu, Vijeću OECD-a omogućilo da odluči hoće li pozvati Hrvatsku da pristupi Konvenciji OECD-a i time postane članica Organizacije.*“.²²⁵ Sam pregovarački proces pristupanja uključuje rigoroznu i dubinsku ocjenu od strane više od dvadeset odbora o spremnosti i sposobnosti države kandidata za usvajanjem svih pravnih instrumenata OECD-a u okviru nadležnosti odbora, kao i ocjenu politika i praksi države kandidata u usporedbi s najboljim politikama i praksama OECD-a.

Svoj interes za pristupanje Konvenciji OECD-a i Radnoj skupini OECD-a protiv podmićivanja u međunarodnim poslovnim transakcijama (dalje u tekstu: WGB) u čijoj je nadležnosti nadzor i praćenje provedbe pravnih instrumenata OECD-a za suzbijanje korupcije, Republika Hrvatska iskazala je 2017. godine, a sam pregovarački proces službeno je započeo 2022. godine.²²⁶

Postupak za članstvo u WGB-u započelo je preliminarnom procjenom WGB-a u prosincu 2022. godine, koju je tri mjeseca nakon, primjenom kriterija za ocjenjivanje pristupnog zahtjeva slijedila i tzv. potpuna procjena. Iako su u pregovaračkom procesu potpune procijene, pristupni kriteriji vezani za obostranu korist Republike Hrvatske i WGB-a za pristup Konvenciji OECD-a, kao i kriterij sposobnosti Republike Hrvatske da može sudjelovati u radu WGB-a, bili ocjenjeni pozitivno, pravni okvir za borbu protiv stranog podmićivanja, iako u mnogim aspektima sukladan konvencijskim standardima, zahtijevao je daljnje normativno unaprjeđenje.²²⁷ Ono je rezultiralo donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit ²²⁸ i posljedično primanjem Republike Hrvatske u članstvo WGB-a u listopadu 2023. godine te davanjem suglasnosti za pristupanje Konvenciji OECD-a,²²⁹ za koju je u prosincu 2023. godine uslijedio postupak ratifikacije.

²²⁵ Roadmap for the OECD Accession Process of Croatia od 10.lipnja 2022., str.2.t.2., dostupna na: [https://one.oecd.org/document/C/MIN\(2022\)23/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/C/MIN(2022)23/FINAL/en/pdf) (7.10.2025.).

²²⁷ Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, Klasa: 022-02/23-01/100, Urbroj: 65-23-2, Zagreb, 19. listopada 2025., dostupan na: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2023-10-19/134501/PZ_568.pdf (10.10.2025.).

²²⁸ „Narodne novine“, broj: 114/23.

²²⁹ Informacije dostupne na: <https://mpudt.gov.hr/news-25399/croatia-joins-oecd-working-group-on-bribery-in-international-business-transactions/27561> (23.08.2025.).

5.1.2. Bitna obilježja kaznenog djela podmićivanja stranih javnih službenika

Kako je uvodno rečeno, Konvencija OECD-a, obvezuje države stranke na uspostavu kaznene odgovornosti za kazneno djelo aktivnog podmićivanja stranih javnih službenika (članak 1. Konvencije OECD-a).²³⁰

S obzirom na krug mogućih počinitelja, kazneno djelo propisano je kao opće kazneno djelo- *delicta communia*, njegov počinitelj može biti bilo tko-fizička osoba, pravna osoba ili odgovorna osoba u pravnoj osobi. Međutim, zanimljivost je kako usprkos opisano širokom postavljenom objektivnom elementu djela, evaluacijska Izvješća pojedinih država stranaka Konvencije OECD-a, ukazuju na činjenicu isključenosti primjene konvencijskog prava, kada su u pitanju monarsi, koji u tim državama strankama uživaju kazneno procesni imunitet (primjerice monarh u Novom Zelandu koji ne može biti procesuirani prema *common law*,²³¹ ili monarh Velikog vojvode Luxembourga na kojeg se ne može primijeniti kazneno zakonodavstvo).²³²

5.1.2.1. Subjektivni element kaznenog djela

Subjektivni element ovog kaznenog djela je namjera (*mens rea*), barem kada je riječ o državama strankama Konvencije OECD-a koje pripadaju kontinentalnom pravnom sustavu. Konvencija OECD-a od država stranaka zahtjeva da koncept namjere bude dovoljno širok da može omogućiti sankcioniranje jednog od tipičnih primjera davanja mita u međunarodnim poslovnim transakcijama putem posrednika. „*Takva transakcija bi mogla obuhvatiti poduzetnika koji konzultantu plaća visoku sumu novca. Konzultant je zamoljen napraviti što god je potrebno da poduzetnik pobjedi na javnom natječaju u visoko korumpiranoj državi. Konzultant u zamjenu ne ispostavlja nikakav opipljiv posao. Poduzetnik također, ne postavlja*

²³⁰ „Svaka stranka poduzima one mjere koje su potrebne kako bi se utvrdilo da prema njezinom pravu kazneno djelo čini svaka osoba koja namjerno ponudi, obeća ili da bilo kakvu nepripadajuću novčanu ili drugu korist, izravno ili putem posrednika, stranom javnom službeniku, za tog službenika ili za treću stranu, kako bi službenik djelovao ili se suzdržao od djelovanja tijekom obavljanja službenih dužnosti radi pribavljanja ili zadržavanja poslovne ili druge nedopuštene koristi u međunarodnom poslovanju.“

²³¹ Novi Zeland, Izvješće o reviziji implementacije Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, 2002. str. 4., dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/review-of-implementation-of-the-convention-and-1997-recommendation-phase-1-report-new-zealand_ffeebc0-en.html (10.10.2025.).

²³² Luxembourg Izvješće o reviziji implementacije Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, str. 3., dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/review-of-implementation-of-the-convention-and-1997-recommendation-phase-1-report-luxembourg_8391c049-en.html (10.10.2025.).

pitanya na koji će način konzultant potrošiti visoki iznos novca koji je primio. Stoga je poduzetnik svojevrijedno slijep da li će konzultant koristiti novac da podmiti službenika u stranoj državi, kako bi poduzetnik dobio posao (ugovor).“²³³

Za utvrđenje krivnje počinitelja u opisanom bi slučaju, intelektualna sastavnica namjere označavala svijesti poduzetnika o tome da konzultant u visoko korumpiranoj državi može ostvariti obilježja kaznenog djela davanja mita novcem dobivenim od poduzetnika, dok bi voljna sastavnica značila pristanak poduzetnika na protupravnu i skrivljenu radnju konzultanta (posrednika u davanju mita). Međutim, o kakvoj se vrsti pristanka radi i na koji način se pristanak može utvrditi? Da li taj pristanak mora biti izričit (primjerice da se za utvrđenje pristanka traži da poduzetnik izričito kaže konzultantu da mito ponudi, obeća ili da stranom javnom službeniku kako bi poduzetnik dobio posao u visoko korumpiranoj državi) ili je s druge strane dostatno da se radi o prešutnom pristanku (poduzetnik, iako svjestan činjenice da konzultant može ostvariti obilježja kaznenog djela aktivnog podmićivanja, prešutno pristaje na počinjenje kaznenog djela, ne poduzimajući radnje koje bi spriječile njegovo počinjenje). Za počinjenje djela aktivnog podmićivanja stranog javnog službenika, dostatan mora biti prešutan pristanak poduzetnika.

U odnosu na posrednika (primjerice: agenta) čije usluge pravne osobe nerijetko koriste zbog njegova poznavanja pravnog sustava, običaja ili jezika stranog tržišta na koje kroz dobivanje pravnog posla žele ući ili na kojem se žele zadržati, mogu postojati koruptivni rizici odnosno indikatori na korupciju koji su se razvili u međunarodnom poslovanju. Takvi indikatori mogu imati različiti oblik: konzultant zahtjeva isplatu provizije prije zaključenja ugovora, konzultant ima privatne veze sa stranim javnim službenikom, iznos provizije konzultanta nije proporcionalan vrijednosti pravnog posla koji se zaključuje, konzultant sam nudi konzultantske usluge pravnoj osobi neposredno prije zaključenja pravnog posla ili nakon neuspjelo vođenih pregovora pravne osobe, konzultant ističe da jedino on može osigurati sklapanje pravnog posla jer poznaje „prave ljude“ ili konzultant traži isplatu provizije preko treće strane ili države koja je različita od one u kojoj pruža konzultantske usluge.

²³³ Fighting Transnational Bribery in Croatia, Assessment of Legal and Policy Frameworks, točka 4.3.2., stranica 25., informacije dostupne na: https://www.google.com/search?q=Fighting+Transnational+Bribery+in+Croatia%2C+Assessment+of+Legal+and+Policy+Framework&rlz=1C1GCEA_enHR1168HR1168&oq=Fighting+Transnational+Bribery+in+Croatia%2C+Assessment+of+Legal+and+Policy+Framework&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOdIBCTMwNzVqMGoxNagCCLACafEFL4NRTCIoaE&sourceid=chrome&ie=UTF-8, (7.10.2025.).

Svjesno zatvaranje očiju, u odnosu na egzemplarno navedene koruptivne rizike, odnosno ne poduzimanje radnji usmjerenih na otklanjanja takvih rizika, primjerice „u vidu unošenja klauzule o raskidu ugovor o pružanju usluga konzultanta u slučaju postojanja koruptivnih indikatora“, može biti kvalificirano kao pristanak na počinjenje kaznenog djela davanja mita stranom javnom službeniku.

5.1.2.2. Radnje počinjenja

Radnje počinjenja kaznenog djela podmićivanja stranog javnog službenika propisane su alternativno kao radnje nuđenja, obećavanja ili davanja bilo kakve ne pripadajuće novčane ili druge koristi stranom javnom službeniku. Djelo propisano kao formalni delikt, će biti dovršeno poduzimanjem bilo koje od alternativno propisanih radnji počinjenja i neovisno o tome da li je strani javni službenik primio mito, odnosno da li je poduzeo radnju zbog koje je mito dano, ponuđeno ili zahtijevano.

„Radnja nuđenja označava spremnost davatelja mita da na vlastitu inicijativu da (mito) stranom javnom službeniku. Obećanje(mita) se daje bilo na inicijativu davatelja mita – tada je isto kao i nuđenje- ili je potaknuto od strane stranog javnog službenika. Nuđenje ili obećavanje može biti prešutno, ne mora biti izričito. Niti nuđenje, niti davanje ne zahtjeva odgovor. Djelo je dovršeno čim je teoretski moguće da je službenik percipirao da je ponuđen ili mu je obećano nešto u zamjenu za poduzimanje određene službene radnje. Pod davanjem se misli na transfer (prijenos) ne pripadajuće koristi pod kontrolu druge osobe“²³⁴, odnosno „omogućen pristup mitu.“²³⁵

Kada je riječ o modalitetu davanja, uspostava kontrole odnosno omogućen pristup mitu, značit će i da je djelo dovršeno, a način uspostave takve kontrole odnosno pristupa, ovisit će o vrsti mita. Međutim, postavlja se pitanje da li bi djelo bilo dovršeno i ako je mito dano u novčanom iznosu koji se prenosi putem bankarskog sustava, a novčani iznos ne stigne do samog primatelja mita ili treće osobe u čiju korist se mito daje. Primjerice, što u slučaju kada bi počinitelj (davatelj mita) položio novac na bankovni račun u korist primatelja mita ili treće osobe u čiju se korist mito daje, a mito kao sredstvo počinjenja ovog kaznenog djela, ne dođe pod kontrolu stranog javnog službenika ili treće osobe, jer banka položeni iznos novca blokira kao sumnjivu transakciju-da li bi u tom slučaju mogli govoriti o kaznenom djelu davanja mita

²³⁴ Pieth, Low, Cullen, (2007.)The OECD Convention on Bribery, A Commentary, 5.1.2., str. 109.-110.

²³⁵ Pieth, Low, Cullen, (2007.). The OECD Convention on Bribery, A Commentary, 5.3., str. 113.

počinjenog modalitetom davanja? Naime, u opisanoj situaciji, mito nije došlo pod kontrolu primatelja mita ili treće osobe u čiju se korist mito daje, niti je primatelju ili trećoj osobi omogućen pristup mitu. Međutim, već samim polaganjem novca na bankovni račun od strane davatelja mita, postojala je na njegovoj strani namjera na davanje mita, slijedom čega bi djelo bilo dovršeno samim polaganjem novčanog iznosa na bankovni račun, neovisno o tome što mito nije došlo pod kontrolu primatelja mita ili treće osobe u čiju se korist mito daje. Isto tako, životno je nelogično da bi počinitelj kaznenog djela aktivnog podmićivanja, mogao položiti novac na bankovni račun primatelja, a da tome nije prethodio *ex ante* dogovor na počinjenje kaznenog djela davanja mita i primanja mita, predmetom kojeg je mjesto uplate mita, vrijeme njegove uplate, visina uplaćenog iznosa, broj bankovnog računa primatelja, točan naziv banke koja se koristi kao sredstvo prijenosa novca. Već takav dogovor bio bi kažnjiv jer bi obuhvatio modalitete nuđenje ili obećavanja mita, koji bi bili kvalificirani kao dovršeno kazneno djelo aktivnog podmićivanja.

5.1.2.3. Mito kao nepripadna novčana ili druga korist stranom javnom službeniku

Sredstvo počinjenja ovog kaznenog djela je svaka *nepripadna novčana ili drugu korist stranom javnom službeniku*.²³⁶ Već je prvi pogled na konvencijsku normu dovoljan kako bi se uočilo da pravna priroda mita ne ograničava primjenu konvencijskog prava samo na imovinsku korist (koja se može izraziti ili ima novčani ekvivalent), već obuhvaća i svaku neimovinsku korist (koja se ne može izraziti u novčanom ekvivalentu).²³⁷ Neovisno o vrsti, da bi se radilo o mitu, imovinska ili neimovinska koristi mora imati karakter nepripadne koristi jer je upravo bit mita u njegovoj nepripadnosti. Kao što sam pridjev „nepripadna“ opisuje, radi se o koristi koja ne pripada stranom javnom službeniku, odnosno koristi na koju strani javni službenik nema pravo, odnosno na koju nije ovlašten. „Nije kazneno djelo, ukoliko je korist dozvoljena pisanim zakonom ili podzakonskim aktom države stranog javnog službenika ili presedantskim pravom.“²³⁸ *Mutatis mutandis* takvo tumačenje vrijedi i za međunarodno poslovanje, nepripadna se korist ima smatrati kao korist koja se „*odnosi na nešto na što pravna osoba nije jasno ovlaštena, primjerice izdana radna dozvola za tvornicu, koja ne udovoljava zakonskim*

²³⁶ Čl. 1. Konvencije OECD, dostupna na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²³⁷ Kao primjeri nepripadne imovinske koristi u evaluacijskim izvješćima država stranaka navode se ekskluzivni ulazak u klubove, ostvarivanje prava upisa u školu djeteta stranog javnog službenika ili davanje povlaštenih informacija.

²³⁸ Komentar, točka 8., dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.)

uvjetima.“²³⁹ Zanimljivo je primijetiti kako, konvencijsko pravo na ovom mjestu odstupa od autonomne definicije mita, jer pripadnost odnosno nepripadnost koristi (imovinske ili neimovinske) vezuje uz nacionalno pravo, odnosno pravo strane države u kojoj se mito nudi, obećaje ili daje. Međutim, ne i apsolutno. Ograničenje konvencijsko pravo postavlja kada traži akt zakonske ili podzakonske snage koji reguliraju ono što je dozvoljeno (pripadno), posljedično isključujući protupravnost, vezivanjem za lokalne običaje odnosno tradicionalne navike svojstvene pojedinim područjima.²⁴⁰ U tom smislu i Komentar propisuje: „*također je djelo, neovisno, između ostalog, o vrijednost koristi, percepciji lokalnih običaja, toleranciji na takvo plaćanje od strane lokalnih vlasti, ili navodnoj nužnosti plaćanja u cilju dobivanja ili zadržavanja posla ili druge nepripadne koristi.*“²⁴¹

5.1.2.4. Davanje mita izravno ili putem posrednika

Konvencijska norma u pogledu načina počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja stranog javnog službenika, izrijeком propisuje kako se nepripadna korist može ponuditi, obećati ili dati stranom javnom službeniku izravno ili putem posrednika.²⁴² Izravan način počinjenja kaznenog djela značio bi i izravno poduzimanje radnje kojom se ostvaruju njegova bitna obilježja. Međutim, kao što to sama norma propisuje, djelo mora biti kažnjivo i u situacijama kada je počinjeno putem posrednika. U tom smislu Komentar upućuje kako: „*postupanje opisano u stavku 1., je djelo, neovisno da li je ponuda ili obećanje dano ili je imovinska ili druga korist u ime te osobe ili neke druge fizičke ili pravne osobe.*“²⁴³

*Davanje mita putem posrednika ujedno je i najčešći oblik davanja mita u međunarodnim poslovnim transakcijama.*²⁴⁴ Primjeri, pojava oblika ovog kaznenog djela

²³⁹ Komentar, točka 4., dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁴⁰ Komentar broj 7., dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁴¹ Komentar broj 8., dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁴² Čl. 1. Konvencije OECD, dostupna na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁴³ Točka 6.str. 12., Komentara, dostupan na <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁴⁴ OECD (2020), Foreign bribery and the role of intermediaries, managers and gender- U 2014. Izvješće o podmićivanju u inozemstvu otkrilo je da je u 75% slučajeva zaključenih od stupanja na snagu OECD-ove konvencije protiv podmićivanja podmićivanje izvršeno preko posrednika, str. 6., dostupno na: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/fighting-foreign-bribery/Foreign-bribery-and-the-role-of-intermediaries-managers-and-gender.pdf> (7.10.2025.).

počinjenje putem posrednika, sadržani su u Izvješću Radne skupine „Tipologije o ulozi posrednika u međunarodnim poslovnim transakcijama.“²⁴⁵

Sama konvencijska norma ne nudi definiciju posrednika u međunarodnim poslovnim transakcijama, stoga u nedostatku definicije Tipologija o ulozi posrednika kazuje da bi se posrednik trebao razumjeti: „*kao kanal za robu i usluge koje dobavljač nudi potrošaču.*“²⁴⁶ Posrednik može imati svojstvo fizičke osobe, primjerice, može biti konzultant koji djeluje na stranom tržištu, ali može imati i svojstvo pravne osobe (primjerice: konzultantska tvrtka, odvjetničko društvo), a može imati i svojstvo podružnice ili društva kćeri pravne osobe koja ima registrirano sjedište u stranoj državi.

U međunarodnim poslovnim transakcijama, posrednik može imati važnu ulogu pri dobivanju ili zadržavanju pravnoga posla na stranom tržištu. Povjeravanje poslova posrednicima je najčešće dobrovoljna poslovna odluka pravne osobe, iako „*u nekim jurisdikcijama angažiranje usluga posrednika može biti obligatorno, budući da one izrijeком zahtijevaju povjeravanje poslova posrednicima, pri bilo kojoj poslovnoj transakciji koja se odvija na njihovom tržištu.*“²⁴⁷ Razlozi korištenja usluga posrednika, dolaze do izražaja u situacijama kada pravne osobe istražuju mogućnosti ulaska na strana tržišta. U pravilu se radi o situacijama kada pravna osoba nije upoznata s pravilima poslovanja koja vrijede na tim tržištima (kulturnim, pravnim, financijskim). U prevladavanju navedenih nepoznanica, posrednici pravnim osobama mogu osigurati široki spektar zakonito pruženih usluga poput: „*davanja pravnih savjeta, istraživanja tržišta ili identificiranja potencijalnih poslovnih projekata.*“²⁴⁸

Osim zakonitog pružanja usluga, pojavni oblici davanja mita u međunarodnim poslovnim transakcijama, ukazuju kako posrednici mogu biti i počinitelji/supočinitelji kaznenog djela aktivnog podmićivanja stranih javnih službenika. Posrednici su najčešće mito davali u postupcima javnih nabava.²⁴⁹

²⁴⁵ Working Group on Bribery in International Business Transactions, Typologies on the Role of Intermediaries in International Business Transactions, 2009. informacije dostupne na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (7.10.2025.) U daljnjem tekstu: Tipologije o ulozi posrednika.

²⁴⁶ Točka 7. str. 5. Tipologije o ulozi posrednika.

²⁴⁷ Točka 10. str. 5. Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

²⁴⁸ Točka 9. str. 5. Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

²⁴⁹ OECD (2007), Bribery in Public Procurement: Methods, Actors and Counter-Measures, informacije dostupne na: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/fighting-foreign-bribery/44956834.pdf> (7.10.2025.)

Tipologije o ulozi posrednika govore o tri pojavna oblika počinjenja stranog podmićivanja posredstvom posrednika koji ima svojstvo fizičke osobe (primjerice: konzultant):

1. posrednici imaju svojstvo člana obitelji ili prijatelja stranog javnog službenika.,
2. posrednici koji ne pružaju stvarne usluge.,
3. posrednici koji izvršavaju varijantu zakonitih i nezakonitih roba i usluga.

*U prvoj pojavnom obliku pravnoj osobi je „poznat identitet stranog javnog službenika koji prima mito. Pravna osoba i službenik (strani javni službenik) se dogovore o iznosu mita i usluzi (radnji) koju će službenik omogućiti, primjerice: koristiti njegov/njezin položaj ili utjecaj kako bi osigurali da pravna osoba dobije pravni posao. Strane se dogovore da će pravna osoba prenijeti mito na bankovni račun treće strane –posrednika, koji nema drugu ulogu u transakciji do prijenosa mita. Stoga nema izravnog traga od pravne osobe do podmićenog službenika. Da bi opravdao uplate od principala do posrednika, krivotvoreni računi se često koriste za plaćanje navodnih roba i usluga.“*²⁵⁰

Tipologije o ulozi posrednika, u pogledu ovog oblika davanja mita, navodi predmet Simens. U tom predmetu, mito je dano putem posrednika (supruga bivšeg stranog javnog službenika) stranom javnom službeniku u Nigeriji, radi dobivanja posla koji se odnosio na pružanje telekomunikacijskih usluga.²⁵¹ Supruga bivšeg nigerijskog stranog javnog službenika, isključivo je služila kao transfer između davatelja mita i primatelja (stranog javnog službenika) te je u tom smislu imala ulogu posrednika u davanju mita, a ne ulogu druge osobe kojoj bi mito bilo namijenjeno za korist stranog javnog službenika.

*U drugom pojavnom obliku, pravne osobe kao posrednike angažiraju konzultante koji pružaju fiktivne usluge. Naime, mito se daje na način da konzultant (posrednik u davanju mita), koji se nalazi pod izravnim nadzorom stranog javnog službenika izdaje pravnoj osobi krivotvorene račune za usluge koje nisu izvršene, a onda sredstva dobivena na ime fiktivnih usluga koje pravna osoba plaća kao svoje rashode, izravno ili putem daljnjih slojeva posredovanja, prosljeđuje kao mito stranom javnom službeniku.*²⁵² Stoga se ovaj pojavni oblik posredovanja u davanju mita u pravilu čini u stjecaju s nekim od kaznenih djela krivotvorenja.

²⁵⁰ Točka 16., str.6., Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

²⁵¹ Točka 17. str. 6., Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

²⁵² Točka 18. str. 7., Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

Tipologije o ulozi posrednika u pogledu ovog oblika davanja mita, navodi predmet Titan u kojem je pravna osoba dala mito u iznosu većem od 2.000.000,00 dolara na ime konzultantskih usluga za koje istražitelji nisu pronašli dokaze da su uistinu bile pružene.²⁵³

U trećem pojavnom obliku „pravna osoba zadržava konzultanta kao posrednika, koji pruža stvarne usluge, iako neprimjerene (kažnjive) prirode. Primjerice, konzultant može biti zahtjevan da podmiti službenika, kako bi službenik prilagodio javni natječaj u korist pravne osobe.“²⁵⁴

Mito u međunarodnim poslovnim transakcijama putem posrednika može biti dano i putem pravne osobe (primjerice: društva kćeri ili podružnice). Tipologije o ulozi posrednika govore u pravilu o najmanje o tri pojavnih oblika davanja mita putem društva kćeri.

„U prvom pojavnom obliku, društvo kćer, češće nego društvo majka, sklapa ugovor s posrednikom. U predmetu Baker Hughes, društvo majka je angažiralo U.K. konzultanta, preko društva kćeri koje ima sjedište u Kazahstanu, da bi osigurala posao u Kazahstanu.“²⁵⁵

„U drugom pojavnom obliku, društvo kćer može samo biti posrednik u davanju mita. Zaposlenici društva kćeri mogu izravno podmititi stranog javnog službenika, radi pribavljanja koristi društvu kćeri, društvu majki ili multinacionalnom konglomeratu u cjelini.“²⁵⁶

„U trećem pojavnom obliku, društvo kćer može biti korišteno za transfer sredstva za stranog javnog službenika. U Blacbox Domestic predmetu, društvo majka je naložilo konzultantu da svoj račun kojim pruža usluge revizije pošalje offshore društvu kćeri. Društvo kćer je proslijedilo račun društvu majci. Društvo majka je nakon toga platilo račun šaljući sredstva (koja su uključivala plaćanje mita) putem društva kćeri konzultantu.“²⁵⁷

U opisanim slučajevima nesporna je kaznena odgovornost posrednika za kazneno djelo davanja mita, dok će kaznena odgovornost društva majke ovisiti o njenom utjecaju na društvo kćer (pod pretpostavkom da ne postoji dogovor (makar i prešutan), na počinjenja djela kada će

²⁵³ Točka 19. str. 7., Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

²⁵⁴ Točka 25., str.8., Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html

²⁵⁵ Točka 37., str. 10., Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

²⁵⁶ Točka 38., str. 10. Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

²⁵⁷ Točka 39., str.10., Tipologije o ulozi posrednika, dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (10.10.2025.).

oboje nesporno kazneno odgovarati). „Ako je utjecaj društva majke takav da kontrolira ili barem ima obvezu kontrolirati rashode društva kćeri i ako se u izvršavanju takve kontrole rashoda društva kćeri utvrdi da je rashod ili barem dio njega namijenjen davanju mita (nepripadnoj koristi) stranom javnom službeniku“²⁵⁸ i društvo majka i društvo kćer će kazneno odgovarati.²⁵⁹

5.1.2.5. Davanje mita stranom javnom službeniku ili trećoj osobi

Konvencijska norma u pogledu osobe kojoj se mito nudi, obećaje ili daje, nameće pozitivnu obvezu državama strankama da aktivno podmićivanje stranog javnog službenika kvalificiraju kao kazneno djelo, neovisno o tome da li je mito dano stranom javnom službeniku za njega samog (odnosno za njegovu korist) ili je dano stranom javnom službeniku za korist treće strane.

Ta treća strana može imati svojstvo fizičke osobe (primjerice: član obitelji ili bliski prijatelj stranog javnog službenika) ili pravne osobe (primjerice: političke stranke koje je strani javni službenik član ili organizacije civilnog društva u čijem radu strani javni službenik sudjeluje). Međutim, priroda veze između stranog javnog službenika i treće osobe nije od značaja za biće ovog kaznenog djela. Treća osoba nije posrednik u davanju mita jer nije osoba koja posreduje između davatelja i primatelja mita, niti se radi o osobi koja bitno pridonosi u davanju mita, već se radi o osobi kojoj je mito namijenjeno.

5.1.2.6. Specifičan koruptivni cilj

„Bit je Konvencije OECD-a spriječiti da korupcija bude sredstvo za postizanje ekonomskih interesa na globalnom tržištu. Ona ne bi trebala biti dio uobičajenog poslovanja.“²⁶⁰ Upravo iz tih razloga, prohibitivna norma konvencijskog prava želi spriječiti onaj oblik aktivnog podmićivanja čiji je specifičan cilj usko vezan uz međunarodno poslovanje (dobivanje pravnog posla ili njegovo zadržavanje, kao i stjecanje druge nepripadne korist.). Posao dobiven ili zadržan kršenjem prohibitivne konvencijske norme, uvijek će predstavljati nepripadnu korist davatelja mita.

²⁵⁸ Pieth.,M., u Low.,Lucinda A., Cullen., P.J., The OECD Convention on Bribery, A Commentary (2007.), str.130.

²⁶⁰ Pieth.,M., u Low.,Lucinda A., Cullen., P.J.,(2007.), The OECD Convention on Bribery, A Commentary, str. 150.

Za djelo nije od utjecaja ide li počinitelj za ostvarivanjem specifičnog koruptivnog cilja kršenjem dužnosti stranog javnog službenika ili njenim zakonitim obavljanjem. Stoga podmićivanje u međunarodnim poslovnim transakcijama, ima obuhvatiti i pravi i nepravi oblik aktivnog podmićivanja. Na ovakav zaključak navodi i Komentar kada kaže: „*radi se o kaznenom djelu iz članka 1., kada se podmićuje radi dobivanja ili zadržavanja posla ili druge nepripadne koristi, neovisno o tome da li je pravna osoba najbolji ponuditelj ili ne ili je pravna osoba zakonito mogla dobiti pravni posao.*“.²⁶¹

Međutim, zaštita međunarodnog poslovanja u kojem bi se osigurali jednaki uvjeti i integritet međunarodnih tržišta kaznenopravnim sredstvima, ne bi se mogla u potpunosti ostvariti, kada bi specifičan koruptivni cilj bio ograničen isključivo na dobivanje ili zadržavanje pravnog posla, stoga je taj cilj bilo potrebno proširiti i integriranjem protupravnog postupanja usmjerenog na stjecanje druge nepripadne, koristi egzemplarno „*one na koju pravna osoba nije ovlaštena, poput dobivanja dozvola za rad, kada ne udovoljava zakonskim uvjetima za izdavanje.*“.²⁶² Argumentum a contrario, „*zakonita korist mora biti ukorijenjena u zakonitim službenim dužnostima, znači ostvarena u skladu sa službenim dužnostima.*“.²⁶³

Djelo će biti dovršeno, neovisno o tome da li je počinitelj ostvario koruptivni cilj, odnosno bez obzira na to da li je pravni posao sklopljen ili zadržan ili bez obzira na to da li je počinitelj davanjem mita ostvario neku drugu nepripadnu korist. Dostatno je njegovo postupanje s koruptivnim ciljem. Na državama je strankama Konvencije OECD-a, da odluče da li će prilikom integracije konvencijskog prava u nacionalno, aktivno podmićivanje ograničiti specifičnim koruptivnim ciljem ili će zadržati širi pristup i sankcionirati aktivno podmićivanje bez obzira na taj cilj.

U ovom djelu rada autorica smatra bitnim naglasiti i kako prema Konvenciji OECD-a davanje mita sa specifičnim koruptivnim ciljem, mora biti kažnjivo ne samo onda kada počinitelj mito nudi, obećaje ili daje stranom javnom službeniku da bi kršenjem njegove dužnosti ili njenim zakonitim obavljanjem ostvario specifičan koruptivni cilj (dobivanje ili zadržavanje posla u međunarodnoj poslovnoj transakciji), nego i onda kada se kazneno djelo čini da bi strani javni službenik koristio svoj položaj na način da djeluje izvan granica svojih

²⁶¹ Točka 4., str. 12. Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁶² Točka 5., str. 12. Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁶³ Pieth, M., u Low, Lucinda A., Cullen, P.J., (2007.), The OECD Convention on Bribery, A Commentary, str. 150.

ovlasti i na taj način omogućiti da davatelj mita ostvari svoj koruptivni cilj.²⁶⁴ U tom smislu i Komentar pojašnjava kako kazneno djelo aktivnog podmićivanja prema konvencijskom pravu, u sebi uključuje i *primjer podmićivanja, koji je dovršen pod definicijom u stavku 4. c, kada je izvršni direktor tvrtke dao mito vladinom dužnosniku, s ciljem da on iskoristi svoj položaj-djelujući izvan granica svojih ovlasti, da drugi službenik (omogućiti) dobivanje posla za kompaniju.*“.²⁶⁵

5.1.2.7. Supočiniteljstvo i pokušaj u stranom podmićivanju

Konvencija OECD nameće obvezu državama strankama da sankcioniraju supočiniteljstvo, koje uključuje poticanje, pomaganje, ili odobrenje djela podmićivanja stranog javnog službenika.²⁶⁶

Radnje koje čine poticanje ili pomaganje prepuštene nacionalnom pravu i u tom smislu ne predstavljaju autonomni konvencijski standard. „*One se shvaćaju u smislu njihovog uobičajenog sadržaja u nacionalnim pravnim sustavima.*“.²⁶⁷ Iako konvencijsko pravo ne propisuje oblike poticanja ili pomaganja u počinjenju kaznenog djela aktivnog podmićivanja, ono poticanju i pomaganju ne odriče limitiranu akcesornost sudioništva, odnosno njihovu ovisnost o glavnom djelu. Iznimka je posredovanje u davanju mita, kojeg Konvencija OECD ne tretirao kao sudioništvo, već kao samostalno kazneno djelo aktivnog podmićivanja.²⁶⁸ Za uspostavu kaznene odgovornosti pomagača, „*krivnja podmićivača neće biti od značenja, jer pomagač odgovara u skladu sa svojom namjerom i kad počinitelj nije kriv, tako da će odgovarati kad zna o čemu je riječ i u tome pomaže, odnosno sudjeluje na način da njegov kauzalni doprinos postoji, ali nije bitan.*“.²⁶⁹

²⁶⁴ Čl. 1. st. 1. u vezi s stavkom 4 (c) Konvencije OECD-a, dostupna na:

<https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.101.2025.)

²⁶⁵ Točka 19. str. 13. Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁶⁶ Čl. 1. st. 2. Konvencije OECD, dostupna na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁶⁷ Točka 11., str. 12. Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁶⁸ Čl. 1. st. 1. Konvencije OECD, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.101.2025.).

²⁶⁹ Dragičević-Prtenjača., M., Poredbenopravna analiza pasivnog podmićivanja u kaznenim zakonodavstvima Hrvatske, Finske i Slovačke, str. 248.-249.

Govoreći o pomaganju, može se postaviti pitanje, bi li se financijska institucija koja se koristi kao sredstvo za transfer mita (novca), mogla procesuirati za pomaganje u počinjenju djela. S obzirom na to da pomaganje ne predstavlja autonomni konvencijski standard, odgovor na to pitanje treba potražiti u nacionalnom pravu. Tako bi se za uspostavu kaznene odgovornosti u opisanom slučaju morala postojati dvostruka namjera na počinjenje djela jer nehaljno pomaganje nije kažnjivo.²⁷⁰ Stoga bi objektivno podupiranje kaznenog djela od strane financijske institucije moglo biti tretirano kao oblik fizičkog pomaganja, kada bi financijska institucija u glavnim crtama obuhvatila sva obilježja kaznenog djela i barem na njega pristala.²⁷¹ Ako toga nema, nema niti pomaganja.

I kažnjivost za poticanje potrebno je promotriti kroz prizmu njegova pozitivno pravnog uređenja u nacionalnom pravu. Ako osoba „potiče“ počinitelja na davanje mita, bitno je reći kako se neće raditi o poticanja kada osoba koja potiče sama ponudi mito, jer je već sama ponuda mita stranom javnom službeniku bitno obilježje kaznenog djela davanja mita. U tom slučaju, takva će osoba odgovarati za kazneno djelo davanja mita.

Supočiniteljstvo kod kojeg svaki supočinitelj ima funkcionalnu vlast nad djelom, jer ovisno o funkciji koju ima, ujedno i vlada djelom kao cjelinom, u tipologiji davanja mita u međunarodnim poslovnim transakcijama, najčešće se pojavljuje u slučajevima posredovanja u davanju mita koje pretpostavljaju prešutni dogovor na počinjenje kaznenog djela. Jedan od primjera prešutnog dogovora, tipičan u međunarodnim poslovnim transakcijama, mogao bi biti, kada društvo kćer koje je po pitanju financijskog poslovanja ovisno o društvu majci, društvu majci radi prethodnog odobrenja, a bez izričitog dogovora, ispostavlja račun na ime fiktivnih usluga, koje onda društvo majka bez potrebnih daljnjih provjeravanja odobrava društvu kćeri, a potom tako odobreni iznos društvo kćer daje stranom javnom službeniku, radi zadržavanja postojećeg pravnog posla na stranom tržištu ili dobivanja novoga.

²⁷⁰ Čl. 38. KZ/11.

²⁷¹ „Počinitelj mora biti svjestan da glavnog počinitelja podupire u njegovoj radnji i mora to htjeti ili barem na to pristati i mora svojom svijesću i htijenjem ili pristajanjem u glavnim crtama obuhvatiti sva obilježja kaznenog djela glavnog počinitelja.“ Novoselec., P. Opći dio kaznenog prava, Treće izmijenjeno izdanje, str. 361.

5.1.2.8. Definicija stranog javnog službenika

Autonomna definicija stranog javnog službenika nameće se kao konvencijski standard.²⁷² Definicija je oslobođena utjecaja stranoga prava, svojstvo kojeg osoba ima prema zakonu strane države nije od utjecaja prilikom utvrđivanja svojstva stranog javnog službenika. Ono što je od utjecaja, je da li osoba u odnosu na koju se utvrđuje traženo svojstvo prolazi tzv. funkcionalni test. Prema njemu, dužnost ili služba ili povjereni poslovi koje osoba obnaša u stranoj državi ili u ili za međunarodnu javnu organizaciju, ukazuju se relevantnima za utvrđenje svojstva stranog javnog službenika, ako korespondiraju s jednim od klasifikacijskih kriterija koji determiniraju njegovo svojstvo (primjerice: biti će dostatno utvrditi je li osoba u odnosu na koju se utvrđuje svojstvo stranog javnog službenika ministar ili sudac u stranoj državi, a ne je li ima svojstvo dužnosnika ili službenika prema pravu države u kojoj dužnost obnaša). Važnost autonomno postavljene definicija stranog javnog službenika u Konvenciji OECD-a, neovisne o stranom (nacionalnom) pravu, ogleda se u tome što omogućava, za razliku od instrumenata europskog kaznenog prava, njegovu unisonu primjenu, koja doseg kažnjavanja čini neovisnim o tom istom pravu.

Na primjenu konvencijskog prava nije od utjecaja niti da li se radi o stranom javnom službeniku strane države stranke Konvencije OECD-a. Bit će dostatno da se radi o stranom javnom službeniku, neovisno o tome da li je strana država ujedno i stranka Konvencije OECD-a.²⁷³

Institucionalni kriterij, kako je i do sada bilo objašnjeno u ovom radu, vezan je uz tri grane vlasti: izvršnu, zakonodavnu i sudsku. Definicija stranog javnog službenika u dijelu institucionalnog kriterija, navedeno svojstvo daje „*bilo kojoj osobi koja obnaša zakonodavnu, izvršnu, administrativnu ili sudsku vlast u stranoj državi, bilo da je imenovana ili izabrana.*“²⁷⁴ To znači da prema ovom kriteriju, svojstvo stranog javnog službenika proizlazi iz dužnosti koju osoba obavlja ili ovlasti koju izvršava u okviru zakonodavne, izvršne ili sudske vlasti. Pri tom je bez utjecaja, da li se radi o osobi koja je izabrana ili imenovana za obavljanje neke od ili u taksativno navedenim granama vlasti. Tako se nositeljem izvršne ovlasti, primjerice ima smatrati: predsjednik države ili vlade, ministar ili njegov zamjenik u stranoj

²⁷² Točka 3., str. 11. Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁷³ Pieth, M., u Low, Lucinda A., Cullen, P.J., (2007.) The OECD Convention on Bribery, A Commentary, str. 25.

²⁷⁴ Čl. 1.(4.) (a) Konvencije OECD-a, dostupna na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

državi, nositeljem zakonodavne vlast zastupnik stranih predstavničkih tijela, a nositeljem pravosudne vlasti, dužnosnik koje obnaša pravosudne dužnosti (primjerice: sudac ili tužitelj).

Međutim, doseg samog klasifikacijskog kriterija nije ograničen samo nositeljem vlasti, već u sebi integrira i službenike koji unutar tih istih grana vlasti obavljaju povjerenu im službu. Primjerice, prema ovom kriteriju svojstvo stranog javnog službenika imali bi, osim nositelja pojedinih grana vlasti, i financijski istražitelji, zapisničari u pravosudnim tijelima, policijski ili carinski službenici. Ipak neće svaki službenik neke od grana vlasti ujedno imati i svojstvo stranog javnog službenika. Njegovo će svojstvo biti ovisno o službi koju obavlja u supstantivnom smislu, odnosno vezi koja mora postojati između posla koje obavlja i područja djelovanja tj. nadležnosti same institucije. Ako te veze nema, nema niti svojstva stranog javnog službenika (primjerice: osoba koja obavlja tzv. rutinske poslove u nekoj od grana vlasti, poput održavanja zgrade u kojoj se ta ista vlast obnaša, ne bi imala svojstvo stranog javnog službenika prema ovom kriteriju).

Funkcionalni kriterij stranog javnog službenika, čini središnji dio njegove definicije. Prema ovom kriteriju svojstvo stranog javnog službenika imat će „svaka osoba koja obavlja javnu službu za stranu zemlju, uključujući i za javno tijelo ili javno poduzeće“. Komentar²⁷⁵ tumači značenje izraza javnih ovlast, propisujući da one „uključuju bilo koju aktivnost koja je delegirana od strane države, kao što je obavljane delegiranih poslova javne nabave.“ To znači da će osoba imati svojstvo stranog javnog službenika po ovom kriteriju, ako obavlja javne ovlasti delegirane od strane države, odnosno one ovlasti iza kojih stoji javni interes tj. sama država. Svrha je odredbe svojstvom stranog javnog službenika, obuhvatiti osobe koje u okviru privatnog sektora obavljaju delegirane javne ovlasti. Pri tom Komentar samo egzemplarno navodi delegirane poslove javne nabave u privatnom sektoru. Međutim, to može biti i bilo koji drugi delegirani posao od javnog interesa (primjerice: gradnja infrastrukturnih objekata za stranu državu).

Nadalje, prema funkcionalnom kriteriju svojstvo stranog javnog službenika imati će i „svaka osoba koja obavlja javne ovlasti za javno tijelo.“²⁷⁶ Komentar²⁷⁷ pojašnjava definiciju javnog tijela propisujući da je to: „tijelo osnovano na temelju javnog prava u cilju obavljanja poslova od javnog interesa“. Tako bi primjerice prema ovom kriteriju svojstvo stranog javnog

²⁷⁵ Točka 12., str. 12., Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10. 10. 2015.).

²⁷⁶ Čl. 4. st. 1. (a) Konvencije OECD, dostupna na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf>

²⁷⁷ Točka 13., str. 12. Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

službenika imao liječnik u državnoj bolnici, dok bi liječnik u privatnoj zdravstvenoj ustanovi, kojoj je država povjerila obavljanje medicinskih postupaka, bio obuhvaćen funkcionalnim kriterijem, u dijelu koji se tiče delegiranih javnih ovlasti.

Uz dva prethodno opisana elementa koja čine kvalifikaciju stranog javnog službenika po funkcionalnom kriteriju, posljednje svojstvo unutar funkcionalnog kriterija odnosi se na „svaku osobu koja obavlja javne ovlasti za javno poduzeće.“²⁷⁸ Značenje izraza javno poduzeće pojašnjava Komentar,²⁷⁹ tumačeći ga kao: *bilo kojeg poslovnog subjekta, neovisno o njegovom obliku, nad kojim vlada ili vlade mogu izravno ili neizravno izvršavati svoje ovlasti. Ovo će biti slučaj kada država ili države imaju većinski udio kapitala u društvu, kontroliraju većinu glasova s obzirom na udjele u društvu ili mogu imenovati većinu članova administrativnog, upravnog ili nadzornog tijela.*“ Stoga, može se reći da svojstvo stranog javnog službenika u poslovnom subjektu ovisi o tome da li strana država u njemu ima prevladavajući utjecaj (većinski udio u kapitalu društva ili u imenovanju većine članova upravljačkih tijela, kontrolu u postupcima donošenja poslovnih odluka). Pri tom za primjenu konvencijsku prava, nije od utjecaja da li strana država ima izravni ili neizravni utjecaj na poslovni subjekt. Da bi osoba imala svojstvo stranog javnog službenika prema ovom kriteriju, traži se da javni poslovni subjekt, kako mu i ime navodi, na tržištu djeluje u javnom, a ne u privatnom interesu. Stoga to neće biti slučaj kada poslovni subjekt djeluje na tržištu bez sustavne potpore ili pomoći države ili se na tržištu jednako natječe s drugim poslovnim subjektima koji posluju na komercijalnoj osnovi. Predmetno proizlazi iz Komentara²⁸⁰ koji kaže: „za službenika javnog poslovnog subjekta će se smatrati da obavlja javnu ovlast, osim ako poslovni subjekt djeluje na redovnoj komercijalnoj osnovi na tržištu, primjerice na osnovi koja je suštinski jednaka onoj na kojoj djeluje privatni poslovni subjekt, bez povlaštenih subvencija ili drugih privilegija.“

Stoga se može zaključiti da svojstvo stranog javnog službenika prema ovom dijelu funkcionalnog kriterija, ovisi o tome ima li strana država prevladavajući utjecaj na poslovni subjekt i o činjenici da li taj poslovni subjekt na tržištu izvršava javne ovlasti.

Da bi službenik ušao u područje primjene Konvencije OECD-a po jednom od opisanih kriterija, mora imati svojstvo javnog službenika strane države. Koncept strane države mora

²⁷⁸ Čl. 1. st. 4. (a) Konvencije OECD, dostupna na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁷⁹ Točka 14., str. 13., Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

²⁸⁰ Točka 15. str. 13., Komentara, dostupan na: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/205/205.en.pdf> (10.10.2025.).

„obuhvatiti sve razine vlasti, od nacionalne do lokalne.“²⁸¹ Međutim, koncept nije ograničen samo na države, on mora obuhvatiti organizirana strana područja, kao što su autonomni teritoriji ili odvojena carinska područja.²⁸² Stoga će prema zahtjevima konvencijskog prava, svojstvo stranog javnog službenika imati i onaj službenik koji djeluje u ime organiziranog stranog područja poput „Krunskih posjeda britanske krune, primjerice: Jersey, Guernseyju ili Isle of Man, ali i odvojenog carinskog područja, poput Samnaum u Švicarskoj Konfederaciji.“²⁸³

Prema kriteriju međunarodnih javnih organizacija, definicija stranog javnog službenika, obuhvaća i „svakog dužnosnika ili službenika međunarodne javne organizacije.“²⁸⁴ Što se smatra međunarodnom javnom organizacijom pojašnjava Komentar²⁸⁵ propisujući da „međunarodna javna organizacija uključuje bilo koju međunarodnu organizaciju, koje su osnovala države ili vlade ili drugu javnu međunarodnu organizaciju, neovisno o obliku organizacije i području njenog djelovanja, uključujući primjerice, regionalne ekonomske organizacije kao što je Europska zajednica.“ Ovakvom definicijom, s jedne strane, konvencijska norma iz područja primjene konvencijskog prava, isključuje međunarodne privatne organizacije (primjerice: FIFA), jer nemaju javne ovlasti, poput primjerice: međunarodnih organizacija civilnog društva, dok s druge strane širi područje primjene konvencijskog prava, ne uvjetujući svojstvo stranog javnog službenika članstvom države u međunarodnoj organizaciji. Da li će osoba imati svojstvo stranog javnog službenika po kriteriju međunarodnih javnih organizacija, procjenjivat će se jednako kao i svojstvo službenika, tj. prema supstantivnom kriteriju-dužnosti koju obavlja ili poslovima koje izvršava u međunarodnoj javnoj organizaciji ili za međunarodnu javnu organizaciju (primjerice: vanjski eksperti u određenom području koji za međunarodnu organizaciju obavljaju povjerene im poslove iz područja njenog djelovanja). Takvi poslovi moraju biti vezani ciljevima djelovanja same organizacije.

²⁸¹ Čl. 1. st. 4. b Konvencije OECD.

²⁸² Točka 18., str. 13. Komentara.

²⁸³ Pieth, M., u Low, Lucinda A., Cullen, P.J., (2007.) The OECD Convention on Bribery, A Commentary str. 72. i 74.

²⁸⁴ Čl. 1. st. 4. a Konvencije OECD, dostupan na:

²⁸⁵ Točka 17., str. 13. Komentara, dostupan na:

6. POZITIVNOPRAVNO UREĐENJE KAZNENOG DJELA DAVANJA MITA IZ ČLANKA 294. KZ/11

6.1. Kratak prikaz izvoza i stranih ulaganja Republike Hrvatske

S obzirom na temu rada, u ovom dijelu će se dati prikaz izvoza i stranih ulaganja Republike Hrvatske jer takvi podaci mogu biti od značaja kod odmjeravanja rizika izloženosti pravnih osoba s registriranim sjedištem u Republici Hrvatskoj rizicima od stranog podmićivanja prilikom poslovanja na stranim tržištima.

Republika Hrvatska je država članica Europske unije od 01. srpnja 2013., a od 01. siječnja 2023. članica je Schengena²⁸⁶ i eurozone. Danas ona ima 3,866 mil. stanovnika. U 2024. godini njezin bruto domaći proizvod iznosio je 92,53 milijarde USD (2024.), dok je BDP po stanovniku iznosio 23.931,45 USD.²⁸⁷

U 2024. godine ukupan izvoz Republike Hrvatske iznosio je oko 24 milijarde eura.²⁸⁸ Pritom su države članice Europske unije, naš najvažniji vanjskotrgovinski parter, a robna razmjena s njima činila je oko 65 posto ukupnog izvoza, odnosno 15,7 milijardi eura.²⁸⁹ Prerađivačka industrija ima najveći utjecaj na porast izvoza i uvoza, a najveće vrijednosti uvoza i izvoza ostvarene su u sektoru strojevi i prijevozna sredstva u iznosu od 6 milijardi eura. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, razvidan je u 2024. godine i porast robne razmjene u treće države.²⁹⁰

²⁸⁶ Ulaskom u Schengen prestaju granične kontrole na unutarnjim kopnenim i pomorskim granicama, a od 26. ožujka 2023. godine na graničnim prijelazima u zračnim lukama za putnike koji dolaze iz država članica schengenskog područja.

²⁸⁷ Informacije dostupne na: https://www.google.com/search?q=broj+stanovnika+u+rh&oq=broj+stanovnika+u+rh&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOTIHCAEQABiABDIICAiQABgW (27.08.2025.)

²⁸⁸ Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://podaci.dzs.hr/media/tg0dnt5t/vt-2025-1-2-robna-razmjena-republike-hrvatske-s-inozemstvom-u-2024.pdf> (27.08.2025.).

²⁸⁹ Dostupno na: <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9> (27.08.2025.). Od država članica najveći vanjskotrgovinski partneri Republike Hrvatske bili su u 2024. godini, Savezna Republika Njemačka i Republika Slovenija, dok je od trećih država najveći vanjskotrgovinski partner u 2024. godini bila Bosna i Hercegovina. Prerađivačka industrija ima najveći utjecaj na porast izvoza i uvoza, a najveće vrijednosti uvoza i izvoza ostvarene su u sektoru strojevi i prijevozna sredstva u iznosu od 6 milijardi eura.

²⁹⁰ Zanimljiv je podatak da je kada je riječ o izvozu izvan EU-a u 2024., najviše je robe izvezeno u Bosnu i Hercegovinu (a udio u ukupnom izvozu bio je oko 11%). Osim toga, „izvoz lijekova i farmaceutskih proizvoda iz Republike Hrvatske također je ostvario porast, za 13%, u 2024. u odnosu na 2023. i iznosi 1,3 milijarde eura. Najistaknutije tržište za izvoz lijekova i farmaceutskih proizvoda izvan EU-a u 2024., i za cijelu EU i za Republiku Hrvatsku, bile su Sjedinjene Američke Države.“ Informacije dostupne na: <https://izvoz.gov.hr/o-hrvatskom-izvozu/9> (10.10.2025.).

U Republici Hrvatskoj, danas imamo 36 pravnih osoba-trgovačkih društava od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku,²⁹¹ koji ostvaruju veliki utjecaj na gospodarstvo, investicije, te čine preko 80% prihoda i aktive u ukupnom broju društava opće države.²⁹² Radi se o društvima koje prema vlasničkom udjelu, tržišnom udjelu u ekonomiji, teritorijalnom značaju, broju zaposlenika, dodanoj vrijednosti koju ostvaruju djelatnošću pridonose ostvarivanju strateških ciljeva, bilo gospodarskih i/ili socijalnih ciljeva.²⁹³ Uz njih, opća država u širem smislu obuhvaća preko 900 pravnih osoba u većinskom vlasništvu, od kojih je većina, njih preko 800 u vlasništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave.²⁹⁴ U njima država radi ispunjavanje ciljeva javnih politika ili zadovoljenje određenih društvenih interesa kada oni nisu u dovoljnoj mjeri zadovoljeni od strane slobodnog tržišta, zadržava vlasničke udjele. Ta društva upravljaju značajnim financijskim sredstvima te zapošljavaju velik broj ljudi, stoga u njihovom djelovanju potencijalno postoje visoki korupcijski rizici.²⁹⁵ Zbog toga je od iznimnog značenja jačanje politika i mehanizama prevencije korupcije u trgovačkim društvima u javnom vlasništvu. To je prepoznala i Strategija sprječavanja korupcije od 2015. do 2020. godine,²⁹⁶ a nastavila Strategija sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine,²⁹⁷ kada je kao jednu od potrebnih reformi navela unaprjeđenje korporativnog upravljanja u trgovačkim društvima u većinskom vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) uprave kao i unaprjeđenje mehanizama za praćenje provedbe i učinaka antikorupcijskih dokumenata za ta društva.

S druge strane, i sam pregovarački proces s OECD zahtijevao je reforme na području korporativnog upravljanja. Tako je 2020. godine, pokrenut projekt naziva: „Unaprjeđenje korporativnog upravljanja u poduzećima u vlasništvu države revidiranjem i usklađivanjem zakonske regulative s OECD-ovim smjernicama za korporativno upravljanje,“ koji se provodio

²⁹¹ Odluka Vlade Republike Hrvatske o kriterijima za utvrđivanje pravnih osoba od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku (Narodne novine broj: 22/2020). Djelatnosti kojima se bavi pravna osoba koja ima posebni značaj za Republiku Hrvatsku mogu se sadržajno označiti kao proizvodnja i distribucija električne energije, poštanske usluge, elektroničke komunikacijske usluge, obrambena industrija, proizvodnja i distribucija nafte i plina, medicinski proizvodi, elektroničke komunikacije, financije, bankarstvo, informatiku, igre na sreću, turizam, cestovni, željeznički, zračni i pomorski promet.

²⁹² Nacrt prijedloga zakona o pravnim osobama u vlasništvu Republike Hrvatske. Dostupno na <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=29413> (28.08.2025.).

²⁹³ Odluka o kriterijima za utvrđivanje pravnih osoba od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, „Narodne novine“, broj: 22/2020.

²⁹⁴ Nacrt prijedloga zakona o pravnim osobama u vlasništvu Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=29413> (28.08.2025.).

²⁹⁵ Ministarstvo pravosuđa i uprave, Antikorupcijski program za trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za razdoblje od 2021. do 2022. godine. Informacije dostupne na: <https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme/borba-protiv-korupcije/strateski-dokumenti-i-prioritetna-podrucja/antikorupcijski-program-za-trgovacka-drustva/21701?lang=uk> (28.08.2025.).

²⁹⁶ „Narodne novine“, broj 26/15.

²⁹⁷ „Narodne novine“ broj: 120/2021.

uz financijsku pomoć Europske komisije i tehničku pomoć OECD-a, rezultirao je izradom Akcijskog plana za implementaciju preporuka OECD-a za unaprjeđenje korporativnog upravljanja u pravnim osobama u vlasništvu Republike Hrvatske, koji pretpostavlja i donošenje novog pravnog okvira o pravnim osoba u vlasništvu države.²⁹⁸

Stoga je u Republici Hrvatskoj provedena normativna reforma unaprjeđenja korporativnog upravljanja pravnih osoba u vlasništvu države, s ciljem integriranja OECD-ovih Smjernica za korporativno upravljanje u poduzećima u državnom vlasništvu, kao međunarodnih standarda korporativnog upravljanja, kao i preporuke za unaprjeđenje korporativnog upravljanja u pravnim osobama u vlasništvu Republike Hrvatske.²⁹⁹ U konačnici reforma je rezultirala novim zakonodavnim okvirom-Zakonom o pravnim osobama u vlasništvu Republike Hrvatske,³⁰⁰ kojim se uređuje transparentan postupak izbora stručnih članova nadzornih odbora, koji pretpostavlja donošenje dokumenta vlasničke politike radi jasnog i transparentnog definiranja uloge države u upravljanju pravnim osobama u vlasništvu Republike Hrvatske, kao i poboljšava prakse transparentnosti kroz povećanje opsega objedinjenog godišnjeg izvješća na sve pravne osobe od posebnog interesa i ostala trgovačka društva u kojima Republika Hrvatska ima prevladavajući utjecaj.³⁰¹

6.2. Kazneno djelo protiv službene dužnosti davanjem mita

Kazneno djelo davanja mita propisano je u Glavi XXVIII- Kaznena djela protiv službene dužnosti. Njegov je zaštitni objekt javna ovlast. Radi se o takvoj vrsti ovlasti „*čije zakonito i učinkovito izvršavanje jamči ostvarivanje načela vladavine prava i jača povjerenje građana u institucionalni sustav.*“³⁰² Povredom javnih ovlasti izravno se ugrožavaju institucije sustava na svim razinama i u svim granama vlasti.“ Razlog zbog kojeg je kazneno djelo aktivnog podmićivanja uvršteno u Glavu kaznenih djela protiv službene dužnosti, premda se ne radi o službeničkom kaznenom djelu „*izraz je nastojanja zakonodavca da osigura poštenu i nekorumpiranu administraciju ne samo inkriminiranjem onih ponašanja koja to*

²⁹⁸ <https://mfmin.gov.hr/istaknute-teme/trgovacka-drustva-2566/korporativno-upravljanje/3523> (7.9.2025.).

²⁹⁹ Review of the Corporate Governance of State-Owned Enterprises Croatia, OECD 2021. Dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-review-of-the-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-croatia_b4a46863-en.html (7.9.2025.).

³⁰⁰ „Narodne novine“, broj: 102/25.

³⁰¹ Više o tome: Nacrt prijedloga zakona o pravnim osobama u vlasništvu države. Dostupno na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=29413> (7.9.2025.).

³⁰² Derenčinović, D., u Cvitanović, L., Munivrana, Vajda, M., Turković, K., u Posebni dio kaznenog prava, Prvo izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, (2013.), Zagreb, str. 227.

onemogućavaju u okvirima same te administracije već i svim nedozvoljenim posezima u te okvire koji dolaze iz vana.“.³⁰³ Stoga se svrstavanjem ovog kaznenog djela u Glavu kaznenih djela protiv službene dužnosti štiti služba, odnosno službena dužnost od njenog nezakonitog obavljanja, kada poticaj za takvo obavljanje izvana, zbog čega je kada je riječ o u unutarnjem rasporedu inkriminacija kaznenih djela protiv službene dužnosti ono označeno kao opće kazneno djelo, odnosno kazneno djelo koje može počiniti svatko.³⁰⁴ Iz ovoga jasno proizlazi i kako kaznena djela protiv službene dužnosti nisu ograničena samo službeničkim kaznenim djelima, tj. onima koja mogu počiniti samo službene ili odgovorne osobe, već u njihovo područje primjene ulaze i ona kaznena djela koja može počiniti svatko.

Prema važećem normativnim uređenju kazneno djelo davanja mita (članak 294. KZ/11) ima dva pojavna oblika: pravo aktivno podmićivanje propisno u članku 294. stavku 1. KZ/11³⁰⁵ i nepravo aktivno podmićivanje propisano u članku 294. stavku 2. KZ/11.³⁰⁶

Za razliku od pravog aktivnog podmićivanja, kod kojeg počinitelj postupa s koruptivnim ciljem kršenja dužnosti službene ili odgovorne osobe, kod nepravog oblika aktivnog podmićivanja, počinitelj postupa s koruptivnim ciljem usmjerenim na postupanje službene ili odgovorne osobe u granicama njenih dužnosti. Stoga je za ostvariti bitna obilježja kaznenog djela nepravog aktivnog podmićivanja, potrebna i manja količina neprava, koja posljedično opravda i njegovo blaže kažnjavanje (od šest mjeseci do pet godina zatvora),³⁰⁷ nego za pravo aktivno podmićivanje (jedna do osam godina zatvora).³⁰⁸

Na činjenicu da je nepravo aktivno podmićivanje, blaži oblik aktivnog podmićivanja ukazuje i praksa Vrhovnog suda: „naime, radi se o nešto blažem vidu korupcije, kojim se također kao i kod pravog podmićivanja podriva normalno funkcioniranje državnih službi, jer se službenim osobama daje nešto što im ne pripada. Davatelj mita se želi osigurati da očekivana radnje bude obavljena ili želi da se ona ubrza, no i na taj način čini kazneno djelo, bez obzira

³⁰³ Derenčinović, D. Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i usporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi-Kritička analiza dijelova inkriminacije i nekoliko prijedloga de lege ferenda, Hrvatska pravna revija 2001/3

³⁰⁴ Više o tome: Derenčinović. (2001.), Mit (o) korupciji, str. 243.

³⁰⁵ *Tko službenoj, odgovornoj osobi ili stranom javnom službeniku ponudi, dade ili obeća mito namijenjeno toj ili drugoj osobi da unutar granica ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju ne bi smjela obaviti ili ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti ili tko posreduje pri takvom podmićivanju kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.*

³⁰⁶ *Tko službenoj, odgovornoj osobi ili stranom javnom službeniku ponudi, dade ili obeća mito namijenjeno toj ili drugoj osobi da unutar granica ili izvan granica svoje ovlasti obavi službenu ili drugu radnju koju bi morala obaviti ili da ne obavi službenu ili drugu radnju koju bi smjela obaviti ili tko posreduje pri takvom podmićivanju kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.*

³⁰⁷ Čl. 294. st. 2. KZ/11.

³⁰⁸ Čl. 294. st. 1. KZ/11.

što time službena osoba nije postupala formalno nepravilno.“.³⁰⁹ Kazneno djelo davanja mita sadrži u sebi i institut fakultativnog oslobođenja od kazne (tzv. djelotvorno kajanje).³¹⁰

Detaljno, bitna obilježja ovog kaznenog djela kao i kriminalno politički razlozi za odredbu o fakultativnom oslobođenju od kazne, biti će razmatrani u nastavku ovoga rada, i kroz sudsku praksu.

6.2.1. Definicija mita

Sredstvo počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja je mito definirano kao: „svaka nepripadna nagrada, dar ili druga imovinska ili neimovinska korist bez obzira na vrijednost.“.³¹¹ I ova definicija, kao i definicija mita sadržana u Konvenciji OECD-a, sadrži u sebi pridjev nepripadno. Ta nepripadnost označava ono na što službena osoba, odgovorna osoba ili strani javni službenik nemaju pravo, odnosno ono na što nisu ovlaštene. Definicija nepripadne nagrade ili drugog dara nije propisana u KZ/11, stoga je treba tražiti u pozitivnim propisima koji zajedno s KZ/11, čine jedinstvo pravnog poretka Republike Hrvatske. Tako Zakon o sprječavanju sukoba interesa (dalje: ZSSI),³¹² iako primjenjiv samo na određene kategorije obveznika,³¹³ definira kada se nešto ima ili nema smatrati darom.³¹⁴ Kada je riječ o darovima, zakonodavstvo o sprječavanju sukoba interesa propisuje opću zabranu primanja ili zahtijevanja koristi ili dara za sve zakonske obveznike u obavljanju njihovih dužnosti.³¹⁵ Iznimka pod kojom je dar ipak dopušteno zadržati zakonskim obveznicima, ograničena je na darove simbolične vrijednosti, u najvišem iznosu do 66,00 eura od istog darovatelja.³¹⁶ Kada je riječ o državnim službenicima, valja istaknuti kako norma zakonskog ranga, nameće izričitu dužnost državnog službenika odbiti ponuđene darove radi povoljnog rješenja upravnog ili

³⁰⁹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, I KŽ-US-35/16 od 01. lipnja 2016., dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/DisplayList?q=I%20K%C5%BD-US%2035/16&sort=rel&ct=vs> (28.08.2025.).

³¹⁰ Sud može počinitelja kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka osloboditi od kazne, ako je mito dao na zahtjev službene ili odgovorne osobe i ako je djelo prijavio prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno.

³¹¹ Čl. 87. st. 23. KZ/11.

³¹² „Narodne novine“ broj: 143/2021.

³¹³ Čl. 3. ZSSI-a.

³¹⁴ „(1) Darom se, u smislu ovoga Zakona, smatra novac, stvari bez obzira na njihovu vrijednost, prava i usluge dane bez naknade koje obveznika dovode ili mogu dovesti u odnos zavisnosti ili kod njega stvaraju obvezu prema darovatelju.

(2.) Ne smatraju se darovima, u smislu ovoga Zakona, uobičajeni darovi između članova obitelji, rodbine i prijatelja te državna i međunarodna priznanja, odličja i nagrade.“

³¹⁵ Čl. 7. ZSSI-a

³¹⁶ Čl. 15. st. 3. ZSSI-a

drugog postupka, kao i izričitu zabrana neopravdanog nagrađivanja drugih državnih službenika (ili njima bliskih osoba) radi ostvarivanja vlastite koristi.³¹⁷

Osim u pozitivnim propisima, definiciju dara nalazimo i izvan pozitivnih propisa Republike Hrvatske. „*Smatra se da je dar svaka tjelesna i netjelesna stvar, a u netjelesnu stvar ulazi samo pravo.*“.³¹⁸ To znači da bi se darom imao smatrati i ugovorni odnos, onaj kojim jedna strana (darovatelj) dobrovoljno i besplatno prepušta drugoj strani (obdareniku) neku imovinsku korist, a druga strana to prihvća. Prema Hrvatskom jezičnom portalu, dar je i predmet ili vrijednost što se kome daruje.³¹⁹ S druge strane, nagrada je “priznanje (simbolično ili materijalno) za rad, zasluge, stvaralačko djelo, uspjeh u nekoj djelatnosti.”³²⁰ Nagrada je i određena provizija, ali isto tako i plaćeno putovanje.³²¹

Osim nepripadnog dara ili nagrade, strukturu i sadržaj mita čini i druga imovinska i neimovinska korist, zajedničkog nazivnika korist. Za nju Božić smatra *da je šireg pojma od pojma dara jer obuhvaća i nematerijalnu korist. Nematerijalna korist je npr. kupnja određenog predmeta po povoljnijim uvjetima, prednost pri samoj kupnji, dobivanje povoljnijih uvjeta pri dodjeli određenog poslovnog prostora, prednost pri zapošljavanju i slično.*“.³²² “Pod kakvom drugom korišću” kao alternacijom “dara” ne smatra se samo novac nego i drugi materijalni probitci (npr. sklapanje ugovora o kreditu pod povoljnijim uvjetima i sl.)“.³²³

S obzirom na opisani sadržaj i strukturu mita, razvidno je kako mito ne mora biti dano isključivo u novcu da bi počinitelj ostvario bitna obilježja kaznenog djela. Tako i Vrhovni sud navodi: „*nije od utjecaja što mito nije dano u novcu jer to nije uvjet za opstojnost tog kaznenog djela*“ odnosno *da je djelo počinjeno davanjem mita u maslinovom ulju i organiziranjem večere*

³¹⁷ Čl. 24. i 25. Zakon o državnim službenicima, „Narodne novine“, broj 155/23, 85/24.

³¹⁸ Zadnik S.: Nova korupcijska kaznena djela; Hrvatska pravna revija, 5(2005.), 11, str. 83-88.

³¹⁹ Informacije dostupne na: <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (31.08.2025.).

³²⁰ Informacije dostupne na: https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=e1duXxc%3D&keyword=nagrada (31.08.2025.).

³²¹ Više o tome Božić, V., Kazneno djelo primanja mita kroz prizmu korupcije između ugovornih liječnika obiteljske medicine i tvornice lijekova. Autorica u radu, među ostalim, daje prikaz Afere Hipokrat u kojoj je protiv 400-tinjak osoba (liječnika obiteljske medicine, ljekarnika, stručnih suradnika i zaposlenika trgovačkog društva Farmal kao i osoba koje zastupaju navedeno društvo pa na kraju i same pravne osobe Farmal d.d.) podnesena kaznena prijava zbog koruptivnih kaznenih djela. U tim se predmetima za propisivanje recepata za lijekove iz ponude Farmala s liste HZZO-a svojim pacijentima, kao nagrada kvalificirao: lcd televizor, Galko torbica, mobilni telefon, turistički izleti, vol. VI., br.1., 2015., str.101.-149.

³²² Božić, V., Kazneno djelo primanja mita kroz prizmu korupcije između ugovornih liječnika obiteljske medicine i tvornice lijekova, vol. VI., br.1., 2015., str. 134.

³²³ Horvatić Ž.: Rječnik kaznenog prava, Zagreb, 2002, str.257.

za optuženika koji je „samoinicijativno doveo poveće društvo, čemu se optužena morala prilagoditi i pripremiti odgovarajući jelovnik.“³²⁴

KZ/11 svaku nepripadnu nagradu, dar ili korist kvalificira kao mito, bez obzira na vrijednost mita. Stoga se postavlja pitanje da li je kod kaznenih djela davanja mita ili primanja mita moguća konstrukciji beznačajnog kaznenog djela? Kod beznačajnog kaznenog djela je *polazište za ocjenu kvantifikacija tzv. kaznenog neprava i krivnje, odnosno mali stupanj tog neprava i mali stupanj krivnje*³²⁵ Iz zakonske stipulacije jasno proizlazi obveza ovlaštenog tužitelja na procesuiranje mita bez obzira na njegovu vrijednost. Uostalom, na to ga obvezuje i načelo legaliteta kaznenog progona.

Sličnog je razmišljanja i Dragičević Prtenjača, koja se bavila konstrukcijom beznačajnog kaznenog djela pasivnog podmićivanja. Iako se radi o kaznenom djelu različitom od teme ovoga rada, kako je primanje mita antipod kaznenog djela davanja mita, rečeno u odnosu na konstrukciju beznačajnog djela kod primanja mita, vrijedilo i za kazneno djelo davanja mita. Tako Dragičević Prtenjača smatra da „*kod primanja mita nije moguća konstrukcija beznačajnog kaznenog djela, budući da se kazneno djelo primanja mita kao srž korupcije smatra ozbiljnim kriminalom, koji kao takav ulazi i u nadležnost USKOK-a i USKOK-ovih sudova, koji su formirani za otkrivanje, progon i suđenje u slučajevima najtežih kaznenih djela, prvenstveno organiziranog kriminala i korupcije, koja predstavljaju ozbiljnu opasnost za normalno funkcioniranje društva u cjelini.*“³²⁶

Na tragu rečenog je i sudska praksa u Republici Hrvatskoj. Tako Vrhovni sud u jednoj od svojih odluka utvrđuje: „*nadalje, kriminalna količina davanja mita nije malog značaja. Naprotiv, riječ je o kaznenom djelu čija pogibelnosti ne smije biti zanemarena, bez obzira na to koji je način ponašanja. Pogibelnost korupcijskih kaznenih djela ogleda se u ponašanju koje podriva povjerenje građana u pravilnost i poštenje postupanja državnih tijela. Osim toga, osuda za davanje mita pokazuje optuženikovu spremnost da protupravnim ponašanjem nastoji*

³²⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us 50/2018-6 od 22. travnja 2021. Dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/DisplayList?q=I%20K%C5%BE-Us%2050/2018-6%20&sort=rel&ct=vs,zs&z=%C5%BDSZG> (31.8.2025.).

³²⁵ Županijski sud u Zagrebu, Poslovni broj: 3 Kž-156/17-3, od 14. ožujka 2017. Dostupno na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=0cd0b1e7-7bfd-4331-91b0-4219211c1dad&q=nepravo+aktivno+podmi%4%87ivanje> (7.9.2025.).

³²⁶ Dragičević., Prtenjača., M., Poredbenopravna analiza pasivnog podmićivanja u kaznenim zakonodavstvima Hrvatske, Finske i Slovačke, vol.16., br.1.,2009., str. 249.

*izbjeći sankciju za protupravno ponašanje u kojem je zatečen, bez obzira na to koliko se neznačajno, izdvojeno promatrajući, to protupravno ponašanje činilo (prometni prekršaj).“.*³²⁷

I drugoj presudi, u kojoj optuženik kao žalbeni razlog ističe povredu Kaznenog zakona, jer je prema njegovu mišljenju, prvostupanjski sud mito u iznosu od 200,00 kuna kojim je optuženik podmićivao policijske djelatnike trebao tretirati kao beznačajno kazneno djelo, Vrhovni sud odriče mitu konstrukciju beznačajnog djela kada navodi: „*navedeni iznos kojim je optuženik podmićivao policijske djelatnike razmjeran je službenoj radnji koju je službena osoba trebala propustiti obaviti i okolnostima samog događaja, ali ne dovodi u pitanje društvenu opasnost i težinu kaznenog djela u odnosu na zaštićeno dobro i pravni sustav, tako da je žalbeni razlog povrede Kaznenog zakona trebalo, kao neosnovan, odbiti.*“.³²⁸

6.2.2. Počinitelj kaznenog djela

S obzirom na krug mogućih počinitelja, valja istaknuti kako kazneno djelo davanja mita nije, kao što je i uvodno rečeno, propisano kao službeničko kazneno djelo. Naime, njegov počinitelj ne mora imati svojstvo službene osobe, već s obzirom na krug mogućih počinitelja, počinitelj može biti bilo tko (fizička osoba, pravna osoba ili odgovorna osoba u pravnoj osobi). Stoga je kazneno djelo aktivnog podmićivanja, propisano kao opće kazneno djelo (*delicta communia*), Počinitelj ovog kaznenog djela je i posrednik koji posreduje u davanju mita službene ili odgovorne osobe odnosno stranog javnog službenika. Ni ovdje, kao ni kada je riječ o trećoj osobi u čiju korist se mito nudi, obećaje ili daje, zakonodavac ne opisuje svojstvo koje posrednik mora imati, da bi se u kazneno pravnom smislu mogao smatrati posrednikom. Stoga *argumentum a contrario*, proizlazi da posrednik u smislu ovog kaznenog djela, može imati svojstvo fizičke osobe, pravne osobe ili odgovorne osobe u pravnoj osobi.

6.2.3. Pravo aktivno podmićivanje

Primjer pravog aktivnog podmićivanja nalazimo u presudi Županijskog suda u Zagrebu u kojoj je utvrđeno da je I. okrivljenik kao predsjednik Vlade Republike Hrvatske u prethodnom dogovoru s II. okrivljenikom predsjednikom Uprave društva MOL Hungarian Oil and Gas Plc, obećao za iznos od 10.000.000,00 eura osigurati zaključenje izmjene i dopune Ugovora o

³²⁷ Presuda Vrhovnog suda, broj: I Kž 695/15.-4, od 18. siječnja 2016.

³²⁸ Garačić., A., Kazneni zakon u sudskoj praksi, Posebni dio, Glave XXIII. Do XXXV., Drugo izmijenjeno izdanje, Presuda Vrhovnog suda, broj I Kž 607/05, od 26. travnja 2007., str. 668. Libertin naknada d.o.o., 2023.

međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo INA d.d., na način da će Republika Hrvatska društvu MOL Hungarian Oil and Gas Plc. omogućiti prevladavajući utjecaj nad tim društvom, iako za to nema osnove s obzirom na to da udio MOL-a u vlasničkoj strukturi društva INA d.d., kao i sklopiti Glavni ugovor o izdvajanju plinskog poslovanja iz trgovačkog društva INA d.d. kojim se izdvaja onaj dio plinskog poslovanja koji stvara gubitak trgovačkom društvu INA d.d. koji će u cijelosti preuzeti Republika Hrvatska, pa je u cilju realizacije opisanog koristeći svoj položaj predsjednika Vlade zatražio od prisutnih članova Vlade Republike Hrvatske da prihvate zaključenje tih ugovora, što su oni, svjesni njegovog autoriteta kao Predsjednika Vlade Republike Hrvatske i učinili. Dio dogovorenog mita u iznosu od 5.000.000,00 eura u ovom je predmetu dan I. okrivljeniku posredstvom treće osobe, kroz zaključenje fiktivnih ugovora o savjetodavnim i drugim uslugama između tri trgovačka društava, dok prestali dio dogovorenog mita u iznosu od 5.000.000,00 eura nije isplaćen jer je odgovorna osoba u jednom od trgovačkih društava, raskinula ugovor o savjetodavnim i drugim uslugama.³²⁹ Govoreći s aspekta kaznenog djela davanja mita, razvidno je da je u ovom predmetu počinitelj postupao na način da je službenoj osobi obećao i dao dar da u granicama svoje ovlasti obavi službenu radnju koju ne bi smjela obaviti, čime je ostvario bitno obilježje kaznenog djela pravnog aktivnog podmićivanja.

Opisani predmet za Republiku Hrvatsku ne predstavlja predmet podmićivanja stranog javnog službenika u smislu članka 1. Konvencije OECD-a, iako je počinitelj davanja mita strana pravna osoba. Naime, da bi se protupravno i skrivljeno postupanje moglo kvalificirati kao podmićivanje u međunarodnim poslovnim transakcijama, kako to zahtjeva relevantno konvencijsko pravo, potrebno je da osoba kojoj se mito nudi, obećaje ili daje ima svojstvo stranog javnog službenika, što u opisanom, gledajući iz perspektive Republike Hrvatske, nije bio slučaj jer mito nije dano stranom javnom službeniku nego domaćem državnom dužnosniku.

Neovisno o tome što se ovaj predmet ne može kvalificirati kao predmet podmićivanje stranog javnog službenika, ovaj je predmet zanimljiv s aspekta postojanja imanja niza elementa karakterističnih za tipologija davanja mita u međunarodnim poslovnim transakcijama. Primarno, kazneno djelo ima transnacionalni karakter, počinitelj kaznenog djela aktivnog podmićivanja je odgovorna osoba koja u pravnoj osobi vodi poslove od strateškog državnog interesa, iz njene perspektive, mito se nudi i daje visokom državnom dužnosniku strane države, nositelju izvršne vlasti, koji ima svojstvo službene osobe, koruptivni cilj počinitelja, usmjeren

³²⁹ Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj 10 K-Us-50/14 od 27. prosinca 2019.

je na stjecanje prevladavajućeg utjecaja nad upravljanjem trgovačkim društvom od nacionalnog i gospodarskog interesa za državu visokog državnog dužnosnika, a mito se na temelju prethodnog dogovora s visokim državnim dužnosnikom, daje posredstvom treće osobe, kroz zaključenje fiktivnih ugovora o savjetodavnim i drugim uslugama između stranih trgovačkih društava.

6.2.4. Nepravo aktivno podmićivanje

Primjer nepravog aktivnog podmićivanja nalazimo u presudi Županijskog suda u Splitu Poslovni broj: K-Us-4/15, od 09. prosinca 2015. godine,³³⁰ koja je potvrđena presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us 35/16-6 od 01. lipnja 2016. godine,³³¹ a prema kojoj je presudi osuđenik službenoj osobi dao mito namijenjeno toj osobi da unutar granica svoje ovlasti obavi službenu radnju koju bi morala obaviti pa je time ostvario kazneno djelo iz članka 294. stavka 2. KZ/11. Naime, u ovom je predmetu osuđenik podmitio carinika, službenu osobu da obavi službenu radnju carinjenja automobila koju bi ovaj u okviru svojih zaduženja ionako morao obaviti. U svojoj žalbi, osuđenik u bitnom tvrdi kako nije ostvario bitna obilježja kaznenog djela davanja mita iz članka 294. stavka 2. KZ/11, jer prvostupanjskom presudom nije dokazan prethodni dogovor o podmićivanju, pasivni podmićivač nije znao od koga je dobio novac, niti je znao na koji se automobil mito odnosi te da je carinjenje automobila obavljeno u skladu sa zakonom i svim važećim propisima i pravilima struke, a da pritom nije nastupila šteta za državni proračun Republike Hrvatske. Suprotno žalbenim navodima, potvrđujući prvostupanjsku presudu Vrhovni sud daje sudsko tumačenje nepravog aktivnog podmićivanja kada tvrdi da je kazneno djelo počinjeno „bez obzira što je službena osoba postupala u okviru pravila službe te je obavila radnju carinjenja koju bi na isti način ionako obavila. U nastavku sud navodi kako se i „*kod nepravog oblika aktivnog podmićivanja, kao i kod pravog podmićivanja, podriva normalno funkcioniranje državnih službi, jer se službenim osobama daje nešto što im ne pripada. Davatelj mita se želi osigurati da očekivana radnje bude obavljena ili želi da se ona ubrza, no i na taj način čini kazneno djelo, bez obzira što time službena osoba nije postupala formalno nepravilno.*“ I po pitanju nastupa štete, Vrhovni sud pravilno zaključuje kako ona nije bitno obilježje ovog kaznenog djela, stoga će djelo biti dovršeno davanjem mita s ciljem da se obavi zakonita, službena ili druga radnja koja se mora obaviti ili da se ne obavi zakonita službena ili druga radnja koja se ne smije obaviti. Vezano uz

³³⁰ Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=e83a4875-f46c-494a-81c9-aa13f9807626> (7.9.2025.).

³³¹ Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=72e3cda8-22cd-40ff-8dc6-93e2e7c7b80d> (7.9.2025.).

prethodni dogovor na počinjenje djela, Vrhovni sud zaključuje „kako za njegovo počinjenje nije odlučno niti da „onaj *tko daje mito izričito naglasi u koju ga svrhu daje jer je dovoljno da primatelj mita prema svim okolnostima slučaja i odnosu u kojem se nalazi s davateljem zaključi što ovaj od njega očekuje*.“ Dakle, kazneno djelo će biti počinjeno, bez obzira što davatelj mita nije izričito izjavio što očekuje od pasivnog podmićivača.

U sudskoj se praksi kao primjeri nepravog aktivnog podmićivanja nalaze slučajevi davanja mita, radi požurivanja rješavanja spisa s ciljem ishođenja lokacijske dozvole, tj. „brzo“ postupanje u ostvarenju nekog prava ili interesa na koje bi stranka inače morala čekati. Dakle, radilo bi se o obavljanju službene radnje koju bi službena osoba ionako morala obaviti.³³²

6.2.5. Tzv. neskrivljeno davanje mita

Kazneno djelo davanja mita propisuje i fakultativno oslobođenje od kazne (tzv. djelotvorno kajanje) pod pretpostavkom da se radi o davanju mita na zahtjev službene ili odgovorne osobe, a počinitelj je prijavio djelo prije otkrivanja ili prije saznanja da je djelo počinjeno (članak 294. stavak 4.KZ/11). Pravno gledano, i u ovoj je situaciji počinitelj počinio kazneno djelo davanja mita i sklopio s primateljem mita koruptivni dogovor. S obzirom na to da primatelj mita očito nije ispunio svoj dio iz koruptivnog dogovora, davatelj mita otkriva počinjenje djela nadležnim vlastima. Derenčinović smatra: „*da je bit ove odredbe pogodba s davateljem mita kojem se obećava oslobođenje od kazne u zamjenu za njegovo svjedočenje protiv primatelja mita*.“³³³ Na sličnom su tragu i Tripalo i Mrčela kada kažu da se institutom djelotvornog kajanja „*nastoji stimulirati počinitelja da umani posljedice svoga djelovanja i/ili doprinese otkrivanju kaznenog djela*.“³³⁴ U tom smislu i Visoki kazneni sud presuđuje: „*Protivno daljnjim žalbenim navodima USKOK-a, oslobođenje od kazne za onoga tko prijavi koruptivno kazneno djelo prije njegova otkrivanja utjecat će pozitivno na društvenu zajednicu i motivirati građane na prijavljivanje ovih kaznenih djela čime će se na učinkovit način prevenirati koruptivna protupravna ponašanja*.“³³⁵

³³² Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us 122/12-4, od 19. ožujka 2014. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=c7848a76-98a4-461b-8ad2-3fa8738c9542&q=nepravo+aktivno+podmi%4%87ivanje>. (7.9.2025).

³³³ Derenčinović.(2001)., Mit (o) korupciji. Zagreb, str. 269.

³³⁴ Odmjeravanje i obrazlaganje kaznenopravnih sankcija, Pravosudna akademije, Priručnik za polaznike/ce Zagreb 2023., str. 40.

³³⁵ Visoki kazneni sud Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us25/2021-8, od 12. siječnja 2022. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=34fba971-e10c-47ce-9807-d8cb0a09318d&q=I+K%5%be-U+25%2f2021-8+od+12.+sije%4%8dnja+2022+davanje+mita> (31.08.2025.).

Odredba o djelotvornom kajanju sudu pruža pravnu osnovu da oslobodi počinitelja od kazne ili da ga neograničeno blaže kazni.³³⁶ Ovakvo normativno rješenje ima za cilj potaknuti osobe koje su dale mito na prijavljivanje, stoga se ono iz kriminalno političkih razloga može smatrati opravdanim, ali i pravednijim od obligatornog oslobođenja od kazne, jer se ipak radi o osobi koja je počinila kazneno djelo. Uostalom, ako sud počinitelja i oslobodi od kazne ili ga blaže kazni primjenom općih instituta KZ/11, ovlašteni tužitelj ima pravo izjaviti žalbu višem sudu zbog odluke o kazni, kada smatra da nisu bile ispunjene pretpostavke za primjenu odredbe o djelotvornom kajanju.

Osim ovoga instituta, postoje i instituti kaznenog procesnog zakonodavstva kojima se počinitelji kaznenih djela mogu honorirati odustajanjem od kaznenog progona u zamjenu za svoj svjedočki iskaz. Radi se o institutu krunskog svjedoka, kao iznimci od načela legaliteta kaznenog progona koji tužitelju pruža pravnu osnovu da pod zakonom propisanim uvjetima odustane od kaznenog progona pripadnika zločinačkog udruženja, u zamjenu za njegov iskaz. Iako se i kod ovog instituta radi o svojevrsnom honoriranju počinitelja kojem sud, na zahtjev državnog odvjetnika umjesto svojstva okrivljenika dodjeljuje položaj svjedoka u kaznenom postupku, ipak valja istaknuti kako su instituti djelotvornog kajanja i krunskog svjedoka, instituti različite pravne prirode, različitog područja primjene i različitih pravnih pretpostavki potrebnih za njihovu primjenu, što navodi na zaključak da nam je neovisno o institutima kaznenog procesnog zakonodavstva, odredba o fakultativnom oslobođenju od kazne ipak bila potrebna.

Naime, mogućnost oslobođenja od kazne za sud kod instituta djelotvornog kajanja, ne znači i mogućnost odustajanja od kaznenog progona za ovlaštenog tužitelja (u predmetima ovog kaznenog djela Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta). Ovlašteni je tužitelj dužan sukladno načelu legaliteta kaznenog progona, poduzeti kazneni progon za ovo kazneno djelo i onda kada zna da su kumulativno ispunjene materijalne pretpostavke za fakultativno oslobođenje od kazne (dragovoljnost i pravovremenost u prijavljivanju). *Davanje mita na zahtjev i prijava takva ponašanja prije njegova otkrivanja (ili prije saznanja da je djelo otkriveno) traži se skupno (kumulativno).*³³⁷ Međutim, i u slučaju kumulativnog ispunjenja materijalnih pretpostavki, sud će imati diskrecijsko pravo odlučiti hoće li u konkretnom slučaju počinitelja osloboditi od kazne. Ovo iz razloga što kod fakultativnog oslobođenja od kazne:

³³⁶ Čl. 51. KZ/11.

³³⁷ Turković, K., Novoselec P., Grozdanić, V., Kurtović Mišić, A., Derenčinović, D., Bojanić, I., Munivrana Vajda M., Mrčela, M., Nola, S., Roksandić Vidlička, S., Tripalo, D., Maršavelski A., Komentar Kaznenog zakona, Narodne novine, 2013. Zagreb, str. 370.

*„temelj za oslobođenje nije uvijek nepobitan pa zakon ostavlja sudu mogućnost da u konkretnom slučaju ocjenjuje stupanj preostalog prava i neprava.“*³³⁸ Prilikom odlučivanja o primjeni odredbe, sud će cijeniti sve okolnosti počinjenja kaznenog djela, kao i spremnost počinitelja da surađuje s tijelima kaznenog progona. Kada i primjeni institut fakultativnog oslobođenja od kazne, sud će počinitelja proglasiti krivim, ali će ga osloboditi od kazne ili ga neograničeno blaže kazniti.³³⁹

Jedan od predmeta iz sudske prakse u kojem nalazimo primjenu odredbe o fakultativnom oslobođenju od kazne je predmet Županijskog sud u Splitu, u kom sud optuženicu proglašava krivom, ali je oslobađa od kazne jer je mito u ukupnom iznosu od 3.000 eura, dala na zahtjev liječniku, radi žurnog obavljanja odgođenih potrebnih pretraga i operativnog zahvata nad njenim suprugom, koji se nalazio u teškom i kritičnom zdravstvenom stanju, dakle dala je mito kako bi odgovorna osoba u granicama svojih ovlasti obavila službenu radnju koja se mora obaviti.³⁴⁰

U ovom je predmetu, autorica razmatrajući mogućnost primjene općeg instituta opravdavajuće krajnje nužde iz članka 22. stavka 1. Kaznenog zakona,³⁴¹ s pravnim učinkom oslobađajuće presude, zaključila kako je sud ispravno postupio kada nije pribjegao primjeni rečenog instituta. Naime, iako je prema mišljenju autorice u ovom predmetu bio ispunjen element istodobne opasnosti, jer se radilo o situaciji odnosno „stanju u kojem postoji vjerojatnost da će nastupiti povreda nekog pravnog dobra“,³⁴² koja se mogla kvalificirati gotovo kao izvjesna (*pacijentu je indicirana žurna kardiokirurška operacija jer se nalazio u teškom i kritičnom zdravstvenom*), a bilo kakvo kasnije otklanjanje štete je moglo biti nemoguće ili skopčano s velikim poteškoćama, (s obzirom na to da je postojala izvjesna opasnost nastupa smrtne posljedice), u ovom predmetu nije bio ispunjen uvjet supsidijarnosti radnje poduzete u krajnjoj nuždi. Naime, optuženica je u ovom predmetu pribjegla ostvarenju protupravne radnje davanjem mita, iako je na raspolaganju imala mogućnost primjene blažeg sredstva za otklanjanje istodobne opasnosti. Blaže sredstvo moglo se sastojati u obavijesti danoj ravnatelju zdravstvene ustanove o potrebi provedbe indicirane žurne kardiokirurške operacije, a za čije obavljanje predstojnik zavoda traži mito. Zakonska obveza zdravstvene ustanove da osigura

³³⁸ Novoselec., P., (2009.) Opći dio kaznenog prava, Treće, izmijenjeno izdanje, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 468.

³³⁹ Čl. 50. st. 2. KZ/11

³⁴⁰ Presuda Županijskog suda u Splitu, Odjel za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Kov-Us-13/2019, od 29. listopada 2019.

³⁴¹ „(1) Isključena je protupravnost djela počinjenog radi toga da se od sebe ili drugoga otkloni istodobna opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti ako je učinjeno zlo manje od onoga koje je prijetilo.“

³⁴² Novoselec. Opći dio kaznenog prava, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2009., str. 206.

žurno obavljanje indicirane kardiokirurške operacije, nameće se kao obveza *per se*. Ravnatelj bolnice, bio bi dužan uslijed dobivene obavijesti, bez odlaganja osigurati zamjenskog kardiokirurga za obavljanje indicirane kardiokirurške operacije,³⁴³ a u odnosu na predstojnika podnijeti kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu zbog postojanja osnova sumnje na počinjenje kaznenog djela protiv službene dužnosti davanjem mita iz članka 294. KZ/11 (uostalom, ta je obveza postajala i u odnosu na samu optuženicu). Stoga se zbog opisanog propusta optuženice u otklanjanju istodobne opasnosti primjenom blažeg sredstva zaštite, radnja davanja mita ne bi mogla kvalificirati kao supsidijarna radnja koja bi imala pravni učinak isključenja protupravnosti.

Iako se u opisanom slučaju optuženica ne može smatrati žrtvom kaznenog djela u kaznenopravnom smislu, već isključivo počiniteljem, u kriminološkom smislu, promatrajući uzroke kašnjenog ponašanja, prema mišljenju autorice, mogla bi se smatrati žrtvom životne situacije u kojoj se neiskriviljeno našla.

Drugi predmet kaznenog djela davanja mita, u kojem je sud primijenio odredbu o fakultativnom oslobođenju od kazne, je predmet Županijskog suda u Zagrebu, u kojem sud optuženika proglašava krivim, ali ga oslobađa od kazne, jer je mito u iznosu od 150,00 kuna dao dvojici policajaca zbog prometnog prekršaja, s ciljem da policajci ne sankcioniraju odnosno evidentiraju prometni prekršaj, dakle mito dala policajcima, da oni kao službene osobe u granicama svoje ovlasti ne obave službenu radnju koja bi se morala obaviti. Prilikom obrazlaganja odluke o primjeni instituta fakultativnog oslobođenja od kazne sud je, među olakotnim okolnostima (neosuđivanosti optuženika i činjenice da se protiv njega ne vodi kazneni postupak), utvrdio i postojanje materijalnih pretpostavki potrebnih za primjenu instituta fakultativnog oslobođenja od kazne, odnosno činjenicu da je optuženik mito dao na zahtjev službenih osoba i prijavio djelo prije njegova otkrivanja.“³⁴⁴

Za razliku od dva prethodna predmeta, u trećem predmetu u kojem je optuženik prijavio kazneno djelo prije njegova otkrivanja, sud nije primijenio odredbu o fakultativnom oslobođenju od kazne te je kroz svoje obrazloženje o razlozima takve odluke naveo okolnosti pod kojima smatra se ovaj institut može primijeniti. Tako bi prema mišljenju sudskog vijeća

³⁴³ Ovakva obveza proizlazi i iz pozitivno pravnog uređenja zdravstvene zaštite u Republici Hrvatskoj, prema kojoj se djelatnost hitne medicine osigurava u svrhu “*zbrinjavanja osoba kod kojih bi u kratkom vremenu moglo doći do životne ugroženosti i obuhvaća provođenje mjera i postupaka hitnog bolničkog medicinskog zbrinjavanja*” (članak 138. stavak 3. i 4. Zakona o zdravstvenoj zaštiti). Ravnatelj je dužan osigurati, organizirati i koordinirati stručni rad u medicinskim i ostalim djelatnostima (vidi članak 25. Statuta Kliničkog bolničkog centra Zagreb).

³⁴⁴ Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj: 7 K-Us-13/19 od 04. ožujka 2021.

Županijskog suda u Zagrebu motiv optuženog za prijavu kaznenog djela trebala biti „svijest o kažnjivosti ovakvog postupanja, nemoralnosti ovoga čina i upozorenje na društveno neprihvaćena postupanja, kao i želja za kažnjavanjem ovakvih koruptivnih djela, a ne motivacija okrivljenika, kako i sam navodi i prilikom prvog iznošenja obrane, a također i na raspravi ljutnja i uvrijeđenost što nije bila prihvaćena njegova prvotna ponuda djelatnicima policije u visini od 100,00 eura.“³⁴⁵

Neovisno o opisanom, ipak se može zaključiti kako sudska praksa potvrđuje rijetku primjenu odredbe o fakultativnom oslobođenju od kazne u predmetima kaznenog djela davanja mita.³⁴⁶ Možda i razloge za to, možemo tražiti u normativnom rješenju, koje pretpostavlja da počinitelj sam prijavi počinjenje svog kaznenog djela i na taj se način izvrgne kaznenom progonu, bez garancija da će u konačnici biti oslobođen od kazne.

6.2.6. Subjektivni odnos počinitelja prema djelu u predmetima posredovanja u davanju mita

Uloga posrednika u predmetima aktivnog podmićivanja u međunarodnim poslovnim transakcijama detaljno je pojašnjena pod točkom 5.1.2.4. ovoga rada, stoga u nastavku neće biti predmetom ponovnog izlaganja. Međutim, ono što će se u nastavku rada izložiti je subjektivni odnos supočinitelja (neizravnog davatelja mita i posrednika-izravnog davatelja mita) prema kaznenom djelu davanja mita. Kazneno djelo davanja mita obuhvaćeno je namjerom kao oblikom krivnje. Nesporno je da supočinitelji, mogu zajedničkim djelovanjem ostvariti bitna obilježja ovog kaznenog djela kada postupaju s izravnom namjerom. U nastavku, postavlja se pitanje da li se takva obilježja mogu ostvariti i u onim situacijama, kada jedan od supočinitelja (neizravni davatelj mita) postupi s neizravnom namjerom. Odgovor na ovo pitanje trebao bi biti potvrđan. Uzmimo primjerice tipičan slučaj davanja mita u međunarodnim poslovnim transakcijama, kako je opisan pod 5.1.2.4. ovoga rada. U tom slučaju odgovorna osoba u pravnoj osobi pristaje da posrednik, kojem prethodno daje veliki iznos novca, učini što god je potrebno (pa time i počin kazneno djelo) u visoko korumpiranoj državi, kako bi time pravnoj osobi omogućio sklapanje ugovora. Iz opisanog proizlazi, da je odgovorna osoba u pravnoj

³⁴⁵ Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj: K-Us-25/24-6 od 21. studenog 20024. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=af486248-2b64-4a77-a08f-b05506e07e91&q=davanje+mita%2c+ponudi+mito> (07.09.2025.).

³⁴⁶ OECD Anti-Bribery Convention Phase 2, Report on Croatia, str. 50. Informacije dostupne na: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-anti-bribery-convention-phase-2-report-on-croatia_675b0561-en.html (7.10.2025.).

osobi zbog postojanja koruptivnih indikatora na strani posrednika (njegovo djelovanje u visoko korumpiranoj državi i isplata velikog iznosa novca prije samog sklapanja posla), svjesna da posrednik može ostvariti bitna obilježja kaznenog djela davanja mita. Time je ispunjena intelektualna sastavnica neizravne namjera (svijest počinitelja o mogućem počinjenju kaznenog djela). Sada je za uspostavu kaznene odgovornosti, potrebno utvrditi da li je ispunjena i voljna sastavnica neizravne namjere, odnosno pristanak počinitelja na počinjenje kaznenog djela. Na koji način bi se u opisanom slučaju, mogao utvrditi pristanak počinitelja i kakav oblik taj pristanak mora imati da bi se mogao kvalificirati kao voljna sastavnica neizravne namjere? Odgovor na to pitanje u nedostatku sudske prakse u predmetima davanja mita stranom javnom službeniku, možemo potražiti u teorijskom tumačenju voljne sastavnice neizravne namjere.

Tako u literaturi naših teoretičara možemo naći kako „*treba uzeti da ona pokriva sve one različite oblike akceptiranja nastupa posljedice, kada je predviđena kao moguća: kao pristajanje, kao mirenje s takvim ishodom, neprotivljenje tome, kao podnošenje takvog ishoda, suglasnost s njim, neodbijanje toga i slično.*“.³⁴⁷ Ovakvim tumačenjem pristanka, bila bi ostvarena i intelektualna sastavnica neizravne namjere. Stoga, korelacijom između tumačenja intelektualne i voljne sastavnice neizravne namjere na opisani način i egzemplarnog navođenja jedne od tipologija davanja mita u međunarodnim poslovnim transakcijama putem posrednika s druge strane, može se zaključiti da je kazneno djelo davanja mita putem posrednika, ipak moguće počinuti i s neizravnom namjerom na strani neizravnog davatelja mita.

Posrednik u davanju mita ne treba poimenično znati objekt počinjenja ovog kaznenog djela. „*Dovoljno je da je pobliže odredio krug službenih osoba kojima treba dati poklon i da je odredio službenu radnju koju takve osobe trebaju učiniti u krugu svog službenog ovlaštenja.*“.³⁴⁸

Kada je riječ o kazanom djelu aktivnog podmićivanja putem posrednika, Županijski sud u Zagrebu utvrđuje da je „*u postupku za ostvarivanje prava na mirovinu povodom zahtjeva osiguranika, nakon što je II optužena*³⁴⁹ *prosljedila podatke o M. R., koja je za uslugu omogućavanja nepripadnog uvećanja iznosa mirovine zauzvrat obećala dati novac u iznosu od 2.000,00 EUR-a, V.Š. je 13. veljače 2015., neovlašteno se koristeći korisničkim imenom*

³⁴⁷ Bačić. Pavlović. (2004.), Komentar Kaznenog zakona, str. 234.

³⁴⁸ Garačić. (2003.) Kazneni zakon u sudskoj praksi, Posebni dio, Glave XXIII. do XXXV., Drugo izmijenjeno izdanje, VS NRH, KŽ-2704/59. od 17. ožujka 1960., str. 669.

³⁴⁹ U rečenom predmetu II. optužena nije imala svojstvo službene ili odgovorne osobe, već isključivo ulogu posrednika fizičke osobe, koja je I. optuženoj prosljeđivala podatke o osobama zainteresiranim za nepripadno uvećanje iznosa mirovine za novčanu nagradu.

dodijeljenim djelatnici D.Č. za unaprijed obećanu novčanu naknadu u bazi podataka aktivnih osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje ažurirala podatke o visini iznosa plaća za M.R. na način da je evidentirala nepripadne više iznose plaća za godine od 1974. do 1998., temeljem kojih neistinitih podataka je doneseno rješenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područna služba Zagreb, kojim je osiguraniku M.R. priznato pravo na starosnu mirovinu, počevši od 31. prosinca 2014., u svoti od 4.336,72 kn mjesečno, u koju je uračunat i dodatak na mirovinu, slijedom čega je isplatom nepripadnih iznosa mirovinskih primanja za razdoblje od 31. prosinca 2014. do 28. veljače 2015. u svoti od ukupno 25.001,03 kn M.R. pribavljena nepripadna imovinska korist u označenom iznosu na štetu Državnog proračuna RH, da je dakle, II optužena posredovala pri podmićivanju odgovorne osobe da izvan granica svoje ovlasti obavi drugu radnju koju ne bi smjela obaviti.“

6.2.7. Radnje počinjenja

Radnje počinjenja ovog kaznenog djela propisane su alternativno kao: nuđenje, obećavanje ili davanje mita. Djelo je propisano kao formalni delikt -koruptivni cilj ne mora se ostvariti da bi djelo bilo dovršeno. Stoga će počinitelj poduzimanjem bilo koje od alternativno propisanih radnji iz zakonskog bića djela, dovršiti kazneno djelo, neovisno o tome da li je službena osoba, odgovorna osoba ili strani javni službenik poduzeo službenu ili drugu radnju, zbog koje je mito ponuđeno, obećano ili dano. Ukoliko u funkciji pasivnog podmićivanja, kao nužni sudionik, prihvati inicijativu aktivnog podmićivača, prekrši službenu dužnost i ostvari radnju zbog koje je primio mito, može se zaključiti da bi odgovarao za kazneno djelo primanja mita dovršeno u materijalnom smislu. Naravno, uz to bi mogao odgovarati i za realni stjecaj s nekim drugim akcesornim kaznenim djelom, koje može biti ostvareno u tijesnoj vezi sa kaznenim djelom aktivnog podmićivanja u međunarodnom poslovanju (primjerice: pranjem novca, krivotvorenjem isprave, krivotvorenjem službene ili poslovne isprave, ovjeravanjem neistinitog sadržaja).

Kada je riječ o odnosu davatelja mita i primatelja mita, zanimljiva su se pitanja pojavila u sudskoj praksi po pitanju tumačenja da li bi počinitelj pasivnog podmićivanja koji na ime primljenog mita prekrši dužnost prekoračenjem svojih ovlasti i time osigura drugome (davatelju mita) korist, mogao odgovarati i za realni stjecaj s kaznenim djelom zlorabe položaja i ovlasti. Prema stavu jednog sudskog vijeća Vrhovnog suda bi mogao. Naime, Vrhovni sud u jednom od svojih rješenja iznosi stav kako između kaznenog djela primanja mita (koji ne sadrži

sve elemente općeg kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti) i kaznenog djela zlouporabe položaja i ovlasti ne postoji odnos specijaliteta, koji bi isključivao stjecaj između ta dva kaznena djela.³⁵⁰ Takav stav, vijeće Vrhovnog suda obrazlaže činjenicom da je kazneno djelo davanja mita dovršeno već zahtijevanjem ili primanjem dara ili druge koristi odnosno primanjem obećanja dara ili druge koristi, radi ostvarenja radnje koja bi predstavljala zlouporabu položaja i ovlasti. Međutim, drugo Vijeće Vrhovnog suda bilo je drugačijeg stava jer je smatralo da je primanje mita dovršeno zahtijevanjem i primanjem dara te samo svaka daljnja radnja optuženika u vezi s primanjem mita, prelazila bi okvire bića ovog kaznenog djela. „*Primanje mita, iako nema sva obilježja kaznenog djela zlouporabe službenog položaja, je poseban oblik tog kaznenog djela gdje počinitelj ima namjeru sebi ili drugom pribaviti imovinsku korist i to u vezi s vršenjem službe.*“³⁵¹

U trojako propisanim alternativnim radnjama počinjenja (nuđenje ili obećavanje ili davanje mita) od kojih već svaka dovodi do formalno dovršenog kaznenog djela, radnji davanja mita, koja može i ne mora biti posljednja u nizu (jer počinitelj može dati mito bez da ga je prethodno ponudio), mogu prethoditi i radnje nuđenja ili obećavanja mita. U konstrukciji nuđenja i davanja mita od koji svaka djelo čini dovršenim, počinitelj neće odgovarati za dva kaznena djela davanja mita, već će radnja nuđenja u davanju mita, a posljedično i njegova davanja biti kvalificirana kao jedno kazneno djelo davanja mita. Prethodno nuđenje u davanju mita imalo bi se uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne, primjerice moglo bi biti tretirano kao otegotna okolnost u vidu upornosti počinitelja u počinjenju djela.³⁵² Ipak, u jednoj od svojih pravomoćnih presuda Županijski sud u Zagrebu, činjenicu da je okrivljenik mito ponudio pa nakon toga dao policijskim službenicima, nije tretirao kao otegotnu okolnost, već je obrazlažući svoju odluku o mjeri kazne utvrdio kako u odnosu na optuženika „naročito otegotnih okolnosti sud nije pronašao.“³⁵³

³⁵⁰ Vrhovni sud Republike Hrvatske, rješenje: broj: I KŽ 1051/05-5 od 19. listopada 2006. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=16af6110-b9eb-4784-a0d7-8a8b822838bf&q=Vrhovni+sud++primanje+mita+stjecaj%2c+senka+klari%c4%87> (04.09. 2025.).

³⁵¹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, presuda: .Broj: I KŽ-Us 14/09-3 od 21. siječnja 2010. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=b1d8d4c7-2140-4687-b379-ed4b692aa96c&q=Vrhovni+sud++primanje+mita+stjecaj> (04.09.2025.).

³⁵² „Težina djela, a onda i stupanj krivnje, mogu se ogledati i u samoj radnji ili načinu počinjenja kaznenog djela, pa će osobito počiniteljeva upornost u počinjenju djela predstavljati otegotnu okolnost...“ Novoselec., P., Opći dio kaznenog prava, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2009. str. 455.

³⁵³ Pravomoćna presuda Županijskog suda u Zagrebu, K-Us-25/24-6 od 21. studenog 2024. Informacije dostupne na: <https://odluke.sudovi.hr/Document/View?id=af486248-2b64-4a77-a08f-b05506e07e91&q=davanje+mita%2c+ponudi+mito> (07.09.2025.).

6.2.8. Objekt počinjenja-definicija službene osobe, odgovorne osobe i stranog javnog službenika

Da bi se radilo o kaznenom djelu davanja mita, osoba kojoj se mito nudi, obećaje ili daje mora imati svojstvo službene osobe³⁵⁴ odgovorne osobe³⁵⁵ ili stranog javnog službenika.³⁵⁶

Počinitelj mora biti svjestan svojstva te osobe, a ukoliko nije svjestan, ovisno o radnji počinjenja ovog kaznenog djela, autorica smatra da bi mogao odgovarati za “neprikladni pokušaj.” Naime, ako je počinitelj dao mito osobi za koju pogrešno smatra da ima svojstvo službene osobe, mogli bi reći da je ipak pokušao kazneno djelo davanja mita, jer je poduzeo sve radnje koje je prema njegovoj zamisli bilo potrebno poduzeti da bi djelo bilo dovršeno, samo je njegov pokušaj neprikladan, jer je kazneno djelo pokušano prema neprikladnom objektu (osobi koja nema svojstvo službene osobe). Znači, moglo bi se zaključiti kako bi konstrukcija pokušaja ipak bila moguća, ali ne kod svih modaliteta ovog kaznenog djela, već samo kod modaliteta davanja mita.

Definicija službene osobe je tzv. skrivena blanketna dispozicija. Tko se smatra službenom osobom treba potražiti u posebnim propisima koji zajedno s KZ/11 čine jedinstvo unutarnjeg pravnog poretka. Konkretno kada je riječ o državnim dužnosnicima, popis državnih dužnosnika nalazimo u Zakonu o obvezama i pravima državnih dužnosnika,³⁵⁷ a popis pravosudnih dužnosnika u Zakonu o plaći i drugim materijalnim pravima pravosudnih

³⁵⁴ Službena osoba definirana je u članku 87. stavku 3. KZ/11 „državni dužnosnik ili službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, nositelj pravosudne dužnosti, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državnoodvjetničkog vijeća, arbitar i javni bilježnik.“ Službenom osobom se smatra i „državni dužnosnik ili službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, nositelj pravosudne dužnosti, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državnoodvjetničkog vijeća, arbitar i javni bilježnik“ strane države, osoba koja obavlja dužnosti ovih osoba u Europskoj Uniji, međunarodnoj organizaciji koje je Republika Hrvatska član te međunarodnom sudu čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvata ili arbitraži.

³⁵⁵ Odgovorna osoba definirana je člankom 87. stavkom 6. KZ/11, kao „fizička osoba koja vodi poslove pravne osobe ili joj je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja pravne osobe.

³⁵⁶ Strani javni službenik je imenovani ili izabrani nositelj zakonodavne, izvršne, upravne ili pravosudne dužnosti ili službe Europske unije ili strane države, kao i osoba koja obavlja ili joj je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova javne službe za Europsku uniju ili stranu državu, uključujući i za pravnu osobu koja je osnovana na temelju javnog prava s ciljem obavljanja poslova od javnog interesa ili za poslovni subjekt u kojem strana država ima izravni ili neizravni prevladavajući utjecaj, te dužnosnik ili službenik međunarodne javne organizacije ili bilo koja osoba koja je ovlaštena od strane takve organizacije postupati u ime i za račun te organizacije. Strana država uključuje sve razine vlasti te države ili organiziranog stranog područja.

³⁵⁷ „Narodne novine“, broj: 101/1998, 135/1998, 105/1999, 25/2000, 73/2000, 131/2000, 30/2001, 59/2001, 114/2001, 153/2002, 154/2002, 163/2003, 16/2004, 30/2004, 105/2004, 187/2004, 121/2005, 151/2005, 92/2005, 135/2006, 141/2006, 17/2007, 34/2007, 82/2007, 107/2007, 60/2008, 38/2009, 150/2011, 22/2013, 22/2013, 102/2014, 103/2014, 3/2015, 93/2016, 44/2017, 66/2019.

dužnosnika.³⁵⁸ Pozitivno pravno uređenje službene osobe, autonomna je definicija koja za utvrđenje da li strani državni dužnosnik, ima svojstvo službene osobe, ne traži da takva osoba ima svojstvo državnog dužnosnika prema pravu strane države (iako će to u pravilu biti tako). Umjesto toga test je funkcionalan i biti će dovoljno da takva osoba u supstantivnom smislu obnaša dužnost koja korespondira s državnim dužnostima u Republici Hrvatskoj.

Za razliku od definicije službene osobe, pitanje je li određena fizička osoba u konkretnoj situaciji i odgovorna osoba je *questio facti*³⁵⁹ i na njega je potrebno odgovoriti uvijek, kada je odgovorna osoba propisana kao bitno obilježje kaznenog djela. Ova se definicija od donošenja KZ/11 dopunila jednom i to 2015. godine donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona.³⁶⁰ Naime, dopuni se pristupilo jer se određene kategorije osoba („*članovi stalnih ili ad hoc tijela koja nemaju svojstvo pravne osobe, a povjerena im je javna ovlast (primjerice: članovi Nacionalnog vijeća za znanost koje donosi propise, članovi komisija za polaganje državnog stručnog ispita ili procjenu šteta od elementarnih nepogoda i sl.) nisu mogle smatrati službenim osobama, dok bi se odgovornim osobama mogle smatrati samo ako bi se pribjeglo ekstenzivnom tumačenju*).“³⁶¹ Stoga se nakon izvršene dopune, odgovornom osobom nisu smatrale samo fizičke osobe koje vode poslove pravne osobe ili kojima je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova u pravnoj osobi, nego „*i fizičke osobe kojima je izričito ili stvarno povjereno obavljanje poslova iz područja djelovanja državnih tijela ili tijela jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave*.“³⁶² U sudskoj praksi, u definiciju odgovorene osobe bio bi podvediv kirurg u kliničkom bolničkom centru kojem je povjereno obavljanje kirurških operacija.³⁶³

Definicija stranog javnog službenika uvedena je u kazneno djelo davanja mita Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2023., godine, kao dopuna definiciji službene osobe.³⁶⁴ Ista je uslijedila nakon što je: „*radna skupina za suzbijanje korupcije OECD-a razmatrala dana 08. ožujka 2023. godine, zahtjev Republike Hrvatske za pristupanje Radnoj*

³⁵⁸ „Narodne novine“, broj: 10/1999, 25/2000, 1/2001, 30/2001, 59/2001, 114/2001, 116/2001, 64/2002, 153/2002, 154/2002, 17/2004, 8/2006, 142/2006, 34/2007, 134/2007, 146/2008, 155/2008, 39/2009, 155/2009, 14/2011, 154/2011, 12/2012, 143/2012, 100/2014, 147/2014, 120/2016, 16/2019, 71/2023, 35/2024, 34/2025.

³⁵⁹ Mrčela., M., Vuletić., I., Komentar Kaznenog zakona, Opći dio, Libertin naknada, Rijeka, 2021., str. 525.

³⁶⁰ „Narodne novine“, broj: 56/15.

³⁶¹ Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 022-03/14-01/102, Urbroj: 65-15-09, Zagreb, 26. ožujka 2025., dostupno na: (https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080809/PZE_697.pdf (10.10.2025.)).

³⁶² Čl. 87. st. 6. Kaznenog zakona.

³⁶³ Novoselec., P., Martinović i., u Glava osma (VIII.)-značenje izraza u ovom Zakonu, Komentar kaznenog zakona, I. knjiga: Opći dio, Narodne novine, Zagreb 2019., str. 509.

³⁶⁴ „Narodne novine“, broj: 114/23.

*skupini OECD-a za suzbijanje korupcije i pristupanje Konvenciji i kojom je prilikom zaključila, da iako su pozitivni propisi Republike Hrvatske za suzbijanje korupcije, prvenstvo KZ/11 u bitnom usklađeni sa zahtjevima Konvencije, prije samog pristupanja Republike Hrvatske Konvenciji, potrebno je učiniti dodatne napore za njihovo daljnje usklađenje s relevantnim konvencijskim pravom.“*³⁶⁵

Među ostalim, WGB je smatrao kako je za usklađenje kaznenog zakonodavstva Republike Hrvatske s konvencijskim standardima, potrebno u KZ/11, propisati autonomnu definiciju stranog javnog službenika, koja bi korespondirala s definicijom stranog javnog službenika, kako ga propisuje Konvencija OECD-a, kao i definiciju strane države. Stoga je kazneno djelo aktivnog podmićivanja, dopunjeno značenjem izraza stranog javnog službenika.³⁶⁶ Zakonodavac smatra kako ova dopuna ne dovodi do novih obilježja kaznenog djela aktivnog podmićivanja, već se radi o svojevrsnom „preciziranju svojstva službene osobe.“³⁶⁷ Ipak, sud će u odnosu na kaznena djela stranog aktivnog podmićivanja počinjena prije stupanja na snagu zakonske dopune, biti dužan preispitati konkretno u svakom pojedinom slučaju, dakle ne apstraktno,³⁶⁸ da li definicija službene osobe odnosno odgovorne osobe nalazi svoj pravni kontinuitet u nekom od konstitutivnih elemenata definicije stranog javnog službenika. To znači da će sud morati utvrditi da li se svojstvo objekta počinjenja, može podvesti pod svojstvo stranog javnog službenika. Ako ne može, a svojstvo objekta počinjenja u trenutku počinjenja kaznenog djela odgovara definiciji službene ili odgovorne osobe, počinitelj će moći odgovarati za kazneno djelo davanja mita.

Bitna obilježja definicije stranog javnog službenika odgovaraju bitnim obilježjima definicije stranog javnog službenika iz članka 1. stavka 4. Konvencije OECD-a,³⁶⁹ stoga će u praksi primjene KZ/11 i doseg njenog značenja, biti potrebno tumačiti u skladu s konvencijskim standardima OECD-a. Kako se radi o standardima, koji su već bili razmatrani u dijelu rada koji se bavio Konvencijom OECD, u nastavku isti neće biti predmetom ponovnog razmatranja.

Izravno pozivanje na konvencijske standarde, kada je u pitanju definicija javnog službenika već nalazimo u sudskoj praksi. Tako Županijski sud u Zagrebu, izravno se pozivajući na ratificirane konvencijske standarde, navodi: „*kao što je već navedeno nije bilo*

³⁶⁵ Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, s Konačnim prijedlogom zakona.

³⁶⁶ Čl. 294.st. 3. KZ/11.

³⁶⁷ Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, s Konačnim prijedlogom zakona, Klasa:

³⁶⁸ O tome opširnije vidi u Horvatić, Ž., Derenčinović, D. i Cvitanović, L., Kazneno pravo, Opći dio I, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2016, str. 143.

³⁶⁹ O tome opširnije vidi u: Phase 1 Evaluation of Croatia, Final Report OECD. Informacije dostupne na: [https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2023\)72/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2023)72/FINAL/en/pdf) (10.10.2025.).

*sporno da je u inkriminirano vrijeme I optuženi bio predsjednik Vlade Republike Hrvatske te je kao predsjednik Vlade Republike Hrvatske imao svojstvo službene osobe iz članka 89. stavak 3. KZ/97, a to proizlazi iz zakonskih, ustavnih i konvencijskih odredaba. To također proizlazi i iz činjenice da je Hrvatski sabor 04. veljače 2005. usvojio Zakon o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije usvojene 31. listopada 2003., a na 58. sjednici Opće skupštine UN-a. U članku 2. Konvencije definira se pojam "državnog službenika" po kojem se pod taj pojam podvodi "svaka osoba koja obavlja zakonodavnu, izvršnu, upravnu ili pravosudnu službu države stranke, bilo da je imenovana ili izabrana, bilo da to čini trajno ili privremeno, za plaću ili bez plaće, bez obzira na hijerarhijski status te osobe. Zakonom o proglašenju Zakona o potvrđivanju kazneno-pravne konvencije o korupciji koji je Hrvatski sabor donio 27. rujna 2000. u pravni sustav Republike Hrvatske inkorporirana je i Konvencija o korupciji Vijeća Europe. U članku 1. Konvencije o korupciji Vijeća Europe definiran je pojam državnog službenika po kojem se pod pojam "državni službenik" podrazumijeva ono što se definira kao "službenik, javni službenik, gradonačelnik, ministar ili sudac" u državnom zakonu države u kojoj dotična osoba obnaša tu dužnost i s istom primjenom kao u Kaznenom pravu pa iz navedenog proizlazi kako se pod pojam "javnog službenika" mora podvesti i predsjednik Vlade Republike Hrvatske. Iz navedenih odredbi proizlazi kako je I. optuženi, kao predsjednik Vlade Republike Hrvatske imao svojstvo službene osobe."*³⁷⁰

Ova je presuda donesena kao izravna posljedica odluke Ustavnog suda³⁷¹ u predmetu INA-MOL. Tom je odlukom Ustavni sud utvrdio ustavnu povredu načela zakonitosti zbog izostanka obrazloženja za primjenu pojma službene osobe³⁷² na predsjednika Vlade Republike Hrvatske, nemogućnost podvođenja predsjednika Vlade pod pojam službene osobe te posljedično dao uputu redovnim sudovima da nadopune biće kaznenog djela definiranog u unutarnjem zakonodavstvu izravnom primjenom Merida konvencije koja propisuje definiciju javnog dužnosnika.³⁷³

³⁷⁰ Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj 10 K-Us-50/14 od 27. prosinca 2019., str. 19.-20.

³⁷¹ Odluka Ustavnog suda RH U-III-4149/2014 od 24. srpnja 2015. U daljnjem tekstu: Ustavna odluka.

³⁷² Članak 89. stavak 3. KZ/97.

³⁷³ Ustavna je odluka bila predmetom kritike akademske zajednice. O tome kritički Zlata Đurđević u „Nedostatni i irelevantni ustavni razlozi za ukidanje kaznenih presuda po ustavnoj tužbi bivšeg predsjednika Vlade RH u predmetu „INA MOL“. Ustavni je sud prvo u odnosu na podvođenje predsjednika Vlade pod pojam službene osobe utvrdio povredu podnositelja na obrazloženu sudsku odluku u dijelu koji se tiče primjene čl. 89. st. 3. KZ-a/97, zbog izostanka sudske razjašnjenja redovnih sudova koji nisu posebno utvrđivali da li je svojstvo predsjednika Vlade obuhvaćeno pojmom službene osobe. Drugo, Ustavni je sud utvrdio da se predsjednik Vlade ne može izvesti iz niti jedne skupine dužnosnika koja je navedena u članku 89. stavku 3. KZ/97. Treće, obvezi da se biće zakonskog djela dopuni međunarodnim ugovorima. U odnosu na povredu prava na obrazloženu sudsku odluku, Đurđević kritički navodi da odredbe o značenju zakonskih izraza nisu dio zakonskog opisa kaznenog djela, već sredstvo tumačenja i kako u tom smislu, ako sud ne primijeni odredbu o značenju zakonskih izraza u presudi,

6.2.9. Davanje mita za korist treće osobe

Bitno obilježje kaznenog djela davanja mita, biti će ostvareno pod pretpostavkom da počinitelj mito nudi, obećaje ili daje službenoj osobi, odgovornoj osobi ili stranom javnom službeniku, za njega ili treću osobu. Zakonska norma, izrijeком ne propisuje svojstvo koje treća osoba mora imati, da bi se u smislu ovog kaznenog djela, mogla smatrati trećom osobom. Stoga, kao *argumentum a contrario*, treća osoba može imati svojstvo fizičke ili pravne osobe ili odgovorne osobe u pravnoj osobi. Tako primjerice službena osoba mito može primit u korist organizacije civilnog društva koju podupire ili političke stranke čiji je član. U situacijama kada službena osoba ili odgovorna osoba ili strani javni službenik primi mito za korist treće osobe, opravdano se postavlja pitanje kaznene odgovornosti te treće osobe koja je znala da korist koju prima predstavlja nepripadnu korist. Da li bi treća osoba (koja nema svojstvo službene ili odgovorne osobe), u opisanoj situaciji mogla odgovarati za pomaganje u počinjenju kaznenog djela pasivnog podmićivanja iz članka 293. KZ/11 (pod pretpostavkom da je subjektivna strana djela treće osobe bila usmjerena na pomaganje počinitelju kaznenog djela pasivnog podmićivanja) ili ne bi mogla odgovarati za pomaganje, nego za neko drugo samostalno kazneno djelo.

Autorica je mišljenja kako u situacijama kada je mito dano službenoj ili odgovornoj osobi u korist treće osobe (koja nema svojstvo službene ili odgovorne osobe), ta treća osoba više ne bi mogla odgovarati za pomaganje u počinjenju kaznenog djela primanja mita jer „*pomagatelj mora djelovati prije ili za vrijeme počinjenja kaznenog djela*“,³⁷⁴ a u opisanoj situaciji kauzalnog doprinosa treće osobe više nema, jer je djelo dovršeno primanjem mita službene ili odgovorne osobe. Međutim, opravdano se postavlja pitanje da li bi treća osoba, nakon što je kazneno djelo davanja mita i formalno dovršeno, mogla ostvariti bitna obilježja kaznenog djela pomoći počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela iz članak 311. KZ/11. Mišljenje je autorice da bi mogla, pod pretpostavkom da sudovi nakon dovršenja kaznenog

a protumači pravni pojam sukladno toj odredbi, ne može se raditi o povredi načela zakonitosti. U odnosu na drugu povredu Đurđević kritički navodi kako je predsjednik Vlade podvediv pod pojam službene osobe i kako je Ustavni sud izveo arbitrarno tumačenje kada je utvrdio da se predsjednik Vlade ne može podvesti pod niti jednu skupinu dužnosnika iz definicije službene osobe iz članka 89. stavka 3. KZ/97. U odnosu na treće, Đurđević kritički ističe kako stav Ustavnog suda da se biće kaznenog djela dijela dopuni normom međunarodnog prava, predstavlja povredu načela zakonitosti jer prema tom načelu kazneno djelo mora biti opisano u domaćem zakonu u času počinjenja i kazneno se pravo ne smije ekstenzivno tumačiti na štetu optuženika. Sve ostalo, prema mišljenju autorice vodi ka arbitrarnom kaznenom progonu.

³⁷⁴ Novoselec., P., Opći dio kaznenog prava, Treće izmijenjeno izdanje, Zagreb 2009., str. 360.

djela aktivnog podmićivanja, pomoć počinitelju nakon počinjenja djela, presude kao prikrivanje sredstva kojim je djelo počinjeno.³⁷⁵

Isto je tako autorica mišljenja, da bi treća osoba za čiju je korist službena osoba, odgovorna osoba ili strani javni službenik primio mito, mogla odgovarati i za kazneno djelo pranja novca iz članka 265. KZ/11, čije je bitno obilježje već i samo posjedovanje ili korištenje imovinske koristi koju je drugi pribavio kaznenim djelom.³⁷⁶ I potonji slučaj predstavljao bi oblik pomaganje počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela.

³⁷⁵ Čl. 303. st. 1. KZ/11.

³⁷⁶ Čl. 265. st. 3. KZ/11.

7. USPOREDNI PRIKAZ

U ovom poglavlju koristit će se komparativna metoda s ciljem prikazivanja kaznenopravnih uređenja aktivnog podmićivanja u javnom sektoru u dvije države članice Europske Unije; u Republici Sloveniji i Republici Austriji.

Pregledom njihovog kaznenog zakonodavstva želi se vidjeti na koji način je aktivno podmićivanje regulirano u tim zemljama; tko može biti počinitelj kaznenog djela aktivnog podmićivanja u javnom sektoru, odnosno su njegova bitna obilježja i kako je propisana zakonska kaznenopravna politika kažnjavanja. Usporednim prikazom također se žele uočiti osobitosti aktivnog podmićivanja u javnom sektoru u svakoj od navedenih država članica, zamjećujući prednosti i nedostatke takvih uređenja, kako bi ih se u konačnici usporedilo sa predmetom istraživanja ovog specijalističkog rada; inkriminacijom aktivnog podmićivanja u javnom sektoru u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu.

7.1. Republika Slovenija

U slovenskom kaznenom zakonodavstvu³⁷⁷ kazneno djelo davanja mita propisano je člankom 262. Kaznenog zakona Republike Slovenije (u daljnjem tekstu: KZRS). Pravo aktivno podmićivanje čini osnovni oblik ovog kaznenog djela. Njegova bitna obilježja sastoje se u kršenju dužnosti, bilo da se kazneno djelo čini s koruptivnim ciljem, odnosno ciljem obavljanja radnje koja se ne bi smjela obaviti ili ne obavljanja radnje koja bi se morala obaviti ili s ciljem zlouporabe službene dužnosti. Za opisani oblik protupravnog postupanja, zapriječena je kazna zatvora čiji posebni minimum ne može biti manji od jedne godine, a posebni maksimum viši od šest godina zatvora. Uz kaznu zatvora, zapriječena je i novčana kazna, kao obligatorna (čl. 262. st. 1. KZRS).

Nepravo aktivno podmićivanje čini privilegirani oblik ovog kaznenog djela, jer kod ovog kaznenog djela slovenski zakonodavac blaže tretira situacije u kojima je protupravnost ostvarena u vezi s radnjom koja se u okviru službenih dužnosti morala obaviti ili se nije smjela obaviti. Stoga je za nepravo aktivno podmićivanje zapriječio kaznu ne manju od šest mjeseci i ne višu od četiri godine zatvora. Uz kaznu zatvora, kao obligatornu, slovenski zakonodavac za ovaj oblik protupravnog postupanja propisuje i novčanu kaznu uz kaznu zatvora, kao onu koju sud može fakultativno izreći. (članak 262. stavak 2. KZRS).

³⁷⁷ Informacije dostupne na: <https://zakonodaja.com/zakon/kz-1> (7.10.2025.).

I kod pravog i kod nepravog aktivnog podmićivanja zajedničko im je karakteristika, da niti jedno od tih kaznenih djela, nije propisano kao službeničko kazneno djelo. Naime, njihov počinitelj ne mora imati svojstvo javnog službenika, već isti može biti bilo tko (fizička osoba, pravna osoba ili odgovorna osoba u pravnoj osobi), dakle s obzirom na subjekt počinjenja, djelo je propisano kao *delicta communia*. Zanimljivo je da i slovensko kazneno zakonodavstvo posredovanje u davanju mita, kvalificira kao samostalno kazneno djelo, odričući na taj način akcesorni karakter sudioništvu, odnosno pomaganju kao općem institutu. Za dovršenje djela nebitno je da li je mito namijenjeno samom službeniku ili javnom službeniku ili nekoj trećoj osobi.

Radnje počinjenja, kod oba oblika aktivnog podmićivanja propisane su alternativno i to kao nuđenje, obećavanje ili davanje nagrade, dara ili druge koristi s koruptivnom namjerom. Objekt počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja je javni službenik. Njegova je definicija nije sadržana u unutar samog kaznenog djela davanja mita, već je propisana u Općem dijelu Kaznenog zakona.³⁷⁸ Već prvi pogled na njenu strukturu, ukazuje kako ista obuhvaća i domaće, ali i strane javne službenike. Kada je riječ o stranim javnim službenicima, definicija kroz institucionalni klasifikacijski kriterij obuhvaća nositelje zakonodavne, sudske ili izvršne vlasti, ili službenike u tim granama vlasti, službenike u stranoj državi, dok kroz kriterij međunarodnih organizacija obuhvaća i dužnosnike i službenike u međunarodnim organizacijama, kao i pravosudne dužnosnike koji pravosudne dužnosti obavljaju na međunarodnom sudu. Ovdje je za primijetiti kako kriterij međunarodnih organizacija, nije ograničen samo na međunarodne javne organizacije, odnosno one entitete međunarodnog javnog prava čiji su osnivači države i vlade, već isti obuhvaća i organizacije civilnog društva koje imaju karakter međunarodnih organizacija. Kako je uvodno rečeno definicija javnog službenika, osim stranih, obuhvaća i tuzemne dužnosnike ili službenike, koji je se također mogu diferencirati kroz institucionalni klasifikacijski kriteriji (zastupnici predstavničkih tijela na središnjoj i decentraliziranoj razini, pravosudni dužnosnici, ali i dužnosnici ili službenici, koji izvršavaju javne upravljačke ovlasti na središnjoj ili decentraliziranoj razini vlasti ili subjektu osnovanom na temelju javnog prava), kao i bilo koju osobu kojoj je povjereno obavljanje javnih ovlasti na temelju akta zakonske ili podzakonske snage (funkcionalni klasifikacijski kriterij), kao i vojnu osobu supsidijarno (ako radnja počinjenja nije kvalificirano kao neko drugo kazneno djelo protiv vojne dužnosti).

³⁷⁸ Čl. 99. KZRS

Poseban oblik ovog kaznenog djela propisan je kao djelotvorno kajanje (članak 262. stavak 3.), koje pod određenim uvjetima (pravovremenost u prijavljivanju i davanje mita na zahtjev) mogu dovesti do oslobođenja od kazne (ne i isključenja krivnje), kada takvo što nije protivno pravilima međunarodnog prava.

Koristeći komparativnu metodu u odnosu na inkriminaciju aktivnog podmićivanja iz članka 294. KZ/11 i članka 262. KZRS, mogu se uočiti istovrsna bitna obilježja djela kada je u pitanju počinitelj, radnje počinjenja, dok je različit pristup primijećen, kada je u pitanju zakonska kaznenopravna politika kažnjavanja, koja u slovenskom kaznenom zakonodavstvu predviđa blažu kaznu zatvora (za oba oblika aktivnog podmićivanja) u odnosu na hrvatsko normativno rješenje, ali i obligatornu novčanu kaznu, za razliku od pozitivno pravnog uređenja aktivnog podmićivanja Republici Hrvatskoj, kod kojeg je novčana kazna propisana kao sporedna.

7.2. Republika Austrija

U austrijskom kaznenom zakonodavstvu aktivno podmićivanje je propisano kroz dva samostalna kaznena djela, kao pravo aktivno podmićivanje propisano u članku 307. Kaznenog zakona Republike Austrije (u daljnjem tekstu: StGBA) i nepravo aktivno podmićivanje propisano u članku 307. a StGBA.³⁷⁹

Bitna obilježja pravog aktivnog podmićivanja koje nosi naziv kazneno djelo davanja mita, kao i kod do sada analiziranih oblika pravog aktivnog podmićivanja sadržanih u ovom radu, sastoji se u kršenju službene dužnosti s koruptivnom namjerom, odnosno s ciljem obavljanja službene radnje koja se ne bi smjela obaviti ili s ciljem njenog neobavljanja, kada se ona mora ili bi se morala obaviti.

Djelo je propisano kao *delicta communia*, dakle počinitelj može biti bilo tko (fizička osoba, pravna osoba, odgovorna osoba u pravnoj osobi). Posredovanje u davanju mita nije inkriminirano kao samostalno kazneno djelo, već se isto tretira kao sudioništvo, pomaganje u počinjenju ovog kaznenog djela.³⁸⁰ Radnje počinjenja propisane su alternativno kao nuđenje,

³⁷⁹ Austrijski kazneni zakon (Strafgesetzbuch; StGB); dostupan na: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&fbclid=IwAR3x_yziIUBjQ3gGFxb55R34Ho2GkWhPOUbZdvoVgzydGEYNX4p-NR7q2xU (7.10.2025.).

³⁸⁰ Izvješće o provedbi OECD Konvencije o sprječavanju podmićivanja, Faza 4: Austria, str. 36., dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/implementing-the-oecd-anti-bribery-convention-phase-4-report-austria_07a7d515-en.html (7.10.2025.).

obećavanje ili davanje koristi. Za biće djela irelevantno je da li se mito nudi, obećaje ili daje u korist javnog službenika ili treće osobe. Sredstvo počinjenja je korist, za razliku od nepravog aktivnog podmićivanja kod kojeg je sredstvo počinjenja nepripadna korist koja je u normativnom smislu postavljena negativno, na način da propisuje što se ne smatra nepripadnom koristi. Tako se nepripadnom koristi neće smatrati darovi male vrijednosti, korist za dobrotvorne svrhe nad kojom javni službenik, arbitar ili osoba iz njihovog obiteljskog kruga nema utjecaj i korist čije je prihvatanje dopušteno zakonom.³⁸¹ Na problematičnost zakonskog rješenja prema kojem se nepripadnom koristi neće smatrati korist (bez obzira na vrijednost), koja je dana u dobrotvorne svrhe, pod uvjetom da se ne radi o koristi pod nadzorom javnog službenika ili arbitra ili članova njihove obitelji, ukazala je u prosincu 2024. godine, u svom Izvješću WGB, pojasnivši kako mito, može biti dano stranom javnom službeniku kroz sustav donacija, a u sferu kaznene odgovornosti ući će samo ako taj službenik ili članovi njegove obitelji, nad tim istim donacijama imaju utjecaj. Ovaj oblik pravog aktivnog podmićivanja inkriminira i davanje mita kandidatu za dužnost javnog službenika, pod pretpostavkom da isti postane javni službenik. Ipak za modalitete nuđenja ili obećavanja mita, odgovarat će samo ako kandidat i bude izabran na dužnost za koju se kandidira na izborima.³⁸²

Značenje izraza javnog službenika ili arbitra, normirano je izvan same inkriminacije pravog aktivnog podmićivanja.³⁸³ Slično, kao i kod definicije javnog službenika u međunarodnom i europskom kaznenom pravu, ovakva definicija obuhvaća institucionalni klasifikacijski kriterij (zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast) na svim razinama vlasti u Republici Austrija, stranoj državi, a koji se dijelom preklapa s klasifikacijskim kriterijem međunarodnih organizacija, uključujući i Europsku uniju. Definicija uključuje i arbitre, kao donositelje odluka u predmetima arbitraže. Međutim, definicija svojstvo javnog službenika odriče crkvi i vjerskim zajednicama. Definicija svojstvo javnog službenika daje i svakom onom tko je ovlašten obavljati javnu funkciju koja uključuje upravljanje financijskim interesima Unije te inkorporira i funkcionalni klasifikacijski kriterij koji uključuje organe društva i njegove zaposlenike u kojima država i strana država imaju utjecaj u smislu držanja kapitala, dionica u iznosu od 50% ili više.

Za temeljni oblik ovog kaznenog djela, kao glavna zapriječena je kazna zatvora do tri godine, dok je kazna za kvalificirane oblike koristi propisana ovisno o visini koristi (više od

³⁸¹ Ibidem, str.36.

³⁸² Čl. 307. (1.a) StGBA.

³⁸³ Čl. 74.(1.) StGBA.

3.000,00 eura, 50.000,00 eura ili 300.000.00 eura) koja se nudi, obećaje ili daje i to šest mjeseci do pet godina zatvora, jedne do deset godina zatvora i jedne do petnaest godina zatvora. Znači, gradacija djela propisana je prema vrijednosti mita.

Nepravo aktivno podmićivanje regulirano je, kako je uvodno rečeno, kao samostalno kazneno djelo.³⁸⁴ Njime se inkriminira davanje mita radi obavljanja radnje koja se ionako morala obaviti ili se nije smjela obaviti. Kako su počinitelj, objekt počinjenja te gradacija temeljnog i kvalificiranog oblika djela, propisani kao i kod inkriminacije pravog aktivnog podmićivanja, u nastavku rad neće biti predmetom ponovne analize, kao niti nepripadna korist koja je kao sredstvo počinjenja ovoga dijela razmatrana kao razlika u odnosu na korist kod pravog aktivnog podmićivanja. Ipak ono što je uočeno je da zakonodavac ovo kazneno djelo blaže tretira nego, pravo aktivno podmićivanje. Naime, za ovo kazneno djelo u njegovom temeljnom obliku, zapriječena je kazna u visini do dvije godine zatvora, dok je za njegov kvalificirani oblik, zapriječena kazna zatvora ovisna o vrijednosti mita. Stoga, ako vrijednost mita ne prelazi 3000 EUR-a, zapriječena je kazna do tri godine zatvora, dok će u situacijama u kojima vrijednost mita prelazi 50.000 EUR-a, ta kazna iznositi šest mjeseci do pet godina zatvora. Ako vrijednost mita prelazi 300.000 EUR-a, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora u visini od jedne do deset godina.

³⁸⁴ ČL. 307.a StGBA

8. DVIJE POSTAVLJENE TEZE

U ovom dijelu rada sintetizirat će se rezultati do kojih se došlo korištenjem kombinirane normativno-deskriptivne, komparativne (međunarodnih instrumenta) kroz provjeru teza, te će se saznanjima do kojih se došlo proučavanjem odredbi konvencija i europskog kaznenog prava koji propisuju inkriminaciju aktivnog podmićivanja, doći do konačnih zaključaka o njegovom pozitivno pravnom uređenju u Republici Hrvatskoj.

1. Kako su međunarodni kaznenopravni mehanizmi utjecali na normativni razvoj kaznenog djela davanja mita u Republici Hrvatskoj?

U ovom radu dao se prikaz i obrada važnijih instrumenta međunarodnog kaznenog prava kojima se željela utvrditi usklađenost norme kaznenog djela davanja mita u hrvatskom pozitivno pravnom uređenju s odredbama međunarodnih ugovora koji reguliraju tu problematiku.

Ovo je djelo u svom sadržaju i strukturi prošlo evaluacijski ciklus od akcesornog oblika sudioništva, tj. poticanja na primanje mita na saveznoj razini bivše SFRJ do samostalnog kaznenog djela na republičkoj razini. Ono se kao samostalno kazneno djelo zadržalo i nakon državnopravnog osamostaljenja Republike Hrvatske i donošenja Ustava Republike Hrvatske iz 1990. godine, ali gledajući ga *in abstracto* ono se nije bitno razlikovalo od onoga koje je bilo propisano republičkim kaznenim zakonodavstvom. Dakle, i dalje je zadržana struktura samostalnog kaznenog djela koje aktivno podmićivanje sankcionira kroz dva pojavna oblika (pravo i nepravo) aktivno podmićivanje, kao i obligatorno oslobođenje od kazne pod zakonom propisanim uvjetima. Ovakva je struktura zadržana i u KZ/97.

Međutim odgovor međunarodne zajednice na heterogena i nedostatna nacionalna zakonodavstva u području suzbijanju korupcije, koji je posljedično rezultirao donošenjem regionalnih i globalnih antikorupcijskih konvencija, koje je Republika Hrvatska činom ratifikacije bila dužna uzakoniti u svoj pravni poredak, ipak je prilikom donošenja KZ/11, dovela do određenih izmjena u sadržaju kaznenog djela aktivnog podmićivanja. Iako su te izmjene, obuhvatila neke od temeljnih strukturnih elementa kaznenog djela aktivnog podmićivanja: poput radnje počinjenja, sredstva počinjenja i objekta počinjenja, neki su njegovi elementi poput: počinitelja i njegova subjektivnog odnosa prema djelu ostali neizmijenjeni.

Svi u ovom radu, analizirani kaznenopravni instrumenti na regionalnoj i međunarodnoj razini, zahtijevali su od država stranaka uzakonjenje aktivnog podmićivanja kao kaznenog (ne kao kažnjivog) protupravnog postupanja. Radi se o uvjetu kojeg je pozitivno pravno uređenje

aktivnog podmićivanja u javnom sektoru, ispunjavalo i prije stupanja na snagu KZ/11. I kada je riječ o počinitelju, sadržaj ovog kaznenog djela, prije i nakon KZ/11, eksplicira aktivno podmićivanje u javnom sektoru kao opći delikt, akceptirajući time konvencijski standard-počinitelj kaznenog djela može biti bilo tko, fizička osoba, pravna osoba ili odgovorna osoba u pravnoj osobi, ali i posrednik u davanju mita, kojem konvencijsko pravo odriče akcesorni karakter. I subjektivan odnos počinitelja prema djelu u nacionalnom kaznenom zakonodavstvu prije i nakon KZ/11 udovoljavao je konvencijskim standardima-djelo je moglo biti počinjeno samo s namjerom kao oblikom krivnje, a ta je namjera morala obuhvatiti sve njegove elemente, uključujući i koruptivni cilj- utjecaj počinitelja na činjenje ili propuštanje činjenja državnog službenika u obavljanju službene dužnosti.

Međutim, nekonzistentnost s konvencijskim pravom, uočena je po pitanju radnji počinjenja. Iako je pozitivno pravno uređenje aktivnog podmićivanja udovoljilo zahtjevu analiziranih međunarodnih kaznenopravnih instrumenta, prema kojem se djelo iscrpljivalo poduzimanjem bilo koje od alternativno propisanih radnji počinjenja, ipak su same radnje počinjenja do KZ/11, bile ograničene radnjama obećavanja ili davanja dara ili druge koristi, dok je radnja nuđenja, (čiji se sadržaj determiniran spremnošću davanja nepripadne korist u svako doba, ipak razlikovao od radnje obećavanja propisane nacionalnim pravom) izostala iz pozitivno pravnog uređenja ovog djela. Taj je normativni nedostatak otklonjen stupanjem na snagu KZ/11.

Sredstvo počinjenja koje je do stupanja na snagu KZ/11, bilo kvalificiralo kao dar ili druga korist, pod utjecajem međunarodnog prava, zamijenjeno je općim značenjem izraza mitom. Iako je sredstvo počinjenja inkriminacije aktivnog podmićivanja do stupanja na snagu KZ/11 obuhvaćalo ne samo dar, već i drugu korist kao njegovu alternaciju (dakako nepripadnu, iako to izrijeком nije bilo propisano i dakako materijalnu i nematerijalnu korist čiji je supstrat različit od materijalnog značenja dara, obzirom da zakonski izraz korist nije ograničen isključivo na jednu ili drugu od njih), ipak su sva tri analizirana mehanizma koja su predstavljala odgovor međunarodne zajednice u suzbijanju aktivnog podmićivanja, sredstvo počinjenja ovog kaznenog djela kvalificirala kao nepripadnu korist. Pritom nepripadnost dara kao sredstva počinjenja nije bila eksplicirana u normi međunarodnog kaznenog prava, budući je i tako obuhvaćena širim rodnim pojmom nepripadne koristi. Stoga, iako dovoljno široko da je moglo udovoljiti zahtjevima međunarodnog kaznenog prava, sredstvo počinjenja aktivnog podmićivanja prema KZ/97, zamijenjeno je KZ/11 općim značenjem izraza mito koje se ima kvalificirati kao svaka nepripadna korist (bez obzira na vrijednost).

I objekt počinjenja ovog kaznenog djela bio je predmetom usklađenja s međunarodnim kaznenim pravom (regionalnim i globalnim antikorupcijskim mehanizmima Vijeća Europe i Ujedinjenih naroda), koje nije inkriminiralo samo tuzemno, već i inozemno aktivno podmićivanje. Naime, determiniranost pojma javnog odnosno državnog službenika u onom sadržaju koji je određen unutarnjim pravom država stranaka, kao i pojma stranog državnog službenika čije dužnosti kao konvencijski minimum, imaju korespondirati s dužnostima nacionalnih službenika (i dužnosnika) te činjenice da instrumenti međunarodnog kaznenog prava, inkriminiranja ne samo tuzemnu, nego i korupciju s elementom inozemnosti, u kojoj je davatelj mita državljanin jedne države, a objekt počinjenja- strani javni službenik, državljanin druge (strane) države ili međunarodne javne organizacije, rezultirali su drugačijim normativnim uređenjem značenja izraza službene osobe u KZ/11, nego li njenog normativnog uređenja u dotadašnjem kaznenom zakonodavstvu (ograničenom na nacionalne i područne dužnosnike i službenike, pravosudne dužnosnike i ovlaštenika Hrvatskog sabora u području zaštite ljudskih prava).

Stoga je značenje izraza službene osobe imalo za cilj obuhvatiti tuzemne i inozemne dužnosnike na svim razinama vlasti od lokalne do područne (regionalne), kao i državne i područne (regionalne) službenike te pravosudne dužnosnike, ali isto tako i osobe koje u međunarodnoj organizaciji (šire od zahtjeva konvencijskog prava po području djelovanja jer nije ograničeno međunarodnim javnim pravom), koje je Republika Hrvatska član obavljaju povjerene poslove koji korespondiraju s onima koje obavljaju nacionalni dužnosnici ili službenici. Kao posljedica potrebe integriranja standarda regionalnog kaznenopravnog instrumenta (Dodatnog protokola) u pozitivno pravno uređenje Republike Hrvatske, značenje izraza službene osobe prošireno je i sucima porotnicima i arbitrima, kako nacionalnim tako i stranim.

Osim kaznenopravnih instrumenta međunarodnog kaznenog prava, valja reći kako je na razvoj kaznenog djela davanja mita, u bitnom utjecao nadzorni mehanizam GRECO-a, zbog čijih je preporuka iz trećeg evaluacijskog kruga iz 2009. godine, ono i mijenjano prilikom donošenja KZ/11. Iako je djelo i dalje zadržalo svoju primarnu strukturu s dva pojava oblika aktivnog podmićivanja, njegova je konstrukcija proširena ekspliciranjem da radnja koju poduzima službena ili odgovorna osoba mora biti unutar ili izvan granica njezinih ovlasti, a kaznenopravna politika kažnjavanja pooštrena na onu koju danas poznajemo u kaznenom

zakonodavstvu Republike Hrvatske.³⁸⁵ Kaznenopravna reakcija na tzv. neskrivljeno davanje mita transformirana je iz obligatorne u fakultativnu, a shodno tome, izostavljena je kao kriminalno politički neosnovana odredba o vraćanju o vraćanju mita (dara) davatelju mita (tzv. neskrivljeno davanje mita).³⁸⁶

U novije vrijeme, pristupanje Konvenciji OECD 2023. godine, dovelo je do dopune inkriminacija pasivnog i aktivnog podmićivanja u javnom sektoru, definicijom stranog javnog službenika, kao autonomnim konvencijskim standardom, strukturiranim kroz tri klasifikacijska kriterija—institucionalni, funkcionalni i kriterij međunarodnih javnih organizacija, koji u ocjeni dosega inozemne korupcije (kroz objekt njenog počinjenja) prolaze tzv. funkcionalni test-osoba će imati svojstvo stranog javnog službenika, ako njene ovlasti korespondiraju s jednim od klasifikacijskih kriterija koji determiniraju njegovo svojstvo. Koncept stranog javnog službenika, kako mu i samo ime govori u službi je inkriminiranja korupcije s elementom inozemnosti u međunarodnom kaznenom pravu, a u svom sadržaju i strukturi nije ograničen samo na službenike stranih država, već i na organizirana strana područja tih država, poput autonomnih područja ili carinskih područja. Za razliku od navedenog, komparativna analiza definicije službene osobe i stranog javnog službenika, jasno ukazuje kako definicija službene osobe, osim inozemnih službenih osoba, integrira i tuzemne službene osobe, koje ne ulaze u područje primjene definicije stranog javnog službenika.

Iako opisano potvrđuje tezu kako su međunarodni mehanizmi kaznenog prava utjecali na normativni razvoj kaznenog djela davanja mita, ipak treba istaknuti kako je domaće pozitivno pravno uređenje aktivnog podmićivanja, neovisno o navedenom, uvijek bilo šire od odgovora dijela međunarodne zajednice u suzbijanju inozemne korupcije po pitanju koruptivnog cilja s kojim počinitelj postupa. Naime, specifičnost je univerzalnih mehanizama u borbi protiv korupcije (Konvencije OECD-a i Merida konvencije, kada je u pitanju inozemno aktivno podmićivanje) specifičan koruptivni cilj- postupanje radi pribavljanja ili zadržavanja posla u vezi s međunarodnim poslovanjem, a koji specifičan cilj ne poznaje nacionalna inkriminacija aktivnog podmićivanja, čineći time doseg djela širim od zahtjeva međunarodnog konvencijskog prava.

³⁸⁵ Tako je povišen posebni maksimum s tri na osam godina zatvora za tzv. pravo aktivno podmićivanje, a za tzv. nepravno aktivno podmićivanje podignut je kazneni okvir na šest mjeseci do pet godina (dotad novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine).

³⁸⁶ Više o tome: Konačni prijedlog Kaznenog zakona, Klasa: 740-02/11-01/03, Urbroj: 5030106-11-4, Zagreb, 06. listopada 2011., dostupan na: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080229/PZE_866.pdf

Slijedom svega navedenog, može se zaključiti kako je odgovor na postavljenu tezu potvrđan. Međunarodni mehanizmi kaznenog prava utjecali su na normativni razvoj kaznenog djela davanja mita u Republici Hrvatskoj.

2. Koje su sličnosti i razlike između definicija i pristupa aktivnom podmićivanju prema Konvenciji OECD-a protiv podmićivanja i drugim relevantnim međunarodnim kaznenopravnim instrumentima koji su bili predmetom analiza u ovom specijalističkom radu.

Prilikom analiziranja aktivnog podmićivanja prema Konvenciji OECD-a i pristupa aktivnog podmićivanja u drugim relevantnim međunarodnim kaznenopravnim instrumentima komparativnom metodom, možemo reći kako je analiza bitnih obilježja kaznenog djela aktivnog podmićivanja pokazala niz sličnosti, iako je sam pristup u njegovom inkriminiranju bio različit.

Naime, komparativna metoda analiziranja regionalnih instrumenta Vijeća Europe (Kaznenopravne konvencije i Dodatnog protokola) i globalnog instrumenta Ujedinjenih naroda na području aktivnog podmićivanja-Merida konvencije (za potrebe ovoga rada ograničenog na javni sektor), pokazala je kako je ova inkriminacija bila propisana kroz niz samostalnih kaznenih djela aktivnog podmićivanja, koja se u pravilu, nisu međusobno razlikovala s obzirom na objektivne i subjektivne elemente djela, već je predmetom njihove diferencijacije bio objekt počinjenja. Naime, ovi instrumenti nisu poznavali autonomnu definiciju korupcije, već su dodavanjem pojedinih kategorija osoba prema kojima se djelo može počiniti, uz tuzemnu korupciju, širile područje primjene konvencijskog kaznenog prava i na korupciju s elementom inozemnosti. Upravo je ova potonja, kada je u pitanju Kaznenopravna konvencija, inkriminirala aktivno podmićivanje ne samo prema stranim državnim službenicima, nego i članovima međunarodnih parlamentarnih skupština, službenicima međunarodnih organizacija te sucima i službenicima međunarodnih sudova. Iako se na prvi pogled, zbog široko postavljenog objekta počinjenja kaznenog djela, njeno inozemno područje primjene može činiti šire od inkriminacije inozemnog aktivnog podmićivanja u globalnom instrumentu-Merida konvenciji, ipak valja istaknuti kako je Kaznenopravna konvencija, primjenom kriterija vezanosti za nacionalno pravo po pitanju dosega tumačenja stranog javnog službenika zadržala restriktivniji pristup od globalnog instrumenta.

Po pitanju područja primjene ovih instrumenta, u ovom radu analizirani globalni mehanizam Ujedinjenih naroda protiv korupcije (Merida konvencija) imao sveobuhvatniji pristup od regionalnih kaznenopravnog mehanizma Vijeća Europe (Kaznenopravne konvencije

i Dodatnog protokola), jer nije bio ograničen samo represijom korupcije, već je uspostavio i brojne preventivne mehanizme suprotstavljanja korupciji. Međutim oba instrumenta, po pitanju pristupanja imala su jednako širok pristup, koji se ogledao u mogućnosti pristupanja ne samo države stranke Vijeća Europe i Ujedinjenih naroda, nego i onih država koje to nisu, ali koje su ih odlučile ratificirati, kao i Europske zajednica, odnosno regionalne organizacije za gospodarsku integraciju (čija je barem jedna država članica stranka Merida konvencije). Ovakav je pristup, omogućio sankcioniranje inozemne korupcije u zakonodavstvima država stranaka, neovisno o tome da li su one i stranke regionalne odnosno globalne organizacije.

Za razliku od regionalnih instrumenta Vijeća Europe analiziranih u ovom radu (Kaznenopravne konvencije i Dodatnog protokola) Konvencija OECD-a imala je drugačiji pristup u definiranju aktivnog podmićivanja. Naime, antikorupcijska politiku OECD-a je fragmentarnog transnacionalnog karaktera, jer je za razliku od regionalnih instrumenata međunarodnog kaznenog prava analiziranih u ovom radu (Kaznenopravne konvencije i Dodatnog protokola), usmjerena na suzbijanje aktivnog podmićivanja u međunarodnim poslovnim transakcijama. Cilj je ovakve antikorupcijske politike usmjeren na očuvanje jednakih uvjeta i integriteta međunarodnih tržišta. Nadalje, kaznenopravni instrument OECD-a u pogledu objekta počinjenja-stranog javnog službenika je autonoman i nije vezan nacionalnim pravom, kao što je to slučaj kod regionalnih instrumenta donesenih na razini Vijeća Europe (Kaznenopravne konvencije i Dodatnog protokola).

OECD-a nije bio usamljen u nastojanjima da kaznenopravnim sredstvima zaštititi međunarodne poslovne transakcije, budući da je i analizirani globalni instrument Ujedinjenih naroda (Merida konvencija) inkriminirao inozemno aktivno podmićivanje u području međunarodnog poslovanja, svjestan da upravo u području pribavljanja ili zadržavanja poslovanja na stranim tržištima *„dolazi do izražaja povezanost korupcijskih mehanizama u transakcijama između stranih investitora i državne uprave investicijskih destinacija.“*³⁸⁷

Prema iznesenom može se zaključiti:

1. Inkriminacija aktivnog podmićivanja s elementom inozemnosti sadržana je u regionalnim instrumentima Vijeća Europe (Kaznenopravnoj konvenciji i Dodatnom protokolu) i globalnim kaznenopravnim instrumentima OECD-a i UN-a (Konvenciji OECD-a i Merida konvenciji), ali u različitom opsegu.

³⁸⁷ Derenčinović.(2005.) Komentar Konvencije UN. str. 45.

2. Inkriminacija aktivnog podmićivanja s elementom inozemnosti, s obzirom na koruptivni cilj određena je u širem opsegu u Kaznenopravnoj konvenciji i Dodatnom protokolu od tog pojavaog oblika u globalnim instrumentima (Merida konvenciji i Konvenciji OECD-a) i to iz razloga što globalni instrumenti predviđaju dodatan element koji mora biti ispunjen da bi se radilo o kaznenom djelu-postupanje radi pribavljanja ili zadržavanja posla ili druge ne pripadajuće koristi u međunarodnom poslovanju.
3. Objekt počinjenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja u odnosu na stranog javnog službenika uži je u Kaznenopravnoj konvenciji, jer po pitanju dosega nije autonoman već je vezan kriterijem takvog tumačenja koji korespondira s njegovim tumačenjem u nacionalnom pravu.

Slijedom navedenog, a sukladno i svemu ranije iznesenom, može se potvrditi da su Konvencija OECD-a i drugi relevantni međunarodni kaznenopravni instrumentima koji su bili predmetom analiza u ovom s radu, imali različit pristup aktivnom podmićivanju, kako u pogledu opsega, odnosno područja primjene konvencijskog prava, tako i u pogledu koruptivnog cilja s kojim počinitelj postupa, ali i objekta počinjenja koji u slučaju autonomnosti, širi doseg inkriminacije aktivnog podmićivanja jer nije vezan uz nacionalno pravo.

9. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA:

Korupcija je uočena kao problem na razini međunarodne zajednice, koja je u odnosu na nju morala i reagirati donošenjem odgovarajućih represivnih ili preventivno represivnih instrumenata. Ti instrumenti upućuju kako je međunarodna zajednica prepoznavši da korupcija podriva vladavinu prava i ljudska prava te u bitnom utječe na negativan gospodarski razvitak država, bila itekako svjesna potrebe provedbe uspostave jedinstvene kaznenopravne politike u zaštiti društva od korupcije. Uspostava međunarodnog kaznenog prava i konvencijskih standarda na ovom području odrazila se i na nacionalna kaznena zakonodavstva, koja su se ratifikacijom međunarodnih kaznenopravnih instrumenata, obvezala na usklađenje svojih pozitivno pravnih uređenja s konvencijskim pravom. Jedan od prvih akata na međunarodnoj razini kojim se nastojala suzbijati inozemna korupcija u međunarodnom poslovanju bila je upravo Konvencija OECD-a o suzbijanju podmićivanja stranih javnih službenika. O pokušaju suzbijanja korupcije na globalnoj i regionalnoj razini, svjedoče i represivni instrumenti usvojeni na razini Vijeća Europe i preventivno represivni mehanizmi doneseni na razini Ujedinjenih naroda. I Europska unija nastojala je donošenjem sekundarnog zakonodavstva, utjecati na suzbijanje korupcije službenika Unije i država članica.

Implementacija konvencijskih standarda predstavlja poseban izazov za zakonodavstva država stranaka. Zato je na razini Vijeća Europe, nadzor nad njihovom implementacijom povjeren GRECO-u, koji kroz svoje tematske evaluacijske cikluse i preporuke koje daje državama, utječe na izmjene zakonodavstva i provedbu konvencijskih standarda u praksi. Tako su i ovom radu bile analizirane izmjene kaznenog djela aktivnog podmićivanja kao izravne posljedice njegova usklađenja s preporukama GRECO-a iz trećeg kruga evaluacije za Republiku Hrvatsku. I samo pristupanje Republike Hrvatske WGB-u, kao i postupak ratifikacije Konvencije OECD-a, bio je uvjetovan njenom spremnošću da svoje kazneno zakonodavstvo prilagodi traženim konvencijskim standardima.

Uvažavajući navedeno, po prethodno izvršenoj analizi bitnih obilježja kaznenog djela aktivnog podmićivanja u međunarodnom kaznenom pravu, u radu je izvršena sustavna analiza usklađenosti kaznenog djela davanja mita s međunarodnim kaznenopravnim instrumentima. Rezultati provedenih istraživanja, sintetizirani u dva istraživačka pitanja potvrdili su tezu o utjecaju međunarodnih mehanizama na normativni razvoj i strukturu kaznenog djela davanja

mita u Republici Hrvatskoj koje je integracijom konvencijskih standarda rezultiralo njegovim normativnim uređenjem kakvo poznajemo u modernom kaznenom zakonodavstvu.

Istraživačko pitanje koje se odnosilo na sličnosti i razlike među regionalnog instrumenta Vijeća Europe (Kaznenopravne konvencije) i globalnog instrumenta Ujedinjenih naroda (Merida konvencija) potvrdilo je razlike u pristupu aktivnom podmićivanju u odnosu na Konvenciju OECD-a. To iz razloga što kada je pitanju Kaznenopravna konvencija i regionalni instrument međunarodnog kaznenog prava i globalni instrument Ujedinjenih naroda, koji su osim tuzemne korupcije obuhvaćali i inozemnu korupciju te stoga imali širi represivni pristup u smislu područja njihove primjene, negoli Konvencija OECD-a koja se suprotstavila transnacionalnoj korupciji, isključivim inkriminiranjem aktivnog podmićivanja u međunarodnom poslovanju.

Drugi dio rada bio je usmjeren na regulaciju pozitivno pravnog uređenja kaznenog djela davanja mita u modernom kaznenom zakonodavstvu Republike Hrvatske. Provedene analize potpomognute sudskim tumačenjem svih razina sudovanja u Republici Hrvatskoj, kada su u pitanju bitna obilježja ovog kaznenog djela, pokazala je da se njegovi objektivni elementi više ili manje uspješno tumače u skladu s konvencijskim pravom.

Kada je riječ o konvencijskim standardima, analiza mita kao središnjeg elementa ovog kaznenog djela i njegovog pozitivno pravnog uređenje koje je definirano kao nepripadna koristi bez obzira na vrijednost, udovoljava zahtjevima analiziranog međunarodnog i europskog kaznenog prava. U odnosu na vrijednost mita, sudska praksa, jasno je pokazala kako su pravosudna tijela Republike Hrvatske, konzistentno odričala konstrukciju beznačajnog kaznenog djela kada je pitanju ovo kazneno djelo. Drugim riječima, mito se u Republici Hrvatskoj procesuiralo i presuđuje bez obzira na vrijednost.

U radu je analizirano i pozitivno pravno uređenje stranog javnog službenika koje je u kazneno zakonodavstvo uvedeno novelom Kaznenog zakona iz 2024. godine. Iako je opća definicija službene osobe sadržavala elemente inozemnosti, kada su u pitanju osobe koje obavljaju službene dužnosti u Europskoj uniji, stranoj državi ili međunarodnoj organizaciji po uzoru na ratificirane kaznenopravne instrumente međunarodnog prava, sukladno zahtjevima OECD-a pristupilo se uvođenju autonomne definicije stranog javnog službenika. Usprkos činjenici što novo uvedena odredba o stranom javnom službeniku još uvijek nije naišla na svoju primjenu u praksi, njena struktura u kojoj su sadržana sva tri klasifikacijska kriterija određenja,

odražava usklađenost s konvencijskim standardima. Na ovakav zaključak upućuje i Izvješće WGB-a iz I. evaluacijskog ciklusa za Republiku Hrvatsku.³⁸⁸

Nadalje, utvrđeno je kako je konstrukcija pokušaja ipak moguća kod kaznenog djela davanja mita, iako ne kod svih njegovih modaliteta, nego isključivo kod modaliteta davanja mita. Kod ostalih modaliteta, obećavanja ili nuđenja mita, takva konstrukcija zbog prirode kaznenog djela ipak nije moguća. Analizom subjektivnog odnos u lancu korupcije između glavnog podmićivača i posrednika u davanju mita, utvrđeno je kako ovo kazneno djelo, ipak može biti počinjeno ne samo s izravnom namjerom, već i s neizravnom namjerom, čija se intelektualna sastavnica ogleda u akceptiranju različitih oblika nastupa posljedice, poput pristajanja ili neprotivljenja počinjenju kaznenog djela aktivnog podmićivanja od strane posrednika. U radu su prikazane i pravne pretpostavke kaznene odgovornosti trećega za primljeno mito koji bi mogao, za koje je prikazano kako bi osim za kazneno djelo pomoći počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela (članak 303. KZ/11) (pod pretpostavkom da sudovi nakon dovršenja kaznenog djela aktivnog podmićivanja, pomoć počinitelju nakon počinjenja djela, presude kao prikrivanje sredstva kojim je djelo počinjeno), mogao odgovarati i za kazneno djelo pranja novca (članak 265. KZ/11) čije je bitno obilježje već i samo korištenje imovinske koristi koju je drugi ostvario kaznenim djelom.

Usporednim prikazom kaznenopravnih uređenja stranih zakonodavstava kada je u pitanju kazneno djelo davanja mita, željelo se promotriti njegovu zakonsku regulaciju u Republici Hrvatskoj dvjema susjednim državama: Republici Sloveniji i Republici Austriji. Obje države čija su zakonodavstva analizirana imaju zasebno regulirano kazneno djelo davanja mita. I dok je poredbenopravna analiza slovenskog zakonodavstva, kada je u pitanju pristup, struktura i sadržaj inkriminacije aktivnog podmićivanja u javnom sektoru, pokazala niz sličnosti sa zakonodavnim rješenjem aktivnog podmićivanja u Republici Hrvatskoj, uz iznimku obligatornog izricanja novčane kazne uz kaznu zatvora za ovo kazneno djelo, poredbeno pravna analiza austrijskog normativnog rješenja pokazala je različit pristup u sankcioniranju aktivnog podmićivanja, koje se inkriminira kroz dvije samostalne inkriminacije ovisne o obliku djela (pravom ili nepravom aktivnom podmićivanju), a od kojih obje reguliraju i kvalifikatorna obilježja djela ovisna o vrijednosti mita.

³⁸⁸ Izvješće WGB-a; dostupno na: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2023\)72/FINAL/en/pdf\(9.9.2025\).](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2023)72/FINAL/en/pdf(9.9.2025).)

10. LITERATURA:

1. Bačić., F; Pavlović., Š, Komentar Kaznenog zakona, Organizator, Zagreb, 2004.
2. Božić., V., Kazneno djelo primanja mita kroz prizmu korupcije između ugovornih liječnika obiteljske medicine i tvornice lijekova, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. VI. br.1., 2015., str. 101.-149.
3. Derenčinović, Davor: Kaznenopravni aspekti korupcije s elementom inozemnosti. // Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 6 (1999), 1., str. 155.-190.
4. Derenčinović., D. Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i usporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi-Kritička analiza dijelova inkriminacije i nekoliko prijedloga de lege ferenda, Hrvatska pravna revija 2001/3., 3., str. 56.-68.
5. Derenčinović., D., Mit (o) korupciji, NOCCI, Zagreb, 2001.
6. Derenčinović., D., Cvitanović., L., Munivrana Vajda., M., Turković. K., Posebni dio kaznenog prava, Prvo izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, (2013.).
7. Derenčinović., D., Komentar Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2005.
8. Dragičević., Prtenjača., M. Kaznenopravni aspekti pasivnoga podmićivanja u hrvatskom pravnom sustavu, 2014.
9. Dragičević-Prtenjača., M., Kralj. T., „Korupcijska kaznena djela protiv službene dužnosti“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010, str. 729-767.
10. Dragičević-Prtenjača., M., Poredbenopravna analiza pasivnog podmićivanja u kaznenim zakonodavstvima Hrvatske, Finske i Slovačke, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 16, broj 1/2009, str. 233-280.
11. Đurđević., Z., Konvencija o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 2/2007., str. 921.-966.
12. Đurđević., Z., Materijalnopravne i procesnopravne pretpostavke rada europskog javnog tužitelja u Republici Hrvatskoj: neispunjenje obveze implementacije Direktive i rizik sniženja standarda učinkovitog postupka Uredbom, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 27, broj 1/2020., str. 253.-282.
13. Đurđević., Z., Nedostatni i irelevantni ustavni razlozi za ukidanje kaznenih presuda po ustavnoj tužbi bivšeg predsjednika Vlade RH u predmetu „INA MOL“, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Vol. 25 No. 2, 2018., str. 261.-302.

14. Garačić., A., Kazneni zakon u sudskoj praksi, Posebni di, Glave XXIII. Do XXXV., Drugo izmijenjeno izdanje, Libertin naknada d.o.o., Rijeka, 2023.
15. Horvatić, Ž., Derenčinović, D. i Cvitanović, L., Kazneno pravo Opći dio I, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2016.
16. Laptoš, Tamara., (2019) Uloga i položaj europskog javnog tužitelja u hrvatskom prethodnom postupku, Policija i sigurnost, vol. 28., br. 4, 2019.
17. Mrčela., M., Vuletić., I., Komentar Kaznenog zakona, Opći dio, Libertin naknada, Rijeka, 2021.
18. Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Treće izmijenjeno izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2009.
19. Novoselec., P., Martinović I., Komentar kaznenog zakona, I. knjiga: Opći dio, Narodne novine, Zagreb., 2019.
20. Pavlović., Š., Kazneni zakon, 3. izdanje, Libertin naklada, Rijeka, 2015.
21. Pieth.,M., Low., Lucinda A., Cullen., P.J., The OECD Convention on Bribery, A Commentary, Cambridge University Press, Cambrige, 2007.
22. Sokanović, L., Materijalna nadležnost Ureda europskog javnog tužitelja – hrvatska perspektiva, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, vol. 26 No. 2, 2019., str. 669.-692.
23. Turković, K., Novoselec P., Grozdanić, V., Kurtović Mišić, A., Derenčinović, D., Bojanić, I., Munivrana Vajda M., Mrčela, M., Nola, S., Roksandić Vidlička, S., Tripalo, D., Maršavelski A., Komentar Kaznenog zakona, Narodne novine, Zagreb, 2013.
24. Zadnik S., Nova korupcijska kaznena djela; Hrvatska pravna revija, 5(2005.), str. 83.-88.

*

Pravni izvori i propisi

1. Commentaries on the Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions
<https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/fighting-foreign-bribery/Foreign-bribery-and-the-role-of-intermediaries-managers-and-gender.pdf> (07.10.2025.).
2. Direktiva (EU) 2017/1371 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2017. o suzbijanju prijevара počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima, OJ L 189/29.

3. Explanatory Report on the Second Protocol to the Convention on the protection of the European Communities' financial interests, SL, EZ, C 091. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_1999_091_R_0008_01 (23.08.2025.).
4. Explanatory Report uz Dodatan protokol uz Kaznenopravnu konvenciju Vijeća Europe o korupciji <https://rm.coe.int/16800d380c> (10.10.2025.).
5. Explanatory Report uz Građanskopravnu konvenciju Vijeća Europe o korupciji, <https://rm.coe.int/16800cce45> (10.10.2025.).
6. Explanatory Report uz Kaznenopravnu konvenciju Vijeća Europe o korupciji, <https://rm.coe.int/16800cce44> (10.10.2025.).
7. Kazneni zakon „Narodne novine“ broj: 110/97, 27/98 - ispravak, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07 i 152/08.
8. Kazneni zakon „Narodne novine“, broj:110/1997.
9. Kazneni zakon, „Narodne novine“, broj 125/11, 144/12, 56/15, 61/15-Ispravak, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23 i 36/24.
10. Konvencija sastavljena na temelju članka K.3 stavka 2. točke (c) Ugovora o Europskoj uniji o borbi protiv korupcije u kojoj sudjeluju službenici Europskih zajednica ili službenici država članica Europske unije, OJ L C 195/2.
11. Konvencija sastavljena na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, OJ L, C 316/49, 27.11.1995.
12. Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, „Službeni list SFRJ“, broj:. 44-654/76.
13. Krivični zakon Socijalističke Republike Hrvatske „Narodne novine“, broj: 25/1977.
14. Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske „Narodne novine“, broj: 91/1992.
15. Protokol sastavljen na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji uz Konvenciju o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica, Službeni list Europskih zajednica OJ L C 221.
16. Protokol sastavljen na temelju članka K.3. Ugovora o Europskoj uniji o tumačenju Konvencije o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica po prethodnim odlukama Suda Europskih zajednica, Službeni list Europskih zajednica, OJ L, C 313.
17. Protokol sastavljenog na temelju članka K.3. Ugovora o Europskoj uniji o tumačenju Konvencije o zaštiti financijskih interesa Europskih zajednica po prethodnim odlukama Suda Europskih zajednica, Službeni list Europskih zajednica, OJ L, C 151.

18. Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0378> (23.08.2025.).
19. Statut Parlamentarne skupštine Vijeća Europe „Narodne novine-Međunarodnu ugovori“, broj: 8/1998., Ispravak-9/1998.
20. Uredba Vijeća (2017)/1939 od 12. listopada 2017., o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda Europskog javnog tužitelja („EPPO“), Službeni list Europske unije, OJ L 283.
21. Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona „Narodne novine, broj: 114/23.
22. Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona „Narodne novine“, broj: 56/15.
23. Zakon o lobiranju „Narodne novine“, broj: 36/24.
24. Zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnika „Narodne novine“, broj: 101/1998, 135/1998, 105/1999, 25/2000, 73/2000, 131/2000, 30/2001, 59/2001, 114/2001, 153/2002, 154/2002, 163/2003, 16/2004, 30/2004, 105/2004, 187/2004, 121/2005, 151/2005, 92/2005, 135/2006, 141/2006, 17/2007, 34/2007, 82/2007, 107/2007, 60/2008, 38/2009, 150/2011, 22/2013, 22/2013, 102/2014, 103/2014, 3/2015, 93/2016, 44/2017, 66/2019).
25. Zakon o potvrđivanju djelomičnog i proširenog sporazuma o osnivanju „Skupine država za borbu protiv korupcije-GRECO „Narodne novine“, broj: 12/199.
26. Zakon o potvrđivanju Dodatnog protokola uz Kaznenopravnu konvenciju o korupciji „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj:3/2005.
27. Zakon o potvrđivanju Građanskopravne konvencije Vijeća Europe o korupciji „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj:3/2005.
28. Zakon o potvrđivanju Kaznenopravne konvencije Vijeća Europe protiv korupcije „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj: 11/2000.
29. Zakon o potvrđivanju Konvencije OECD-a o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj:10/23.
30. Zakon o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije, „Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj: 2/2005.
31. Zakon o pravu na pristup informacijama „Narodne novine“, broj: 25/13, 85/15 i 69/22.
32. Zakon o preuzimanju Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije „Narodne novine“, broj: 53/1991.

33. Zakon o sprječavanju sukoba interesa „Narodne novine“ broj: 143/2021.
34. Zakon o sprječavanju sukoba interesa „Narodne novine“, broj 26/2011.
35. Zakonu o plaći i drugim materijalnim pravima pravosudnih dužnosnika „Narodne novine“, broj:10/1999, 25/2000, 1/2001, 30/2001, 59/2001, 114/2001, 116/2001, 64/2002, 153/2002, 154/2002, 17/2004, 8/2006, 142/2006, 34/2007, 134/2007, 146/2008, 155/2008, 39/2009, 155/2009, 14/2011, 154/2011, 12/2012, 143/2012, 100/2014, 147/2014, 120/2016, 16/2019, 71/2023, 35/2024, 34/2025.
36. Zbirka pravnih propisa: Krivični zakon SFRJ. Zagreb: „Narodne novine“, 1976.

*

Izvješća, programi i strategije:

1. Antikorupcijski program za trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za razdoblje od 2021. do 2022. godine, <https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme/borba-protiv-korupcije/strateski-dokumenti-i-prioritetna-podrucja/antikorupcijski-program-za-trgovacka-drustva/21701?lang=uk> (28.08.2025.).
2. Bribery in the Conduct of Business, Addressing Corruption in Public Procurement, and Laundering and Recovery of Proceeds of Crime: A Study on the Main Areas for Enhanced Cooperation among IPEF Partners, https://track.unodc.org/uploads/documents/AC-hubs-and-platforms/south-east-asia/Bribery_in_the_conduct_of_business_IPEF_study.pdf (11.10.2025.)
3. GRECO- 10. Izvješće petog evaluacijskog kruga, prevencija korupcije, promicanje integriteta na centralnoj razini (najviše izvršne funkcije) i tijela nadležnih za provedbu zakona, GrecoEval5Rep(2019)1 od 06. prosinca 2019., <https://rm.coe.int/fifth-round-evaluation-report-on-croatia-preventing-corruption-and-pro/16809cff22> (09.09.2025.).
4. GRECO- izvješće četvrtog evaluacijskog kruga, Sprječavanje korupcije kod saborskih zastupnika, sudaca i državnih odvjetnika, Drugo Izvješće o sukladnosti Hrvatska, GrecoRC4(2018)14, od 7. prosinca 2018., <https://rm.coe.int/cetvrti-evaluacijski-krug-sprjecavanje-korupcije-kod-saborskih-zastupn/1680920116> (10.10.2025.).
5. GRECO- izvješće četvrtog evaluacijskog kruga, Sprječavanje korupcije kod saborskih zastupnika, sudaca i državnih odvjetnika, Drugo Izvješće o sukladnosti Hrvatska,

Sprječavanje korupcije kod saborskih zastupnika, sudaca i državnih odvjetnika , Izvješće o sukladnosti Hrvatska, GrecoRC4(2016)5, od 21.listopada 2016. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c2e8c> (10.10.2025.).

6. GRECO- izvješće četvrtog evaluacijskog kruga, Sprječavanje korupcije kod saborskih zastupnika, sudaca i državnih odvjetnika, Drugi dodatak Drugom Izvješću o sukladnosti Sprječavanje korupcije kod saborskih zastupnika, sudaca i državnih odvjetnika, Izvješće o sukladnosti Hrvatska, GrecoRC4 (2022)1, od 25. ožujka 2022., <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a8be50> (10.10.2025.).
7. OECD (2007), Bribery in Public Procurement: Methods, Actors and Counter-Measures, <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/fighting-foreign-bribery/44956834.pdf> (7.10.2025.)
8. OECD (2020), Foreign bribery and the role of intermediaries, managers and gender, <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/fighting-foreign-bribery/Foreign-bribery-and-the-role-of-intermediaries-managers-and-gender.pdf> (7.10.2025.)
9. OECD Anti-Bribery Convention Phase 1 Evaluation of Croatia, Final Report OECD,; [https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2023\)72/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2023)72/FINAL/en/pdf) (09.09.2025.).
10. OECD- izvješće Novi Zeland, o reviziji implementacije Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, 2002., https://www.oecd.org/en/publications/review-of-implementation-of-the-convention-and-1997-recommendation-phase-1-report-new-zealand_fffeebc0-en.html (10.10.2025.).
11. OECD- izvješće o provedbi Konvencije OECD o sprječavanju podmićivanja, Faza 4 Austria, https://www.oecd.org/en/publications/implementing-the-oecd-anti-bribery-convention-phase-4-report-austria_07a7d515-en.html (07.10.2025.).
12. OECD-Anti-Bribery Convention Phase 2, Report on Croatia, https://www.oecd.org/en/publications/oecd-anti-bribery-convention-phase-2-report-on-croatia_675b0561-en.html (07.10.2025.).
13. OECD-Borba protiv transnacionalnog podmićivanja u Hrvatskoj, Procjena pravnog i političkog okvira, OECD, str. 15-16.,

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/hr/publications/reports/2022/05/fighting-transnational-bribery-in-croatia_bba4e52a/5b7025b7-hr.pdf (10.10.2025.).

14. OECD-izvješće, Luxembourg, o reviziji implementacije Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, https://www.oecd.org/en/publications/review-of-implementation-of-the-convention-and-1997-recommendation-phase-1-report-luxembourg_8391c049-en.html (10.10.2025.).
15. Review of the Corporate Governance of State-Owned Enterprises Croatia, OECD 2021., https://www.oecd.org/en/publications/oecd-review-of-the-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-croatia_b4a46863-en.html (7.9.2025.)
16. Roadmap for the OECD Accession Process of Croatia od 10.lipnja 2022., [https://one.oecd.org/document/C/MIN\(2022\)23/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/C/MIN(2022)23/FINAL/en/pdf) (7.10.2025.)
17. Strategija sprječavanja korupcije od 2015. do 2020. godine, „Narodne novine, broj: broj 26/15.
18. Strategija sprječavanja korupcije od 2021. do 2030. godine, „Narodne novine“ broj: 120/2021.
19. Typologies on the Role of Intermediaries in International Business Transactions, 2009., https://www.oecd.org/en/publications/typologies-on-the-role-of-intermediaries-in-international-business-transactions_60588a1d-en.html (7.10.2025.)

*

Odluke presude sudova

1. Odluka Ustavnog suda RH, broj: U-III-4149/2014 od 24. srpnja 2015.
2. Presuda Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us25/2021-8, od 12. siječnja 2022.
3. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us 122/12-4, od 19. ožujka 2014.
4. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us 14/09-3 od 21. siječnja 2010.
5. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us 35/16-6 od 01.lipnja 2016.
6. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj: I Kž-Us 50/2018-6 od 22. travnja 2021.
7. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, I Kž-586/1991-3 od 11. lipnja 1992.
8. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, I Kž-Us 67/10-6 od 29. svibnja 2013.
9. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, I Kž-Us-35/16 od 01. lipnja 2016.
10. Presuda Vrhovnog suda, broj I Kž 607/05, od 26. travnja 2007.

11. Presuda Vrhovnog suda, broj: I KŽ 695/15.-4, od 18. siječnja 2016.
12. Presuda Vrhovnog suda, KŽ 969/80 od 17. prosinca 1980.
13. Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj: 3 KŽ-156/17-3, od 14. ožujka 2017.
14. Presuda Županijskog suda u Splitu, Poslovni broj: K-Us-4/15, od 09. prosinca 2015.
15. Presuda Županijskog suda u Splitu, Odjel za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Poslovni broj: Kov-Us-13/2019, od 29. listopada 2019.
16. Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj 10 K-Us-50/14 od 27. prosinca 2019.
17. Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj: 10 K-Us-50/14 od 27. prosinca 2019.
18. Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj: 7 K-Us-13/19 od 04. ožujka 2021.
19. Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj: K-Us-25/24-6 od 21. studenog 2024.
20. Presuda Županijskog suda u Zagrebu, Poslovni broj: K-Us-25/24-6 od 21. studenog 2024.
21. Rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj: I KŽ 1051/05-5 od 19. listopada 2006.